UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra genderových studií

Bc. Martina Procházková

Představa učitele a učitelky z pohledu žáků a žaček 2. stupně základní školy

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.

Praha 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. května 2019 Bc. Martina Procházková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za veškerou podporu během psaní práce. Poděkování bych ráda také vyjádřila doc. PhDr. Ireně Smetáčkové, Ph.D. za veškerou pomoc a trpělivost při zodpovídání mých otázek. Speciální poděkování ještě patří základní škole, která mi umožnila provedení mého výzkumu a jejíž zaměstnanci mi byli ve všem velmi nápomocní.

Obsah

ABSTRAKT 6
ABSTRACT 7
ÚVOD 8
1 TEORETICKÁ ČÁST 11
1.1 GENDER 11
1.1.1 Genderová identita 12
1.1.2 Genderové stereotypy 13
1.1.3 Genderová socializace v rodině 15
1.1.4 Genderová socializace ve škole 17
1.1.5 Rovné příležitosti mužů a žen ve vzdělávání 18
1.2 GENDER VE ŠKOLE 21
1.2.1 Feminizace školství 21
1.2.2 Gender v prostoru – školní třída 23
1.2.3 Gender v učebnicích 25
1.2.4 Gender a hodnocení 26
1.2.5 Gender a komunikace mezi vyučujícími a studujícími 27
1.3 VZTAHY MEZI VYUČUJÍCÍMI A STUDUJÍCÍMI 30
1.3.1 Vztah vyučujících ke studujícím 30
1.3.2 Vztah studujících k vyučujícím 32
2 EMPIRICKÁ ČÁST 36
2.1 METODOLOGIE 36
2.1.1 Cíl výzkumu 36
2.1.2 Výzkumný vzorek 37
2.1.3 Výzkumné otázky a hypotézy 38
2.1.4 Metoda výzkumu 40
2.1.5 Pilotáž 41
2.1.6 Popis sběru dat 42
2.1.7 Zpracování dat 43
2.2 ANALYTICKÁ ČÁST 46
2.2.1 Představa typického učitele a typické učitelky 46
2.2.1.1 Představy studujících o typickém učiteli a typické učitelce 47
2.2.1.2 Představy chlapců a dívek o typickém učiteli a typické učitelce 50
2.2.1.3 Komparace s výzkumem Moravcové-Smetáčkové 55
2.2.1.4 Představy o typickém učiteli a typické učitelce na základě věku 58
2.2.2 Představa ideálního učitele a ideální učitelky 62
2.2.2.1 Představy studujících o ideálním učiteli a ideální učitelce 62

2.2.2.2 Představy chlapců a dívek o ideálním učiteli a ideální učitelce 64
2.2.2.3 Představy o ideálním učiteli a ideální učitelce na základě věku 66
2.2.3 Představa konkrétního ideálního učitele a konkrétní ideální učitelky 70
2.2.3.1 Představy studujících o konkrétním ideálním učiteli a ideální učitelce 70
2.2.3.2 Představy chlapců a dívek o konkrétním ideálním učiteli a konkrétní ideální učitelce 72
2.2.3.3 Představy o konkrétním ideálním učiteli a konkrétní ideální učitelce na základě věku 74
2.2.4 Porovnání jednotlivých částí dotazníků 77
2.2.4.1 Porovnání typického učitele a typické učitelky s obecnou představou ideálního učitele či ideální učitelky 77
2.2.4.2 Porovnání obecné představy ideálního učitele či ideální učitelky s konkrétní volbou ideálního učitele či ideální učitelky 80
2.2.4.3 Porovnání typického učitele a typické učitelky s konkrétní volbou ideálního učitele či ideální učitelky 82
2.3 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ 85
3 ZÁVĚR 88
SEZNAM LITERATURY 90
SEZNAM PŘÍLOH 93

ABSTRAKT

Diplomová práce se bude zabývat žákovskými představami vyučujících z genderového hlediska. Srovnávat bude představu typického učitele a učitelky, dále představu ideálního učitele a učitelky a charakteristiku konkrétního učitele a učitelky. Hlavní výzkumnou otázkou bude, nakolik jsou žákovské představy a konkrétní zkušenosti ovlivněné genderovými stereotypy. Několik výzkumů dokázalo, že pedagogická osobnost vyučujících, resp. její vnímání ze strany studujících má zásadní vliv na efektivitu výuky a postoje studujících ke škole. Realizovaný výzkum využívá kvantitativní metodologie. Konkrétně je využito dotazníkového šetření. Studující čtyř ročníků 2. stupně ZŠ vyplňovali tři dotazníky. První se zaměřoval na představu typické/ho učitele/ky, druhý na představu ideální/ho učitele/ky a třetí na popis konkrétní/ho učitele/ky. V rámci analýzy bude představeno srovnání představ učitele a učitelky, ve všech uvedených rovinách, ale také srovnání napříč uvedenými rovinami. Výzkum navazuje na studii představ typické/ho učitele/ky realizovanou před patnácti lety (Moravcová–Smetáčková, 2003), s níž bude srovnávat výsledky.

Klíčová slova: gender, genderové stereotypy, pedagogická osobnost, typický/á učitel/ka, ideální učitel/ka, představy studujících, hodnocení

ABSTRACT

This thesis is looking into problematics of children´s view of teachers from gender perspective. It compares idea of typical male and female teacher, idea of ideal male and female teacher and also characteristics of actual male and female teachers. Main subject of this research is, if and how much is an ideal model of a teacher and children´s real life experience influenced by a gender stereotype. Several researches have proven, that pedagogical personality and the way it is received has a major impact on studying effectiveness and attitudes towards school. These particular research uses quantitative methodology. Specifically a questionnaire survey. Several students of elementary school filled three questionnaires. First focused on imagine of typical male and female teacher, seconds focused on imagine of ideal model of a male and female teacher and third focused on description of a real-life teacher. The analysis will present a comparison of typical, ideal and real-life teachers and if gender has an impact on those three categories (typical, ideal and real-life teacher). This research is based and is expanding research of typical teacher published fifteen years ago (Moravcová-Smetáčková, 2003) and will be comparing the outcomes.

Key words: gender, gender stereotypes, pedagogical personality, typical teacher, ideal teacher, student's ideas, evaluation

ÚVOD

Genderové stereotypy jsou všude kolem nás a na každého z nás také působí. Genderovým stereotypům, rolím a vlastní genderové identitě se učíme během celého života při tzv. procesu socializace. Za hlavní socializační činitele jsou považovány rodina a škola. Tyto dva hlavní činitele nám udávají vzory a předlohy správného chování, jednání a prezentování, které je ve společnosti celkově považováno za adekvátní. Během procesu socializace bychom tudíž měli přijít na to, jak se chová správná žena a jak správný muž a co je pro tyto dva gendery typické.

Vzhledem k tomu, že na nás genderové stereotypy působí téměř všude, tak jsem se rozhodla v této práci zaměřit na oblast školství, a to konkrétně na to, jak si studující představují své vyučující. Jak jsem již zmínila, škola je jedním z hlavních socializačních činitelů, který nás socializuje a představuje nám mužské a ženské vzory. Z toho důvodu bych se chtěla zaměřit právě na představu o vyučujících, protože jsou to právě vyučující, kdo ovlivňuje to, jak přistupujeme například k různým předmětům ve škole, což může ovlivnit budoucnost studujících. Hlavní výzkumnou otázkou diplomové práce bude, zda a nakolik jsou žákovské představy a konkrétní zkušenosti s vyučujícími ovlivněny genderovými stereotypy neboli genderovými vzorci.

Abych mohla zodpovědět svou hlavní výzkumnou otázku, tak jsem realizovala výzkum, který je založený na kvantitativní metodologii a využívá metodu dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření bylo realizováno na jedné základní škole na jihu Čech a zúčastnilo se ho celkem 150 dětí ze šestých až devátých tříd. Zastoupení dívek a chlapců bylo ve výzkumu rovnoměrné, tudíž se dal dobře hodnotit genderový pohled. Studující základní školy vyplňovali celkem tři části jednoho dotazníku. První část se soustředila na představu studujících o typickém učiteli a typické učitelce. Druhá část zkoumala, jak si studující obecně představují ideálního učitele či ideální učitelku. A v návaznosti na druhou část dotazníku byla konstruována třetí a poslední část, která zkoumala konkrétní hodnocení ideálního učitele či ideální učitelky dle výběru studujících.

Předkládaná práce je strukturována tak, že se nejdříve zaměřuje na teorii, která obsahuje celkem tři hlavní kapitoly, které mají různé podkapitoly. První hlavní kapitolou je samotný koncept genderu. Zde objasňuji, co to gender vůbec je, co jsou genderové stereotypy, genderová identita, genderová socializace apod. Druhou hlavní kapitolou je

gender ve škole. V této kapitole se snažím poukázat na to, jak se projevuje genderová diferencovanost na území školy a jak může ovlivnit studující. Příkladem může být například to, že se zaměřuji nejdříve na feminizaci školství, což považuji za důležitý bod této práce, protože fakt, že v nižších stupních vzdělávání vyučují převážně ženy, může mít vliv na hodnocení vyučujících studujícími. Dále například představuji, jak je gender prezentovaný v učebnicích, jak se promítá do hodnocení vyučujících či do samotné komunikace mezi studujícími a vyučujícími. A poslední hlavní kapitolou jsou genderové aspekty vztahů mezi studujícími a vyučujícími. Tato kapitola se již konkrétněji zaměřuje na vztahy mezi studujícími a vyučujícími, tedy na způsob, jak vyučující vnímají studující a jak studující vnímají vyučující. Právě v této poslední kapitole jsou zmíněny některé studie, které dříve představily, jak studující vnímají pedagogickou osobnost svých vyučujících. V teoretické části jsem se snažila o takovou strukturu, která by uváděla čtenáře do problematiky a postupně se přibližovala k tématu, kterým se předkládaná diplomová práce zabývá.

Po teoretické části jsem zařadila část empirickou, která obsahuje opět tři hlavní kapitoly. První kapitolou je samotná metodologie, ve které představuji, jak, kde a s kým byl můj výzkum realizován. Je vysvětlen celý postup sběru dat, pilotní studie a následné analytické zpracování sebraných dotazníků. Druhou hlavní kapitolou je analýza zpracovaných dat. V této kapitole postupně představuji výsledky získané z jednotlivých dotazníků, které mezi sebou porovnávám. A poslední hlavní kapitolou je shrnutí všech získaných výsledků tak, aby byly přehlednější a zodpovídaly všechny mnou položené výzkumné otázky.

Má práce částečně využívá také metody komparace, neboť navazuje na studii Ireny Moravcové–Smetáčkové (2003), která zkoumala, jaká je představa žáků o pedagogické osobnosti typického učitele a typické učitelky. Na základě této studie byl konstruován i můj dotazník. Takto konstruovaný byl hlavně z toho důvodu, aby první část mého dotazníku byla totožná s dotazníkem z původní studie a výsledky se tak daly mezi sebou porovnávat. Myslím si, že je zajímavé porovnat výsledky, které vyšly v mé studii s výsledky z původní studie hlavně z toho důvodu, abych zjistila, zda se žákovské představy s odstupem patnácti let určitým způsobem obměnily.

Pro mou práci, a to hlavně teoretickou část, tak byly nejvíce stěžejní publikace Ireny Smetáčkové (např. 2005, 2006, 2007) a Lucie Jarkovské (např. 2005, 2013), které se soustředily na problematiku genderu ve školství a daly mi tak ucelený vhled do této

problematiky. Dále bych zde ráda zdůraznila Miroslava Rendla (např. 1994a, 1994b), který se již konkrétněji soustředil na to, jak osobnost vyučujících působí na studující. Zároveň bych na tomto místě ráda zmínila, že v celé teoretické práci používám výrazy „studující“ a „vyučující“, aby nedocházelo ke generickému maskulinu.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 GENDER

Úvodem této práce je důležité vysvětlit, jak budu přistupovat ke konceptu genderu a co je tímto pojmem ve skutečnosti míněno. Koncept genderu je mnohdy zaměňován s konceptem pohlaví. Lidé se definují na základě mnoha různých způsobů a právě definice „jsem muž“ anebo „jsem žena“, tedy definování se na základě pohlaví, se považuje za jeden z nejčastějších. Avšak tím, že se lidé takto definují, vyvolávají ve svém okolí několik představ o sobě samém jako jednotlivci. Jednak tím říkají, jaké je jejich biologické tělo, ale zároveň s touto identifikací poukazují na to, jaké role, jednání, vyjadřování či chování by pro ně mělo být typické na základě pohlaví, se kterým se identifikují (např. ženy nosí šaty a muži obleky, ženy jsou spíše pasivní a muži spíše aktivní). A právě díky tomu, jak se prezentujeme a chováme se dostáváme k vysvětlení, jaký je rozdíl mezi pohlavím a genderem. Pohlaví reprezentuje určitou biologickou danost – tedy samotné bytí mužem a bytí ženou – na základě které se konstruuje jejich společenská kategorie – gender (Curran, Renzetti 2003, 20).

Candace West a Don H. Zimmerman (2008) nabídli jedno možné dělení, kdy rozlišovali pohlaví, pohlavní kategorii a gender. Pohlaví je určitá sada sociálně uznávaných biologických kritérií, která rozdělují jednotlivce do kategorií samec a samice (chromozomy, hormony, pohlavní orgány atd.). Pohlavní kategorií se naopak myslí soubor znaků, který jedinci předvádějí, aby byli na první pohled jasně identifikovatelní (oblékání, hlas, gestikulace atd.). A nakonec je koncept genderu, který zdůrazňuje uskutečňování situovaného chování podle toho, jaká očekávání jsou kladena na muže a jaká na ženy.

„Zda je člověk biologicky mužem či ženou, lze odhadnout podle jeho vzhledu. Je-li však mužem či ženou vzhledem k genderu, odhadnout nelze, protože kritéria této klasifikace jsou určená kulturou a mění se v závislosti na čase i místě. Je třeba připustit stálost pohlaví, avšak stejně tak je třeba připustit proměnlivost genderu.“ Pohlaví je tedy biologickým termínem, zatímco gender je pojmem psychologicko-kulturním (Oakleyová 2000, 20, 121).

Jak je patrné z předchozího odstavce, tak proti sobě stojí dva koncepty, které se vzájemně prolínají – pohlaví jako biologická danost a gender jako teoretická kategorie, která má různá pojetí. Já ve své práci budu přistupovat ke genderu jako k sociálnímu konstruktu.

To znamená, že gender je brán jako konstruovaná kategorie, která je podmíněna sociálním, kulturním a politickým kontextem. Jedná se tudíž o kategorii, která je intersekcionální, diskurzivní a fluidní. Opakem ke konstruktivistickému přístupu je přístup esencialistický, který gender chápe převážně v dichotomním smyslu a považuje ho za bytostnou a neměnnou danost. V esencialistickém přístupu se zdůrazňuje především binarita maskulinity a femininity, která často může vést k mylnému vnímání toho, že jsou všichni muži stejní a všechny ženy stejné (Knotková–Čapková a kol. 2010, 8–9).

Gender je tak sociální kategorií, která předkládá různé maskulinní a femininní vlastnosti, které jsou pro daný gender typické. Stejně tak jsou společností představovány různé role a stereotypy, které by měl jedinec v rámci společnosti naplňovat, aby se zařadil do jednoho z genderů. Avšak, aby jedinec pochopil, jaké jednání a chování, týkající se jeho genderu, je v rámci společnosti vhodné, musí se nejdříve se svým genderem identifikovat a zjistit tak svou genderovou identitu.

1.1.1 Genderová identita

Genderovou identitou se rozumí vlastní identifikace s maskulinitou, femininitou či různou kombinací obou nebo žádného z uvedených genderů. Na základě genderové identity je ovlivněna interakce mezi lidmi. Do interakcí s ostatními členy a členkami společnosti totiž vstupujeme s určitými představami o chování mužů a žen, které se učíme v rámci procesu socializace, každý se chováme jinak a zároveň sami jednáme v souladu s naší genderovou identitou. Na základě naší prezentace jsme poté nevyhnutelně ostatními hodnoceni a usměrňováni v tom, zda se chováme správně dle svých genderových rolí či nikoliv. Genderová identita se zrovna tak promítá i do toho, jak si představujeme, že by se ostatní členové a členky společnosti měli oblékat, česat, pohybovat atd. Například muži ve společnosti zaujímají dominantní postavení, zatímco ženy podřízené, což se projevuje i na jejich samotném chování, pohybování a celkovém působení (Pavlík 2007, 12).

Děti v předškolním věku většinou raději tráví svůj volný čas s dětmi stejného genderu. Dalo by se říci, že vůči dětem opačného genderu vykazují děti spíše negativní postoje (např. při genderové segregaci při hraní her). To, že se děti stmelují v rámci společného genderu a v rámci genderu opačného potvrzují odlišnost skupin a kategorií, je důkazem skutečnosti, že dochází k uvědomování si určitých hranic mezi sebou a jinými lidmi (respektive opačnými gendery). A toto uvědomování si odlišností je základním mechanismem utváření vlastní genderové identity. Vytváření vlastní identity je tak částečně

založeno na odmítání a distancování se od druhých (Smetáčková 2016, 112–113). Děti se nejdříve soustředí na odlišení se mezi sebou a ostatními na základě sociálních kompetencí a později se toto jejich rozdělování mění na rozdělení mezi dívkami a chlapci. Děti se snaží být sociálně kompetentními, což vede k jejich počátečnímu přihlášení ke genderové identitě (Cahill in West, Zimmerman 2008, 111).

Gender je tak jedním z nejzákladnějších konceptů, který ovlivňuje naše chování. Svou genderovou identitu si tvoříme prostřednictvím socializace, v jejímž rámci jsou nám vštěpovány vlastnosti typicky maskulinní a typicky femininní. Genderová identita tak může částečně ovlivnit naše budoucí plány, které většinou odpovídají převažujícím představám týkající se maskulinity a femininity. Většinou si sami neuvědomujeme, jak velký je sociální rozměr dané věci (Pavlík 2007, 12).

1.1.2 Genderové stereotypy

Na utváření identity jednotlivce jako takové se velkou mírou podílejí také tzv. genderové stereotypy, které nám prokazatelně ukazují, jak by se podle širšího vnímání společnosti měly správně chovat ženy a jak by se správně měli chovat muži. Stejně tak nám samozřejmě ukazují i genderové role, které jsou považovány za náležející danému genderu. Mohli bychom říci, že jsou to právě genderové stereotypy uznávané danou společností, které nám mají sloužit jako vzor, jak by se správně měli chovat muži a ženy ve společnosti, tak aby jejich jednání nebylo považováno za deviantní či jiným způsobem vybočující.

„Pojem stereotyp je v sociálních vědách užíván ve významu souboru stabilních představ o určitém objektu, jež významně ovlivňují způsob, jakým je vnímán a hodnocen. Tímto objektem bývá nejčastěji určitá sociální kategorie, tj. osoby s jistým společným znakem, který lze snadno vnějškově rozeznat, například barva pleti, věk či gender“ (Smetáčková 2016, 47).

Genderové stereotypy jsou takzvaným symbolickým nástrojem, který slouží k udržování genderového řádu ve společnosti. Vzhledem k tomu, že se stereotypy týkají zmiňovaných sociálních kategorií (například barva pleti, věk, gender), tak určitým způsobem ovlivňují vytváření sociální identity jednotlivce a to, jak si následně vytváří svou skupinovou příslušnost, protože právě díky skupinám lze lépe vymezovat hranice vlastní skupiny a identifikovat tak skupiny cizí. Skrze identifikaci s určitou skupinou si jedinec osvojuje dané stereotypy od ostatních členů skupiny, s níž se identifikuje. Je důležité dodržovat

předepsaná pravidla a normy skupiny, aby jedinec nebyl považován za někoho, kdo nechce v dané skupině udržovat a podporovat její řád (tamtéž, 47–48).

Genderové stereotypy rovněž reprezentují společností uznávanou představu charakteristik, přináležejících ženám a mužům. Podle toho, zda se identifikujeme jako muž anebo žena, je k nám ve společnosti přistupováno. Existuje totiž všeobecný předpoklad, jaké vlastnosti, schopnosti či zájmy by měli mít právě muži a jaké by měly mít ženy. Avšak tyto představy se liší napříč různými společnostmi a kulturami. Je to tím, že gender je kulturním konstruktem, který se v každé společnosti vyvíjí a definuje jinak. Genderové stereotypy, které jsou v euro-americkém kontextu u všech společenství a kultur téměř totožné, jsou následující. Muži by měli být spojováni s fyzickou silou, dominancí, zaměřeni na techniku a měli by být racionální. Zatímco ženy by měly být krásné, submisivní, orientované na vztahy, tedy emotivní a pasivní. Z uvedeného výčtu je zřejmé, že maskulinita a femininita jsou prezentovány jako vzájemné protiklady. Vlastnosti, které přináležejí mužům, mají většinou pomyslnou dvojici, kdy opačná vlastnost je připisována ženám (například: dominantní/submisivní, aktivní/pasivní, racionální/naivní). Dá se říci, že genderové stereotypy jsou orientovány v dichotomních dvojicích, které jsou ve vzájemně se vylučujícím vztahu, tedy pokud je jedna vlastnost přiřazována k femininitě, tak druhá vlastnost by měla být přiřazována k maskulinitě. Femininita a maskulinita jsou tak představovány jako protikladné, avšak vzájemně komplementární (tamtéž, 49–50).

Podstatnými klíčovými znaky genderových stereotypů, které byly uvedeny v předchozím odstavci, jsou dichotomizace a komplementarita. K těmto znakům se přidává ještě jeden klíčový znak, a tím je homogenizace kategorie žen a kategorie mužů. Homogenizace odkazuje k tomu, že dochází k určité generalizaci, v jejímž rámci dochází k připisování stejných charakteristik jednotlivým osobám, které jsou součástí dané sociální kategorie. Tudíž se nebere zřetel na individuální charakteristiky jednotlivců, ale vzniká zde předpoklad, že všechny ženy mají stejné, nebo alespoň velmi podobné vlastnosti a stejně tak je tomu u mužů. Je to z toho důvodu, že dochází k marginalizaci rozdílů v rámci kategorie, díky čemuž vzniká velká podobnost mezi jednotlivci, kteří do dané kategorie spadají. Stejně tak ale dochází ke zveličování rozdílů mezi kategoriemi, což dává vzniknout představě o velké odlišnosti kategorií (tamtéž, 51).

Abychom ve společnosti (a hlavně v rámci našich sociálních skupin) uspěli, je nutné se naučit, jaké genderové stereotypy jsou ve společnosti považovány za uznávané

a vykonávané, abychom nenarušovali normy, které ve společnosti platí. Genderovým stereotypům se tak přizpůsobujeme nejčastěji prostřednictvím příslušníků sociálních skupin, ke kterým se hlásíme a identifikujeme se s nimi. Od členů a členek v těchto skupinách se učíme, jak vypadá správné chování a jednání. Nejčastěji toto učení probíhá během procesu socializace.

1.1.3 Genderová socializace v rodině

„Proces vývoje od stadia bezmocného novorozence až po osobu, která si dobře uvědomuje sebe samu a orientuje se ve své vlastní kultuře, označujeme jako socializaci. Socializace není pouhým „kulturním programováním", během něhož dítě pasivně vstřebává vlivy, s nimiž přichází do styku. I novorozenec má určité potřeby a nároky, jež ovlivňují chování těch, kdo se o ně starají. Dítě je tedy od samého počátku aktivním činitelem tohoto procesu" (Giddens 1999, 39).

V této kapitole se konkrétně zaměřím na část procesu socializace, kdy se dítě vpravuje do role muže či ženy. Zjištění, že mezi pohlavími existují značné rozdíly, se objevuje již ve velmi brzkém věku. Avšak zatím se jedná o nevědomé vnímání rozdílů v chování atd. S dítětem se většinou zachází již od narození podle jeho pohlaví, na jehož základě se mu dostává množství neverbálních signálů. Děti si rozdíl mezi pohlavími, jakož i svou samotnou příslušnost k určitému pohlaví, začínají plně uvědomovat přibližně ve dvou letech. Avšak v tomto věku ještě zcela nechápou skutečnost, že pohlaví je neměnné a že každý člověk se musí hlásit buď k jednomu anebo k druhému pohlaví, aby zapadal do společenských norem a nebyl tak společností sankciován (tamtéž, 114–115).

Jak již bylo zmíněno, tak na rozdíly mezi chlapci a dívkami (tedy na základě genderu) se můžeme dívat dvěma různými způsoby – esencialisticky a konstruktivisticky. Mnoho vědců a vědkyň se dlouhou dobu pře o tom, zda jsou rozdíly mezi chlapci a dívkami podmíněny biologicky či nikoliv. Esencialisté tvrdí, že rozdíly jsou vrozené, biologicky dané a neměnné. Zatímco konstruktivisté tvrdí, že se muži a ženami nerodíme, ale stáváme se jimi, tedy že se veškeré naše chování a jednání postupně učíme v rámci socializace. To, co se však neliší ani v jednom ze zmíněných pojetí je fakt, že se k dívkám a chlapcům od jejich narození chováme odlišně (Jarkovská 2005, 4). Na to poukazuje například výzkum Will, Self a Daton (1976), který se zaměřoval na způsob, jakým se budou ženy chovat k novorozenci, který jim bude představen jako příslušník určitého pohlaví. Ve výzkumu se pracovalo pouze s jedním novorozencem, chlapcem, který byl ukázán různým skupinám žen.

Jedné skupině byl chlapec předveden v chlapeckém oblečení a jiné skupině v dívčím. Ženy samozřejmě nevěděly, že jde o totožné dítě a tvrdily, že se k dětem stereotypně nechovají. Nakonec se projevilo, že pokud před ně bylo dáno dítě v dívčích šatech, tak se rozplývaly, jak je holčička roztomilá a dávaly dítěti na hraní panenky. Pokud jim bylo dítě dáno v chlapeckém oblečení, tak jejich chování bylo zcela odlišné – nabízely dítěti vláček, jakožto typickou chlapeckou hračku, poukazovaly na to, jaký je velký chlapec apod.

Jsou to právě genderové hračky, které rodiče pořizují svým dětem, a které se značným dílem podílejí na utváření genderové identity dětí. Je zde předpoklad, že děti si své hračky vybírají sami. To je jistě možné, ale do té doby, co jsou děti malé a hračky dostávají od příbuzných a známých, tak je většinou dostávají na základě svého genderu. Holčičkám se darují panenky, dětské kuchyňky atd., zatímco klukům se kupují různá auta, autodráhy, stavebnice atd. K tomuto genderovému dělení napomáhají i samotné obchody s hračkami, kde jsou striktně oddělená oddělení pro kluky a oddělení pro holky. Tudíž děti i jejich rodiče při návštěvě hračkářství poznají, která oddělení jsou určena pro ně a děti tak již od útlého věku vědí, se kterými hračkami by si měly hrát dívky a se kterými chlapci. Tolerance hraní si s hračkami opačného genderu je u chlapců i dívek jiná. Pokud by si chlapec vybral některou z hraček z dívčího oddělení, pak je málo pravděpodobné, že by hračku rodiče dítěti koupili. Většinou je to proto, že se rodiče obávají případné homosexuality u svého syna a stejně tak se obávají reakcí okolí, protože to většinou neschvaluje, když vidí, že si chlapec hraje s panenkou. To je považováno za zženštilé. U dívek je větší tolerance k tomu, že by si chtěly vybrat nějakou chlapeckou hračku, ale to je většinou dáno tím, že si vybírají například autíčka, ve kterých poté vozí své panenky. Tudíž jde o hračky, které jsou sice považovány za typické pro chlapce, ale dívky je většinou nakonec využívají ke hrám, které podporují jejich gender (Jarkovská 2005, 5).

Stejně jako hračky je pro socializaci dětí důležitá literatura psaná pro děti (příkladem jsou různé pohádky) a různé dětské televizní pořady. Většina klasických pohádek dětem prezentuje mužské hrdiny, zatímco na ženské hrdinky se téměř zapomíná. Psané pohádky prezentují ženy jako mírné, pasivní, nevýrazné, ne příliš inteligentní postavy, které jsou zaujaté pouze svou vlastní krásou. Naopak mužské postavy jsou prezentovány jako silné, nebojácné, aktivní, čestné a inteligentní. Příkladem může být Sněhurka – uvězněná žena, která čeká každý den na trpaslíky, zatímco se stará o jejich domácnost. Dalším příkladem může být Červená Karkulka, o které pohádka vypovídá, že není příliš inteligentní, když

nepozná ani svou babičku (tamtéž, 5–6). Chlapci jsou v pohádkách většinou prezentováni jako nebojácní, silní a ti, co podnikají dobrodružství. Zatímco dívky jsou pasivní, které jen čekají doma a starají se o domácnost. K podobnému zobrazení tradičních rolí se dostáváme i v různých dětských televizních pořadech (Giddens 1999, 115–116).

Celá tato kapitola vypovídá o skutečnosti, že genderová socializace probíhá již od narození dítěte. Rodiče i okolí většinou jednají s dítětem podle zažitých genderových stereotypů a dítěti tak pomáhají, aby se zařadilo do jedné či druhé kategorie. Je tedy zřejmé, že by se měl v oblasti genderové citlivosti, snahy o posílení rovnosti obou genderů a celkové narušení tradičních genderových stereotypů posílit vzdělávací systém, protože to je druhý hlavní činitel, který se podílí na socializaci dětí a jejich plném uvědomění si vlastní identity a role ve společnosti.

1.1.4 Genderová socializace ve škole

Genderová socializace dítěte tedy probíhá v několika rovinách, ale těmi nejdůležitějšími pro dítě je socializace v rámci rodiny a následně v rámci vzdělávacího systému. Osobně považuji socializaci ve škole za tu nejdůležitější, protože jak již bylo zmíněno, dítě se zde učí normám a pravidlům, která jsou uznávaná ve společnosti a musí je dodržovat. Stejně tak se ale od svých vzorů učí i předepsanému chování, tudíž i stereotypům zakotveným ve společnosti. Proto je důležité v oblasti školství prosazovat genderovou senzitivitu. Tu mohou zavádět již rodiče doma při výchově dítěte, ale pokud se nezapojí i škola jakožto výchovná instituce, kde děti tráví velké množství času, tak snaha rodičů o to, aby vychovali dítě bez předsudků a nezatížené stereotypy, může být marná.

Rodina a škola jsou tedy hlavními socializačními činiteli, kdy škola je jedním z nejvlivnějších socializačních prostředí. I když je v současné společnosti vyvinuta snaha, aby ve školním vzdělávacím systému docházelo k genderové neutralitě, stále je škola institucí, která reprodukuje sociální nerovnosti a samotný společenský řád. Vzhledem k tomu, že má škola jakožto instituce v očích dětí i společnosti velkou autoritu, tak poznání a představy, které prostřednictvím výuky dětem předává, děti považují za nadřazené všemu ostatnímu a informace a výchovu, kterých se jim dostane ve škole, považují za to nejlepší a nejdůvěryhodnější, protože škola je prostředkem k produkci vědomostí (Smetáčková 2016, 73).

„Přijetí společné kultury usnadňuje komunikaci, což následně vede ke snazší domluvě a dosahování lepších společných výkonů, k hlubší přináležitosti ke skupině a silnější sociální identitě, k získávání mocenských výhod atd. (…) Stereotypy vytvářejí zdání samozřejmosti a přirozenosti rozdílů mezi muži a ženami, což brání tomu o jejich povaze a oprávněnosti takových rozdílů vůbec přemýšlet. Aby došlo k plnému uvědomění stereotypů, je nutný určitý teoretický odstup“ (Smetáčková 2016, 74–75).

Školní prostředí předkládá dětem obraz toho, v jakém vzájemném vztahu jsou mezi sebou maskulinita a femininita. Dětem je tento obraz předáván ve školním prostředí, prostřednictvím formálních a neformálních kurikul. Formálním kurikulem je například míněno, jaký je reálný obsah učiva v předmětech, které jsou vyučovány. Je zde zahrnuto učivo, které je pokryto výukou ve škole a patří sem i učebnice, které se ve výuce využívají. Neformálním kurikulem je například to, jak se vyučující vyjadřují ke konkrétním tématům, které se týkají žen a mužů, tedy jde o obsahy vyučovacích předmětů, které jsou nezáměrné (Smetáčková 2016, 73–75). Neformálním kurikulem může být také poměr zastoupení mužů a žen v učitelských profesích, frekvence a obsah interakce mezi vyučujícími a studujícími a celková organizace školních činností (Šmídová, Janoušková, Katrňák 2008, 29).

Ve škole se tak děti v interakcích s vyučujícími přímo setkávají s konceptem moci, a tedy i nadřazeností, autoritou a dominancí, což jsou charakteristiky postavení vyučujících nad podřízeným postavením studujících. Koncept moci charakterizuje například Michel Foucault (2000, 201–204). Foucault pomocí institucí, mezi něž se řadí i škola, poukazuje na to, jak organizují prostor, čas a samotná těla a tím produkují tzv. „poslušná“ těla. Samotné tělo je pak prostřednictvím prováděných praktik cvičeno, manipulováno a díky detailní inspekci každého pohybu je dosahováno větší efektivity. A právě kontrola tělesných činností spojovaná s poslušností a užitečností tvoří metody kontroly, které Foucault nazývá „disciplíny“.

1.1.5 Rovné příležitosti mužů a žen ve vzdělávání

Ve společnosti se za oblast, která je nejvíce genderově znevýhodněná, považuje pracovní trh. V rámci pracovního trhu se pozornost zaměřuje především na segregaci, platové ohodnocení a prestiž daných povolání. Téměř každý jedinec rozděluje povolání na typicky ženská a typicky mužská. Je možné, že rozdělení toho, jaká povolání by měli vykonávat muži a jaká ženy je dáno biologicky, ale rozdíly jsou vytvářeny především na základě genderu, protože jak již bylo několikrát zmíněno, genderové stereotypy jsou

vštěpovány každému z nás. Naše společnost by se měla zakládat na demokracii a rovnosti, a proto je důležité, aby tyto hodnoty byly dětem vštěpovány jak v rámci obecné socializace, tak v rámci socializace ve škole. A z toho důvodu je žádáno školství rovných příležitostí (Jarkovská 2005, 3).

„Genderově vyvážený školní program tak může samozřejmě existovat: jednotliví studující nejsou rozlišováni na základě pohlaví, mohou mít stejné nároky, ambice a dostávají stejnou podporu. Skutečnost, že se spíše jedná o dobrou víru než o realitu, potvrzují výzkumy i statistické údaje“ (Ciprová 2008, 8–9).

Genderové nerovnosti jsou vytvářeny již v mateřských školách a jejich produkování pokračuje během všech stupňů vzdělávání. Jsou ovlivňovány tím, jak se k samotným dětem přistupuje a jaké hračky jsou jim podsouvány. Například dívkám se při hraní podstrkují panenky a chlapcům stavebnice. Právě toto zařazování do jistých rolí a celkové jednání s dětmi na základě jejich pohlaví ovlivňuje jejich budoucnost. Na prosazování rovných příležitostí by se měl klást důraz především na základních a středních školách, a to proto, že na konci střední školy se děti nejčastěji rozhodují, jaké povolání by chtěly v budoucnu vykonávat. Stejnou důležitost má však i základní škola, protože na základní škole si děti vybírají další stupeň a úroveň vzdělávání, které také může ovlivnit jejich budoucnost. Individualita dětí by tak měla být podporována bez ohledu na to, zda je dítě chlapec anebo dívka. Tím, že děti budeme podporovat v jejich rozhodnutích, jaká povolání by chtěly v budoucnu vykonávat (například zdravotní bratr či strojní inženýrka), bychom mohli dojít ke smazání genderových nerovností (Jarkovská 2005, 3).

Stejně se k významu rovných příležitostí na základních školách vyjadřuje i Ciprová (2008, 9), která poukazuje na to, že studující na základní škole mnohdy chodí pro radu k výchovným poradcům/kyním, kteří jsou jim na škole k dispozici. Problém je v tom, že tito/tyto poradci/kyně většinou disponují představou tradičního dělení rolí ve společnosti. Tudíž je genderovými stereotypy ovlivněna i pomoc, kterou poradci/kyně svým studujícím nabízejí. Při hodnocení toho, jaká povolání by byla vhodná pro dívky a jaká pro chlapce, hraje většinou velkou roli fyzická síla, která byla přisuzována mužům. Následně byla brána v potaz empatie a péče, která byla naopak přiřazována ženám a pro obě pohlaví se shodovalo zaměření administrativní práce, lékařství, ekonomiky atd. Na základě těchto doporučení se dá předpokládat i početní zastoupení studujících na jednotlivých středních školách. Na středních odborných učilištích je výrazně větší zastoupení chlapců. Na středních odborných

školách je naopak větší zastoupení dívek. S tímto přístupem by se dalo předpokládat, že na gymnáziích bude početní zastoupení chlapců a dívek stejné, ale i na gymnáziích větší počet studujících tvoří dívky. Tento rozdíl může být odůvodněn tím, že gymnázia nabízejí spíše humanitnější vzdělání. Je tedy zřejmé, že aby došlo k genderové rovnosti na trhu práce, musíme s dosahováním rovných příležitostí začít minimálně už na základních školách a studujícím tak zprostředkovat možnosti, které by jim nebránily vykonávat to, co si skutečně přejí a nikoliv to, co se od nich očekává.

1.2 GENDER VE ŠKOLE

Gender, genderové stereotypy, genderové role i genderové identity jsou všude kolem nás a vidíme je tak všude. V rámci této kapitoly chci představit, jakým způsobem se gender vyskytuje ve školním prostředí. Gender zasahuje jak do samotného prostoru školy, tak do komunikace, hodnocení, učebnic, přístupu vyučujících a spousty dalších oblastí, a tudíž je nemožné v této práci obsáhnout všechna témata, kterých se problematika genderové senzitivnosti ve škole dotýká. Pokusím se zde alespoň částečně představit ty oblasti, které považuji za zásadní a díky nimž bych umožnila alespoň základní vhled do daného prostředí.

1.2.1 Feminizace školství

To, že vyučující ovlivňují socializaci a mají vliv na celkový vývoj dítěte, je nezpochybnitelné. Jak již bylo uvedeno, socializace dítěte probíhá jak v prostředí rodiny, tak v prostředí školy. Na rozdíl od školy dítě v rodině většinou dostává obraz rolí a stereotypů obou pohlaví (matky a otce, obou prarodičů atd.). Avšak ve škole se toto schéma může značně změnit a ovlivnit tak celý průběh vnímání genderových rolí očima dítěte. Problém je v tom, že školství, alespoň v nižších vzdělávacích stupních, je převážně doménou žen. Muži se ve školství objevují zvláště ve vedoucích pozicích, nikoliv učitelských (pokud tedy hovoříme o mateřských, základních a středních školách). Dětem se tak dostává výchovy převážně od žen a nedostává se jim tak rovnoměrného zobrazování mužských a ženských postav a jejich rolí, vlastností a stereotypů, se kterými by se mohly ztotožnit.

Je zvláštní, že muži se v učitelských profesích na nižších stupních škol neobjevují tak často jako ženy, protože historicky bylo učitelství vykonáváno především muži. Ženám byla tato profese dříve odepírána. Až s postupem času byla ženám umožněna role vychovatelek a do učitelské profese pronikly až zhruba ve 20. století. Avšak pokud ženy měly svou vlastní rodinu, nesměly tuto profesi vykonávat. A to z toho důvodu, že se předpokládalo, že ženy nedokáží plnit rodinné a pracovní povinnosti zároveň. Později tedy ženy přebíraly hlavně role vychovatelek, které byly spojovány s mateřskou a pečovatelskou rolí, kterou ženy zastávaly v rámci rodiny. V současné době je tak přistupováno i k samotné profesi učitelky. Předpokládá se, že ženy jsou v rámci různých profesí pro tu učitelskou předurčeny na základě genderových stereotypů, které mateřství a péči u žen představují jako to, pro co ženy mají přirozené sklony, schopnosti a vlohy (Václavíková Helšusová 2007, 37).

Feminizace je sociálním jevem, který znázorňuje, že například v různých profesích převládá ženská pracovní síla. Je zřejmé, že některé profese jsou pro ženy vhodné, neboť odpovídají ženským psychickým a fyzickým předpokladům. A právě z toho důvodu jsou tato povolání většinou vyhledávána právě ženami a sami zaměstnavatelé také do těchto pozic ženy raději dosazují. Příkladem může být povolání učitelky (Bendl 2002, 20).

Od 20. století začalo, jak již bylo zmíněno, vzrůstat zastoupení žen na učitelských pozicích. Podle průzkumů většinu učitelského sboru na základních školách tvoří ženy. Podle statistiky Českého statistického úřadu (2017) na základních školách ve školním roce 2016/2017 působilo celkem 61 807 vyučujících, z čehož více než 52 tis. vyučujících byly učitelky. Na středních školách je většinou procentuální zastoupení učitelů a učitelek přibližně stejné. Avšak oblast, kde se počty učitelů a učitelek převracejí ve prospěch většího zastoupení učitelů-mužů, jsou vysoké školy. Na základě statistik tak lze tvrdit, že čím vyšší stupeň škol, tím je podíl učitelek v celkovém zastoupení nižší (ČSÚ 2017, Bendl 2002, 21). A právě složení pedagogických sborů může částečně ovlivňovat studující. Je to z toho důvodu, že i když jsou například na základních školách větší počty učitelek, tak i přes to jsou určité předměty, které převážně vyučují muži (jako např. zeměpis, informatika) a naopak jsou zase předměty, které vyučují převážně ženy (např. přírodopis, český jazyk). Tato segregace předmětů následně vyvolává obraz typicky „ženských“ a typicky „mužských“ předmětů, které později většinou studující mohou ovlivnit při výběru jejich dalšího vzdělání. Dochází tak k horizontální genderové segregaci (Václavíková Helšusová 2007, 38).

To, proč muži „přenechávají“ učitelskou profesi spíše ženám, je dáno hlavně participací na mocenském rozhodování a celkovou touhou po kariérním postupu. Muži totiž v učitelské profesi nenalézají dostatečné možnosti pro svůj kariérní růst a celkově jsou nespokojeni s nízkými mzdami, které jsou tomuto povolání přiřazovány. Muži se v rámci společnosti považují za živitele rodiny a snaží se tak najít práci, která jim zajistí lepší plat a umožní jim tak větší zajištění jejich rodin. Díky tomu muži učitelskou profesi opouštějí a dávají tak prostor ženám, které tuto profesi naopak považují za výhodnou pro jejich skloubení pracovního a rodinného života (péče o domácnost a děti). Vzhledem k tomu, jak je učitelská profese prezentována, mají ženy pocit, že mají větší předpoklady pro vykonávání této profese, a proto jí také častěji volí. Rozdíl nastává, pokud se zaměříme na vedoucí pozice či vyšší stupeň vzdělávání. Právě tyto oblasti disponují větší možností růstu kariéry,

dispozicí moci a autority, což jsou přesně oblasti, které muže přitahují a kde převládají (tamtéž, Bendl 2002).

A právě v oblastech základního a vysokoškolského vzdělání spatřujeme největší rozdíl, jak je přistupováno k učitelům a jak k učitelkám. Ženy jsou považovány za vychovatelky a muži naopak za ty, kteří vzdělání předávají. Nejnižší stupně vzdělávacího systému, mateřské školy, jsou silně spojovány se ženami, protože jde hlavně o výchovu dětí. V rámci tohoto stupně vzdělávání se očekává, že učitelky budou trpělivé a citlivé při zacházení s dětmi. Naopak vyšší vzdělávací systém je již spojován převážně s výukou konkrétních oborů a jde tak o předávání informací, znalostí a vědomostí. A právě to je společností vnímáno jako oblast vyšší prestiže s větším finančním ohodnocením. Tudíž je tato oblast obsazena více muži. Na tomto rozdělení můžeme vidět, že u mužů se klade větší důraz na jejich odborné znalosti, autoritu a respekt, zatímco u žen je důraz kladen na empatii a trpělivost (Václavíková Helšusová 2007, 38–39).

Složení pedagogických sborů má velký vliv na samotné studující. Studující v případě základních škol jsou součástí převážně feminizovaného prostředí, pokud hovoříme o zastoupení žen v pedagogickém sboru. Feminizace školního prostředí má velký vliv na utváření žákovských genderových identit a představ. To, že by byl počet učitelů a učitelek na základních školách (a celkově v nižším vzdělávacím systému) rovnoměrný, by více poukázalo na dělení genderových rolí mužů a žen. Studující by poté měli větší možnost vidět v každodenní realitě i maskulinní vzory, které v současné době na nižších stupních škol spíše chybí (tamtéž, 42).

1.2.2 Gender v prostoru – školní třída

Školní třída pro většinu dětí představuje první sociální skupinu, které jsou po rodině součástí. Děti se zde seznamují s dynamikou sociálních procesů, hierarchií, nerovností a s tím, že někdo v dané sociální skupině získává určitou prestiž. Nerovnosti, které se ve třídě objevují, jsou většinou podloženy tím, jaké rodinné zázemí má dané dítě. V sociálních skupinách většinou stále nelze úplně vytvořit rovnocenné podmínky, ale vyučující by se měli snažit, aby nastolili takové prostředí, které bude založeno na demokratických principech, respektu a spravedlnosti. Školní třída je tak subkulturou, v rámci které se tvoří hierarchie, vztahy, skupiny a podskupiny. Vzniká tak určité sociální klima třídy, ve kterém má každý jedinec konkrétní roli. V rámci tohoto prostředí se tak děti poprvé mohou poprvé v přímém

kontaktu setkat s nerovnostmi třídními, rasovými či genderovými, a tyto kategorie ve škole začnou nabývat stratifikačního významu (Jarkovská 2006, 45).

Vzhledem k tomu, že je školní třída určitou sociální skupinou, tak v rámci této skupiny musí být někdo, kdo ve skupině drží moc. V tomto kontextu je to vyučující. Od vyučujících se čeká, že dětem předají hlavně řád a morálku. Vyučující má představovat v této skupině autoritu. Pokud bychom se na toto postavení podívali genderovou optikou, tak v patriarchální společnosti by postavení dětí bylo rovno postavení žen, které jsou podřízeny patriarchální moci, kterou v rukou drží muž. Problém je, že v současné době se vyučující nepovažuje za autoritu jen kvůli titulu vyučujícího a autoritu je třeba budovat zcela jinými způsoby, protože děti v současné společnosti více vnímají spravedlnost a vlastní subjektivitu. Tím se dostáváme k tomu, že děti nepovažují autoritu vyučujících za samozřejmou, protože žijí ve více demokratické společnosti, kde se i důraz na autoritu a moc rozvolňuje již v prostředí rodiny (tamtéž, 46).

Moc ve školní třídě mají tedy hlavně vyučující, ale současně také studující, kteří tvoří ve třídě privilegovanou skupinu. Většinou jsou tyto skupiny dvě, a to skupina dívek, které se soustředí na módu, krásu a přízeň chlapců a skupina chlapců, kteří se naopak soustředí na sílu, úspěch ve sportu a obdiv dívek. Tyto dvě skupiny ve třídě potvrzují určitou konformitu. Tím, jak se chovají, potvrzují veškerá genderová očekávání. To, že by přestaly být vůči genderovým očekáváním konformní, by mohlo vést k vyloučení ze skupiny (tamtéž).

Ve své etnografické studii poukázala Lucie Jarkovská na třídu jako fyzický prostor (2013, 64–65). Ta, na základě svého výzkumu, zjistila, že chlapci a dívky ve třídách zaujímají typická místa. Pokud si představíme školní třídu, která je rozdělena klasicky na tři řady a dětem dáme volný výběr v zasedacím pořádku, tak se většinou utvoří genderově nesmíšené dvojice (chlapci jsou ve dvojicích s chlapci a dívky s dívkami) s tím, že řadu lavic u dveří obsadí převážně chlapci, prostřední řadu obsadí jak chlapci, tak dívky a řadu u okna ve většině případů obsadí dívky. Do zadních lavic u dveří se většinou posadí ty skupiny chlapců, kteří v hodinách vyrušují a jsou drzí na vyučující. Může se to jevit tak, že tyto místa si chlapci vybírají z toho důvodu, že jsou místem, které je nejvíce vzdálené od katedry a od vyučujících samotných. Naopak zadní lavice u oken zabere většinou skupina dívek, které jsou klidné, nevyrušují, nemají výrazné potíže s prospěchem a soustředí se na výuku. Takový pohled na třídu může potvrzovat stereotypní představy, které máme o chlapcích a dívkách – dívky jako ty poslušné a tiché a chlapci jako ti, co vyrušují a zlobí. Lze zde spatřit kontrast

v rozdělování prostoru, kdy dívky zabírají jednu polovinu a chlapci tu druhou. Jak již bylo zmíněno, tak se při zasedacích pořádcích tvoří genderově nesmíšené dvojice, ale jde také o to, že si většinou chlapci i dívky kolektivně sesedají do řad podle svých genderů.

1.2.3 Gender v učebnicích

Na gender je tedy kladen důraz, jak v pedagogických sborech, které mají velký podíl na socializaci dětí, tak při samotném utváření třídního sociálního klima. Školy se tak snaží, anebo by při nejmenším měly, o genderovou senzitivnost a skrze to o dosažení genderové rovnosti ve škole jakožto instituci. V následujících podkapitolách se stručně zaměřím na oblasti, které ve školách stále jistým způsobem ovlivňují genderovou rovnost.

O genderové necitlivosti se dá hovořit v rámci učiva, které studující probírají a stejně tak v rámci učebnic, ze kterých se studující učí. Učebnice, které jsou studujícím předkládány, jsou převážně psány v generickém maskulinu a velmi často jsou v těchto učebnicích zdůrazňováni muži, zatímco ženy jsou opomíjeny. Pokud se v učebnicích ženy vyskytují, tak převážně tím způsobem, aby zobrazovaly a potvrzovaly stereotypní představy o ženách, jejich tradiční pozice a upevňovaly tak genderové role žen ve společnosti (Jarkovská 2007, 17).

A přitom právě obsah učebnic je jedním z nejzásadnějších prvků při výuce, a to z toho důvodu, že se s učebnicemi pracuje nejčastěji ve škole a stejně tak se pomocí učebnic děti připravují na výuku doma. Všichni studující sice dostávají totožné učebnice, ale problém je v tom, že jejich obsah mohou vnímat odlišně. V závislosti na tom, jestli učebnici čte dívka anebo chlapec, se pravděpodobně dozvídají odlišné informace. Je to způsobeno tím, že učebnice nepracují s genderovou rovností a podporují tak genderové stereotypy, které jsou ukotvené ve společnosti. Sám o sobě o tom vypovídá fakt, jak jsou učebnice, které děti dostávají, strukturované. Genderové stereotypy podporují samotné předávané informace, obrazové zpracování, formulování textů a samotné podání učiva (Václavíková Helšusová 2007, 20).

Stávající učebnice, které jsou ve školách studujícím dávány, jsou založeny především na prezentaci tradičních genderových stereotypů a rolí. To znamená, že v učebnicích se vyskytují příklady, slovní úlohy, obrazový materiál atd., který prezentuje ženy i muže v jejich tradičních rolích – ženy představuje např. při vaření v kuchyni, péči o děti atd. a muže naopak v příkladech, které se zaměřují na dílnu, garáž či řízení podniků.

Toto poukazování na mužské a ženské role tak chlapce a dívky rozvíjí a nenápadně směřuje do oblastí, které jsou jim společností určeny (tamtéž).

Jak již bylo zmíněno, v současné době se školy snaží o prosazování genderové rovnosti. Tudíž pokud se vydává nová učebnice, musí jí nejdříve schválit Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Aby učebnice získala tuto schvalovací doložku, je od roku 2004 jednou z podmínek právě genderová korektnost. Pro vytvoření vzoru, jak by měla genderově korektní učebnice vypadat, sestavily autorky Decarli Valdrová, Smetáčková–Moravcová a Knotková (2004) projekt, který ve výsledku slouží jako pomůcka při posuzování genderové korektnosti učebnic. Tato pomůcka představuje několik navádějících otázek, které mají odhalit, zda je předkládaná učebnice genderově korektní. V rámci posuzování učebnice je však třeba brát v potaz o jaký předmět se jedná a jaký je věk studujících, kterým má být určena. Představovaná příručka nabízí šest hlavních oblastí: výběr učiva; zobrazování žen a mužů v učivu; doprovodné ilustrace využívající žen a mužů; příklady pro výklad a procvičování učiva; oslovování žáků a žákyní a jazykový popis. To, že by učebnice měly procházet genderovou korekturou, je chvályhodné, avšak problém může nastat již u samotných recenzentů/tek, protože si nemůžeme být jistí, jak moc disponují znalostí genderové problematiky (Ciprová 2008, 8).

V konečném důsledku je však důležité to, jací jsou vyučující, se kterými se děti z učebnic učí. Je velký rozdíl v tom, zda je či není vyučující, který vysvětluje či objasňuje nějaké téma, genderově senzitivní. Pokud genderově senzitivní je, tak by pravděpodobně mělo docházet ke zcela jinému přednesu probírané látky. Například pokud je v hodině rozebíráno téma postavení mužů a žen ve společnosti, je jasné, že vyučující, který prosazuje genderové stereotypy, bude látku vykládat tak, aby si studující vytvořili představu, že tradiční dělení genderových rolí je normální a jiná možnost není. Je tedy zřejmé, že je nutné, aby si nejdříve samotní vyučující osvojili genderovou citlivost a odstranili ze svého přístupu a výkladu tradiční genderové stereotypy, protože až poté je možné, aby došlo k nastolení genderově korektního vyučování (Václavíková Helšusová 2007, 19).

1.2.4 Gender a hodnocení

Při zaměření na oblast toho, jaké hodnocení dávají vyučující svým studujícím, bychom i v této oblasti spatřovali rozdíly na základě genderu. Dívky jsou většinou hodnoceny a známkovány mnohem lépe než chlapci. Dostávají lepší známky, jejich průměr je lepší i samotné výkony jsou většinou lepší. Avšak to, že jsou dívky v rámci prospěchu

a hodnocení lepší než chlapci, způsobuje devalvaci ze strany vyučujících. Vyučující stereotypně dívky zpochybňují a jejich lepší výsledky označují za výsledek neustálého učení se („šprtání“). Vyučující tak touto zpětnou vazbou ovlivňují schopnosti a výkony, které dívky ve škole předvádějí a mohou tak silně narušit jejich sebevědomí a ambice. Dívkám je předkládán obraz toho, že jejich dobrá známka nemá takovou váhu jako dobrá známka některého z chlapců (Jarkovská, Lišková 2008, 695). Někteří vyučující se mohou mnohdy domnívat, že dobré známky, které dívky dostávají, získaly proto, že se probíranou látku naučily zpaměti a není tak jasné, zda látku skutečně pochopily. Tímto přístupem se tak dívky mohou jevit jako nepříliš inteligentní a tvořivé. Zatímco u chlapců se naopak s přílišnou přípravou na hodiny a plněním úkolů nepočítá, ale předpokládá se, že pokud je jim v hodině zadán nějaký úkol či je jim položena otázka, tak okamžitě zareagují, vymyslí nějakou odpověď či řešení a tím prokáží, že disponují přirozenou inteligencí (Valdrová 2007, 27).

Celkový zájem o určité předměty tak přístup vyučujících může značně ovlivnit. To, že jsou některé předměty považovány spíše za maskulinní (např. matematika) a některé zase za femininní (např. rodinná výchova), je zřejmé. Avšak přístup vyučujících toto může velmi ovlivnit tím, jak se vyučující ke studujícím při hodinách chovají. Pokud je vyučován předmět, který je považován za maskulinní, tak vyučující interagují spíše s chlapci, což zapříčiňuje, že úspěšnost a zájem dívek o daný předmět klesá, což může v konečném důsledku vést k úplné ztrátě zájmu a následného odstupu dívek od těchto předmětů. Stejně tak je to i v opačném případě s chlapci ve femininních předmětech (tamtéž, 24, Smetáčková 2005, 75).

To, jak vyučující chválí či trestají své studující, je většinou opřeno také o genderové stereotypy. Většina vyučujících u dětí předpokládá, že dívky jsou pilné, svědomité a spolehlivé, zatímco chlapci jsou chváleni, pokud vyzařují originalitu, nápad či odvahu. Vzhledem k tomu, že drzé chování a používání vulgárních slov je více tolerováno u chlapců, je jasné, že dívky jsou za takovéto chování napomínány a trestány více, protože ony jsou součástí „něžného pohlaví“. Zatímco pokud chce vyučující umravnit chlapce, většinou ho přesadí k některé z dívek. Toto chování však dále posiluje bariéry mezi chlapci a dívkami (Valdrová 2007, 26).

1.2.5 Gender a komunikace mezi vyučujícími a studujícími

V rámci interpersonálních interakcí mezi vyučujícími a studujícími se také můžeme setkat s podporováním genderových stereotypů, i když většina vyučujících bude tvrdit, že

rozdíly na základě genderu nedělá. Při vyučovaných hodinách se většinou vyučující věnují chlapcům více, dávají jim těžší otázky a poskytují jim větší zpětnou vazbu. U dívek je naopak větší pravděpodobnost, že se stanou ve třídě neviditelnými, protože se předpokládá jejich zodpovědnost. Dívky jsou tak více chváleny za pilnost, způsobnost a upravenost, zatímco chlapci jsou více chváleni za intelektuální výkony, protože se u nich předpokládá větší nadání, které musí být rozvíjeno. Pokud by došlo u chlapců k nějakému neúspěchu, je to omlouváno jejich nezodpovědností a lajdáctvím (Jarkovská, Lišková 2008, 695). Podobně se k tématu komunikace mezi vyučujícími a studujícími vyjadřuje i Jana Valdrová (2007), která poukazuje na to, že vyučující do školy přicházejí s určitými zažitými genderovými stereotypy, které si osvojili během života, na jejichž základě následně přistupují ke studujícím. Příkladem může být, že vyučující u chlapců více prosazují důležitost pochopení matematiky, nepřekvapuje je u nich vyrušování či drzé chování. Zatímco u dívek se předpokládá, že na matematiku nemají vlohy, tudíž neúspěch dívek v matematice není ničím překvapivým. Stejně tak se u dívek netoleruje rušivé chování. Vyučující tímto jednáním, i když si ho mnohdy ani neuvědomují, bohužel posilují genderové stereotypy a genderovou segregaci jak ve škole, tak v budoucím životě dětí.

Další možností, jak utvrzovat genderové stereotypy prostřednictvím interakce vyučující – studující, je rozdělování úkolů v rámci školní třídy. Dětem je už během jejich socializace vštěpován rodinou určitý obraz, jaké úkoly vykonávají dívky a jaké chlapci. A škola následně tyto stereotypy většinou potvrzuje. Dívkám jsou tak zadávány úkoly, které vyžadují spolehlivost, trpělivost, čistotu a nejsou tolik viditelné (např. zalévání květin, úklid, …). Naopak chlapcům jsou zadávány úkoly, které vyžadují fyzickou sílu, intelekt, časovou nenáročnost a jsou dobře viditelné (např. pomoc s přinesením/odnesením nějakého předmětu, pomoc s technikou) (tamtéž, 25).

Valdrová (2006, 39–40) poukázala na to, jak se ve smíšeném kolektivu chovají dívky a chlapci ve vzájemném vztahu, ale také ve vztahu k vyučujícím. Na dívky většinou není upírána tak velká pozornost jako na chlapce. Je to z toho důvodu, že chlapci se mnohdy přeceňují, a i když se většinu zadaných úkolů snaží vyřešit sami, tak na sebe strhávají pozornost vyučujících tím, že vyrušují, perou se mezi sebou a protestují. Chlapci také vyučujícím kladou více otázek a mnohem častěji je žádají o pomoc. Dívky jsou většinou ve smíšených skupinách na začátku stejně aktivní jako chlapci, ale postupně jejich aktivita slábne. Zvlášť v tu chvíli, kdy nějakou úlohu nemohou vyřešit, což také velmi často

nepřiznají. Dívky se tak mnohdy stávají tichou součástí třídy, protože se zvýrazňuje dominance chlapců. A právě toto by měli korigovat vyučující a zapojovat do výuku kompletně všechny studující, aby se někteří necítili znevýhodnění. Od toho se odráží i samotné pojetí genderu z pohledu vyučujících. Ti vnímají a chovají se ke svým studujícím na základě jejich zažitých genderových vzorců chování. Je tak důležité si uvědomit, jaké je pojetí ženství a mužství vyučujících a jaké jsou jejich vazby k genderově strukturovanému světu.

1.3 VZTAHY MEZI VYUČUJÍCÍMI A STUDUJÍCÍMI

Škola jako instituce tedy určitým způsobem socializuje a vychovává studující a pomáhá jim tak formovat jejich identity. Tato kapitola je pro mou práci stěžejní z toho důvodu, že se zaměřuje nikoliv na školu, ale na vyučující jako takové. Je prokazatelné, že vyučující svým přístupem a celkově tím, kým jsou, mohou ovlivňovat prospěch a celkové chování studujících. Jeden z možných determinantů, které mohou chování studujících ovlivnit, je pedagogická osobnost vyučujících. Jak již bylo zmíněno, v současné době není ten, kdo vykonává profesi pedagoga, považován za přirozenou autoritu. Na vyučující se nyní pohlíží i více z osobního hlediska, jaké jsou osobnosti, jak přistupují k dětem a jaký vliv má právě jejich osobnost na chování, projevování a výkon dětí, protože právě to, jaká pedagogická osobnost je vyučující určitého předmětu, může ovlivnit celkový přístup studujících k danému předmětu.

1.3.1 Vztah vyučujících ke studujícím

Vyučující je nejdůležitějším a nejvlivnějším činitelem ve školním prostředí. Právě na tom, jaký/á je vyučující, jaká je jeho/její osobnost, jaký/á je odborník/ice, jak dokáže reagovat na určité podněty a spoustu dalších věcí, ovlivňuje, jaká je škola a jaké prostředí pro studující tvoří. Jsou to právě vyučující, kteří rozvíjejí morální hodnoty a postoje u svých studujících. Avšak aby se pozitivně rozvíjela osobnost studujících, je třeba, aby vyučující své učitelské činnosti a dovednosti dostatečně ovládali. Mnohdy může vyučující do prostředí školy vstupovat s určitými dovednostmi, které ovládá a nemá s nimi při výuce a kontaktu se studujícími problém, ale poté existují dovednosti, kterými vyučující příliš nedisponuje a příliš je neovládá. Bendl ve své studii poukazuje především na to, že vyučující mají největší problém s udržením kázně při vyučování a podobně mají také problém při práci s neprospívajícími studujícími. Ty činnosti, které vyučující považuje za ty, které se mu/jí příliš nedaří ovládnout, mohou ve finálním důsledku vést i k tomu, že se daný vyučující své profese vzdá (Bendl 1997).

Vyučující na základě svých zkušeností formují určitá očekávání, a právě tato zformovaná očekávání od svých studujících později očekávají. Tato očekávání se nejčastěji vytváří na základě konkrétní zkušenosti s daným žákem či žákyní, anebo na základě představ, které si vyučující vytvořili na základě jejich dosavadních zkušeností se studujícími, popřípadě také na základě kulturních stereotypů. Očekávání tedy většinou zahrnují

předpovědi vyučujících, které se týkají školních výkonů a samotného chování studujících. S těmito vytvořenými představami vyučující přistupují k určitým studujícím a je velmi pravděpodobné, že tyto představy budou díky tomu naplněny. Je to z toho důvodu, že na základě svých představ o studujících vyučující dávají určitý prostor a možnosti konkrétnímu studujícímu, které následně vedou k jistému chování studující/ho, které později utvrzuje vyučující v jejich představě (Moravcová–Smetáčková 2003, 45).

Jedná se zde o sebenaplňující proroctví, což je fenomén, který poukazuje na to, že pokud do nějaké situace, osob či jednání vstupujeme s určitým očekáváním budoucích událostí, tak to v důsledku vede k tomu, že naše chování (podle daného očekávání) zapříčiní, že se daná situace opravdu stane. Součástí sebenaplňujícího proroctví je i tzv. pygmalionský efekt, který poukazuje na to, že pokud máme nějaká pozitivní očekávání, tak to také povede k pozitivnímu výsledku. S tímto konceptem poprvé přišli R. Rosenthal a L. Jacobson. Tito autoři provedli studii na základní škole, při které rozdali studujícím testy, které, podle toho, co řekli vyučujícím, měly prověřit IQ studujících a jejich studijní předpoklady. Poté na základě výsledků vybrali studující, kteří měli průměrné výsledky a vyučujícím oznámili, že tito studující mají nadprůměrné výsledky. Po nějaké době byl výzkum realizovaný znovu a ukázalo se, že vybraní průměrní studující se opravdu postupem času ve svých školních výsledcích zlepšili, a to pravděpodobně díky tomu, že se k nim vyučující začali chovat jinak než k ostatním studujícím. To znamená, že je častěji vyvolávali, více je chválili a celkově jim věnovali více času. To zvýšilo sebevědomí a motivaci studujících, které následně vedly k lepším výsledkům (Rosenthal, Jacobson 2001, 429–433).

To, jak se vyučující k jednotlivým studujícím ve třídě chovají a jaký jim dávají celkový prostor při výuce, kolik času jim věnují a jak často je vyvolávají, může být ovlivněno několika faktory. Vyučující mohou ke studujícím přistupovat odlišně na základě svých sympatií či antipatií, na základě jejich statusu ve třídě, vzhledu či pohlaví. Vyučující většinou přistupují jinak k dívkám a jinak k chlapcům, což můžeme spatřovat právě na odlišné intenzitě vyvolávání či rozdávání pochval (Smetáčková 2003, 46).

Man a kol. (1997) ve své studii poukázali na to, že cílem většiny vyučujících a vlastně i rodičů je, aby děti měly vnitřní motivaci k učení. To znamená, že si děti samy přejí vzdělávat se, poznávat nové věci, diskutovat atd. Pokud má studující vnitřní motivaci k učení, znamená to pro něj/ni, že se neustále připravuje na hodiny, snaží se pochopit probíranou látku a dávat si věci do souvislostí. To následně studující/mu přináší značné

výhody. Problém je v tom, že tuto vnitřní motivaci mohou ovlivňovat různé faktory, jako je například nevhodný pedagogický přístup. Je zřejmé, že různé vnější podmínky mohou u dětí tuto vnitřní motivaci značně utlumit. Na vnitřní motivaci studující/ho má tak vliv i samotná pedagogická osobnost a pedagogický přístup. Tato studie poukázala na skutečnost, že pokud vyučující, který klade větší důraz na kontrolu a vnější řízení žákovského učení, tak to, jaký způsob odměňování a komunikačních postupů zvolí, povede ve svém důsledku ke snížení vnitřní motivace studujících. Naopak vyučující, kteří podporují studující v samostatnosti a autonomii, budou většinou volit takové způsoby odměňování a komunikace, které by v důsledku mohly vést ke zvýšení vnitřní motivace studujících.

1.3.2 Vztah studujících k vyučujícím

To, jaké jsou postoje vyučujících ke studujícím, hraje významnou roli při utváření samotných interakcí mezi vyučujícími a studujícími. Interakce je procesem, který není jednostranný a musí tak zahrnovat minimálně dva činitele. Interakce studujících s vyučujícími může být částečně ovlivněna mocenským aspektem, který se ve škole jakožto instituci nachází. Vyučující prezentuje moc a autoritu nad studujícími, tudíž interakce mezi těmito dvěma činiteli probíhá za vzájemného přispění obou aktérů. Z toho důvodu je třeba brát v potaz jak preferenční postoje vyučujících, se kterými do interakcí vstupují, tak i preferenční postoje studujících samotných, protože oni také do interakcí s vyučujícími přistupují s určitými očekáváními a představami (Smetáčková 2003, 46).

Studie, kterou provedl Miroslav Rendl (1994a) se zaměřuje na zkušenost studujících základní školy s jejich vyučujícími. I když to nebyl původní záměr studie, tak se ve finálních výsledcích studie zaměřovala i na to, jak studující hodnotí osobnost vyučujících, kteří je učí a jaké to má, nebo naopak nemá, pro ně přínosy. Kolektivně se shodovali na tom, že pokud je vyučující přátelský/á a otevřený/á, tak se při výuce cítí mnohem lépe, protože atmosféra je uvolněnější, než když mají hodinu s přísnými vyučujícími, kteří u nich vyvolávají akorát napětí, strach či nervozitu. Na druhou stranu ale studující zdůrazňovali, že je třeba, aby vyučující byli přísní, protože přísní vyučující si dokáží získat jejich respekt, donutit je k lepším výkonům a nenechat je, aby nedávali pozor. Někdy však přísní vyučující mohou u studujících zapříčinit až příliš velký strach z dané/ho vyučující/ho, což znamená, že se mohou začít bát na hodině vůbec promluvit a nediskutovat tak problémy, které by je třeba mohly zajímat. Studující se tak dostávají k tomu, že při různých situacích hodnotí jinak hodné a přísné vyučující. Opačný problém mají většinou mladí/é vyučující, kteří/ré se snaží

být příliš přátelští/ské a hodní/é. Avšak právě tento přístup může studující ovlivnit do budoucna, protože jsou většinou neustále chváleni a nejsou příliš nuceni, aby se snažili a měli výsledky, což následně způsobuje, že na vyšším stupni vzdělávání (podle studujících konkrétně u přijímacích zkoušek na střední školy) mají problém. Ta vlastnost, kterou děti považují za důležitou je, aby k nim vyučující měli vztah a snažili se jim porozumět.

To, jak ke studujícím vyučující přistupují, ovlivňovalo i jejich celkovou oblibu určitých předmětů. Studující zdůrazňovali, že jejich oblíbené předměty jsou ty, které vyučovali vyučující, kteří dokáží látku dobře a zajímavě vysvětlit. Někteří studující se shodovali, že obliba předmětu nezávisí na tom, o čem daný předmět pojednává, ale právě na tom, kdo a jak ten předmět vyučuje. Studující tak od svých vyučujících nejvíce očekávají, že budou dobrými zprostředkovateli učiva, protože to, aby se ve škole něco naučili, je hlavním cílem. Aby se studující něco naučili, oceňují vztah s vyučujícími, který je založen na spravedlnosti a přísnosti, a že vztah vyučujících a studujících je založen na dodržování pevně stanovených pravidel (Smetáčková 2005, 74).

Rendl (1994a) také formuloval, že v rámci interakce vyučující – studující by se dal vytvořit pomyslný trojúhelník, v jehož těžišti by byla autorita vyučujících. Trojúhelník by měl tři hlavní póly – pól lásky, pól kázně a pól vědění. Pól lásky by obsahoval vztahy vyučující/ho k dětem, sympatie, antipatie a osobní vliv vyučující/ho. Druhý pól – pól kázně – by zobrazoval vyučující/ho jako nositele/ku neosobní autority, která prosazuje normy a pravidla školy jakožto instituce. A poslední pól – pól vědění – má vyučující/ho vyobrazit jako toho/tu, kdo je nositelem/kou určitého předmětu, učebního obsahu, látky, zkrátka toho, co má být dětem vysvětleno a co se mají naučit. Rendl předpokládá, že základem pro autoritu vyučující/ho je jeho/její individualita, která zprostředkovává, jak vyučující k dětem následně přistupují. Otázkou však je, zda si děti uvědomují, co to vlastně autorita je. Rendlův předpoklad týkající se autority je poté ten, že autoritu má ten vyučující, kterému se daří *„vyváženě operovat v tripolárnim prostoru členěném 1. autoritou vlastní osoby (charismatickou), ale také 2. autoritou oboru, předmětu (věcnou) a 3. autoritou školy jako instituce (byrokratickou). Naše zkušenosti z výzkumu i z kontaktů se studenty svědčí o tom, že ideálem začínajících učitelů je nejčastěji charismatická autorita. Platí to zejména pro studenty učitelství prvního stupně“* (Rendl 1994a, 353).

K tématu přísných vyučujících se vyjadřuje i M. Kučera (dle Čáp, Mareš 2001, 542), který poukazuje na to, že přísní vyučující mohou být zároveň legrační. Přísní vyučující

dokáží ve třídě mnohdy vyvolat určité dynamické scény, které narušují stereotypnost výuky. A právě toto narušení stereotypnosti studující vnímají pozitivně, protože se ve třídě začíná dít něco napínavého a velkého. Zároveň je však kladně hodnoceno, že takový/á vyučující dokáže ve třídě korigovat morálně problematické chování studujících a zároveň je dokáže podporovat, dodávat sebevědomí a umravňovat.

V rámci školní třídy může docházet i k jistým sociálním hrám při interakcích vyučujících se studujícími. Jedná se o to, že studující si většinou testují, co všechno si mohou k vyučujícím dovolit, jak se k nim mohou chovat. Stejně tak vyučující zkouší studující, jak na různé aspekty zareagují (Čáp, Mareš 2001, 542). D. Bittnerová (dle Čáp, Mareš 2001, 542) popsala situaci, která se zaměřuje na testování nové/ho vyučující/ho studujícími. Studující mají tendenci při nástupu nové/ho vyučující/ho ihned otestovat, co vše si k ní/němu mohou dovolit a jak bude reagovat na různě vyvolané situace. Následně tak dochází k vymezování pozic, dá se říci, že toho, kdo získá v prostředí třídy moc. Většinou toto testování zahajuje studující, který/á má ve třídě nejvlivnější pozici. Vyučující na to zpravidla reaguje tak, že se snaží zdůraznit svou autoritu a daného/nou studující/ho trestá a napomíná, čímž jen upevňuje pozici studující/ho ve třídě.

Studující na základních školách se domnívají, že škola je pro ně ještě obdobím dětství, a že jejich následný přechod na střední školy pro ně znamená přesun do dospívající části jejich života. Z toho důvodu považují za důležité, aby je vyučující řádně připravili na přijímací zkoušky, aby měli možnost se na střední školy dostat. Pokud se některé z dětí na střední školu nedostane, může to být bráno tak, že vyučující byli příliš hodní a málo přísní, aby děti nutili k co nejvyššímu výkonu a učení. Studující však také sami poukazují na to, že oni sami jsou velmi často v hodinách pasivní, nedávají pozor a přemýšlejí nad něčím jiným, protože je výklad vyučujících nudí, nebaví a nezajímá. Zdůraznili tak, že výuka je baví, pokud jsou vyučující jistým způsobem zábavní a dokáží udělat zábavnou i výuku. To znamená, že pokud vyučující dětem látku vysvětlují pomocí určitých her, vtipů, soutěží, zkrátka dělají výuku zajímavější, tak se děti nenudí, látku většinou více pochopí a dávají větší pozor. Mělo by tak docházet k lepší kvalitě kontaktu mezi studujícími a vyučujícími. Studující tedy také zdůrazňovali důležitost toho, aby vyučující uměli látku vysvětlit tak dobře, aby jí studující dostatečně porozuměli (Rendl 1994b).

To, s jakými vlastnostmi a chováním přistupují vyučující ke studujícím, může být opět ovlivněno genderovými stereotypy. Studující zmiňují, že učitelky jsou většinou

emocionální a jednostranné. Jejich zaměření se týká spíše humanitních předmětů. Naopak učitelé jsou většinou viděni jako ti, co disponují autoritou a nadhledem. Jejich zaměření spočívá spíše v předmětech technického typu. V případě, že učitelka vyučuje zdánlivě „mužský“ předmět, tak je v mnoha případech viděna jako méně kompetentní, než kdyby daný předmět vyučoval muž. Pokud by učitelka v takovém předmětu prosadila svou vysokou kompetentnost a znalosti, tak by se to stalo pro studující zřejmě něčím překvapivým (Smetáčková 2005, 76).

V těchto několika kapitolách jsme si ukázali, že ve škole dochází k různým genderovým stereotypům a naplňování genderových rolí. Poukázala jsem na oblasti, ve kterých stále dochází ke zdůrazňování těchto stereotypů a samotných genderových nerovností (výuka, hodnocení, učebnice, učivo atd.). A v neposlední řadě jsem se zaměřila na to, abych zdůraznila, že pedagogická osobnost má vliv na samotné studující, kteří poté jistým způsobem vstupují do interakcí s vyučujícími. Je patrné, že studující u každé/ho vyučující/ho hodnotí to, jaký je. V následující části se zaměříme na to, jaké charakteristiky považují za typické a ideální a jak toto hodnocení ovlivňuje gender studujících.

2 EMPIRICKÁ ČÁST

2.1 METODOLOGIE

Ve škole jakožto instituci tedy dochází k socializaci dětí a jejich výchově. Studující prostřednictvím vyučujících formují své identity, rozvíjejí své osobnosti a získávají nové poznatky. Avšak některé aspekty mohou studující během výuky a kontaktu s vyučujícími ovlivňovat. Buď jen v určitý moment anebo tak, že ovlivní celou identitu a mínění o sobě samém. Jak již bylo zmíněno, tak vyučující do interakcí se studujícími vstupují většinou s již zažitými stereotypy, které následně ovlivňují komunikaci mezi studujícími a vyučujícími. Jedním z aspektů, které studující vnímají, je samotná pedagogická osobnost vyučujících. A právě na tu se ve svém výzkumu zaměřuji.

2.1.1 Cíl výzkumu

Tato práce se zaměřuje především na žákovské představy vyučujících z genderového hlediska. Hlavním cílem této práce je tak zjistit, nakolik jsou žákovské představy a konkrétní zkušenosti ovlivněné genderovými stereotypy a genderovými vzorci.

Jak již bylo zmíněno výše, tak studující jsou ve školním prostředí vystavováni mnoha genderovým stereotypům, jsou jim zobrazovány různými způsoby tradiční genderové role, čímž jsou nenápadně do těchto rolí vtlačováni. Vyučující na školách se většinou domnívají, že během výuky a interakce se studujícími nevyužívají genderové stereotypy a výuka sama o sobě je genderově senzitivní. Ale ve většině případů tomu tak není a studující jsou vystavováni určitým druhům znevýhodnění na základě jejich genderu. Z toho důvodu považuji za důležité zjistit, jak studující své vyučující vnímají. Tedy je třeba se zaměřit na působení pedagogické osobnosti na děti, protože i ta sama o sobě může velmi ovlivnit budoucí rozhodování a jednání studujících.

Vzhledem k tomu, že většina vyučujících, i když možná nevědomě, přistupuje k dívkám a chlapcům v rámci školní třídy odlišně, považuji za důležité tento výzkum zaměřit na genderovou perspektivu, jak se liší pedagogická osobnost učitele–muže a učitelky–ženy. A stejně tak se zaměřit na to, jak tyto rozdíly vnímají chlapci a jak je vnímají dívky, protože se domnívám, že rozdíl v žákovských představách o vyučujících bude založen na genderu.

Abych dosáhla cíle a zjistila co nejpřesněji, jaké jsou žákovské představy o pedagogické osobnosti vyučujících, byl výzkum zaměřen konkrétně na tři části, a to jaké charakteristiky by studující přiřadili typickému učiteli a jaké by přiřadili typické učitelce; následně jsem se soustředila na to, jak si studující představují ideálního učitele či ideální učitelku a v poslední fázi dotazování jsem se zaměřila na to, jak studující hodnotí konkrétní/ho učitele/ku, kterého/kterou osobně znají a považují ho/jí za nejvíce podobného/nou jejich představě ideální/ho učitele/ky. Všechny tři části dotazníku budou následně porovnávány mezi sebou, aby se dosáhlo co nejpřesnější interpretace žákovských představ o pedagogické osobnosti vyučujících.

2.1.2 Výzkumný vzorek

Výzkumu, který jsem realizovala, se zúčastnilo celkem 150 dětí jedné základní školy na jihu Čech. Pro výzkum byla vybrána pouze jedna základní škola a cílem bylo, aby se výzkumu zúčastnilo minimálně 120 studentů. Tento minimální počet byl stanoven, aby můj výzkum byl z hlediska počtu respondentů přibližně stejný, jako byl počet respondentů ve studii Moravcové–Smetáčkové (2003), na kterou můj výzkum navazuje.

Z celkového počtu 150 dětí bylo 73 dívek a 77 chlapců. Procentuální zastoupení dívek bylo 48,6 % a chlapců 51,3 %, tudíž byl počet respondentů genderově vyvážený a pro další statistické zkoumání ideální. Výzkumu se účastnily vždy dvě třídy jednoho ročníku. Dvě třídu v jednom ročníku byly vybrány záměrně, aby počet studujících, kteří dotazník vyplňovali, byl dostatečně velký. Samotné zastoupení dívek a chlapců v jednotlivých třídách bylo většinou genderově rovnoměrné. Výjimku tvořily šesté třídy, kde zastoupení chlapců bylo téměř dvojnásobné než zastoupení dívek (14 dívek a 23 chlapců). Celkem se výzkumu mělo zúčastnit 200 studujících, ale některé dotazníky musely být z výzkumu vyřazeny z důvodu nepřítomnosti studujících při dalších kolech sběru dat. Studující, kteří se výzkumu zúčastnili, byli ve věku 11 až 15 let.

Studující na druhém stupni základní školy byli vybíráni záměrně. Cílem výběru výzkumného vzorku bylo, aby studující přišli do styku s více vyučujícími, ne pouze s jedním, a právě jejich přechod na druhý stupeň základní školy byl relevantní k tomu, aby se studující setkali s různými vyučujícími a byli dostatečně staří na to, aby dokázali posoudit, jaká je pedagogická osobnost jejich vyučujících. Záměrně byl výběr zkoumaného vzorku cílen také na všechny čtyři ročníky druhého stupně. Tento cíl jsem si stanovila z toho důvodu, že ve

výsledcích se může ukázat, zda k pedagogické osobnosti vyučujících přistupují jinak mladší ročníky a jinak starší ročníky.

Vzorek pro tento výzkum byl tedy vybírán pomocí prostého náhodného výběru. Prostý náhodný výběr znamená, že *„všechny podsoubory dané velikosti mají stejnou šanci být realizovány jako výběr. Vybíráme, buď losem nebo pomocí tabulek náhodných čísel nebo jiným postupem zajišťujícím neovlivnění výběrového postupu zásahem výzkumníka“* (Jeřábek 1992, 40).

2.1.3 Výzkumné otázky a hypotézy

Hlavní výzkumnou otázkou, kterou se ve svém výzkumu zaobírám je, do jaké míry jsou žákovské představy a jejich konkrétní zkušenosti ovlivněné genderovými stereotypy. K této hlavní otázce je tak vytvořena i nulová hypotéza, jež tvrdí, že žákovské představy nejsou nijak zatížené genderovými stereotypy, tudíž jsou jejich představy neutrální. Oproti tomu je postavena alternativní hypotéza, která tvrdí, že žákovské představy o pedagogické osobnosti vyučujících jsou zatížené genderovými stereotypy.

Následně bych chtěla uvést své výzkumné podotázky, které mě vedou mou diplomovou prací a které jsou kladeny postupně jednotlivými částmi dotazníků. Podotázky také závisejí na tom, z jakého úhlu se díváme, zda z pohledu toho, co hodnotí samotní studující, či z pohledu na to, jakého genderu jsou hodnotící studující. Ke každé otázce náleží i samotná nulová a alternativní hypotéza. Výzkumné podotázky jsou následující:

1. *Liší se charakteristiky přiřazované k učitelům-mužům a k učitelkám-ženám?*
   H_0: Charakteristiky se neliší. Studující volí možnost neutrální.
   H_1: Charakteristiky přiřazované učitelům-mužům se liší od charakteristik, které jsou přisuzované učitelkám-ženám.
2. *Liší se charakteristiky přiřazované k učitelům-mužům a k učitelkám-ženám na základě genderu studujících, kteří danou charakteristiku přiřazují?*
   H_0: Přiřazování charakteristik k učiteli-muži a učitelce-ženě se na základě genderu neliší.
   H_2: Studující na základě genderu přiřazují jiné charakteristiky učiteli-muži a jiné učitelce-ženě.
3. *Liší se charakteristiky přiřazované k učitelům-mužům a k učitelkám-ženám na základě věku studujících?*

H_0: Přiřazování charakteristik k učiteli-muži a učitelce-ženě se na základě věku neliší.

H_3: Studující na základě věku přiřazují jiné charakteristiky učiteli-muži a jiné učitelce-ženě.

4. *Jsou charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou hodnoceny studujícími jako spíše ženské anebo spíše mužské?*

   H_0: Charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou jsou studujícími hodnoceny neutrálně.

   H_4: Studující charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou hodnotí více jako mužské.

   H_5: Studující charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou hodnotí více jako ženské.

5. *Liší se charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou u studujících na základě jejich genderu?*

   H_0: Charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou se na základě genderu studujících neliší.

   H_6: Charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou jsou rozdílně přiřazované na základě genderu studujících.

6. *Liší se charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou u studujících na základě jejich věku?*

   H_0: Charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou se na základě věku studujících neliší.

   H_7: Charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou jsou rozdílně přiřazované na základě věku studujících.

7. *Na kolik se hodnocení konkrétní/ho ideální/ho učitele/ky shoduje s představou ideální/ho učitele/ky?*

   H_0: Představy ideální/ho a konkrétní/ho učitele/ky se neliší.

   H_8: Představy ideální/ho a konkrétní/ho učitele/ky jsou rozdílné.

8. *Jsou charakteristiky spojované s konkrétní/m učitelem/kou hodnoceny studujícími jako spíše ženské anebo spíše mužské?*

   H_0: Charakteristiky spojované s konkrétní/m učitelem/kou jsou studujícími hodnoceny neutrálně.

   H_9: Studující charakteristiky spojované s konkrétní/m učitelem/kou hodnotí více jako mužské

H_{10}: Studující charakteristiky spojované s konkrétní/m učitelem/kou hodnotí více jako ženské.

2.1.4 Metoda výzkumu

Pro svůj výzkum jsem zvolila kvantitativní metodologii a jako konkrétní metodu jsem vybrala dotazníky. Kvantitativní metodologie se vyznačuje deduktivní logikou, omezeným rozsahem informací o velkém počtu jedinců, také tím, že generalizace na celou populaci je většinou snadná a validita je měřitelná. Vyznačuje se také silnou redukcí počtu pozorovaných proměnných, vyžaduje silnou standardizaci, má vysokou reliabilitu, avšak díky tomu i nízkou validitu. Hlavním cílem kvantitativní metodologie je testování hypotéz (Disman 2002, 286–287).

Dotazník, který byl v mém výzkumu použit, byl vytvořen ve studii Ireny Moravcové-Smetáčkové (2003). Dotazník, který Moravcová-Smetáčková zkonstruovala, obsahoval celkem 29 různých charakteristik. Jejich prostřednictvím bylo umožněno zjistit, které charakteristiky jsou v představách studujících spojovány s učitelkami-ženami a které s učiteli-muži. Já jsem ve svém výzkumu použila charakteristik pouze 28, protože již nebylo možné zjistit všechny, které byly v původní studii použity a výčet charakteristik jsem tak provedla ze sepsaných výsledků původní studie.

Dotazník Moravcové-Smetáčkové se zaměřoval na oblast toho, jak si děti představují typického učitele a učitelku. To bylo zjišťováno tak, že ke každé charakteristice patřila pětistupňová škála, která dávala do kontrastu učitele-muže a učitelku-ženu. Takové vytvoření škály mělo vést k tomu, aby žákovské představy týkající se učitelek-žen a učitelů-mužů nabyly genderového významu, který bývá mnohdy opomíjen. Studující tak byli vybízeni k tomu, aby na škále vybrali, kterému stupni by danou charakteristiku přiřadili.

Ve svém výzkumu jsem takto konstruovaný dotazník rozšířila ještě o další dvě části. Jak již bylo zmíněno, můj výzkum se soustředil na představu tradičního učitele a učitelky, ale stejně tak se ještě soustředil na představu ideálního učitele a ideální učitelky. Z toho důvodu byly navíc vytvořeny ještě další dvě části dotazníku, přičemž jedna se soustředila na obecnou představu ideálního učitele a učitelky a druhá na konkrétní hodnocení ideálního učitele či ideální učitelky. Tyto dvě další části dotazníku byly konstruovány zcela přesně jako první část dotazníku – obsahovaly 28 charakteristik a ke každé charakteristice náležela

pětistupňová škála s tím, že studující vybírali, zda by danou charakteristiku jejich ideální učitel/ka měl/a mít či nikoliv (viz. Příloha č. 1).

Vzhledem k tomu, že má práce částečně navazuje na studii Moravcové–Smetáčkové (2003), budu využívat také metodu komparace. V rámci komparace se zaměřím na porovnání výsledků po patnácti letech. Tedy na to, zda a popřípadě jak se změnily žákovské představy týkající se pedagogické osobnosti vyučujících. V případě mé diplomové práce se jedná o první část dotazníku, která je konstruovaná téměř stejným způsobem, jako byl dotazník v původní studii, na kterou má diplomová práce navazuje. Cílem je zjistit, zda a popřípadě jak se změnily představy studujících v rozmezí patnácti let, tedy od doby, kdy byla realizována studie Moravcové-Smetáčkové (2003).

2.1.5 Pilotáž

Před výzkumem jsem v prosinci roku 2018 realizovala pilotní studii, tzv. pilotáž. Tato pilotáž je pro výzkumníka/nici důležitá především v tom, že ukazuje nedostatky, které připravený výzkumný nástroj, v mém případě dotazník, obsahuje, a naopak jaké má výhody.

Pilotáž byla provedena se třemi studujícími základní školy. Dvěma chlapci ve věku 12 a 13 let a jednou dívkou ve věku 13 let. Děti pro pilotáž byly vybrány náhodně. Zaměřovala jsem se na děti svých známých. Mým cílem pro výběr byl také věk. Chtěla jsem, aby děti, které se pilotáže zúčastní, byly zhruba ve věku 11–12 let, protože to byla spodní hranice věku dětí, které se měly účastnit reálného sběru dat. Tento věk jsem zvolila především z toho důvodu, protože bylo důležité, aby výzkum (respektive samotné dotazníky) chápaly i ty nejmladší děti.

Na základě pilotáže bylo zjištěno, že děti nerozumí všem charakteristikám, které jsou v dotaznících použity. Některé charakteristiky, jako například byrokratický/á, jsem předpokládala, že děti nebudou znát, již před pilotáží, ale některé charakteristiky, které pro mě byly jednoznačné, pro děti jasné nebyly, a to jsem považovala za důležité. Jako nejvíce problematické charakteristiky děti zmiňovaly: byrokratický/á, sečtělý/á, pedagogicky talentovaný/á, všestranný/á a autoritářský/á. Abych nemusela následně při reálném sběru dat charakteristiky několikrát vysvětlovat, rozhodla jsem se, že charakteristiky stručně vysvětlím na úvodním listu dotazníku, který si studující během výzkumu nechávali u sebe a mohli se tak kdykoli podívat na stručné vysvětlení pojmů. Tento krok se ukázal jako kladný, protože během sběru dat jsem dětem nabídla, aby se v případě, že nebudou vědět,

doptávaly na další charakteristiky, ale tato situace nastávala výjimečně, většinou se již nikdo na žádnou charakteristiku neptal.

V rámci pilotáže děti také poukazovaly na samotný design původního dotazníku. Zdůrazňovaly, že se v dotazníku nachází spousta charakteristik a celá tabulka je nepřehledná a nejsou si jisty, jestli kroužkují správnou odpověď u správné charakteristiky. Díky těmto podnětům došlo k celkové změně designu dotazníku, který děti, které se podílely na pilotáži, schválily a utvrdily mě v tom, že takto je dotazník již přehledný. Stejně tak jsem na základě pilotáže měnila úvodní stranu dotazníku. Děti poukazovaly na to, že instrukce byly podávány odbornějším stylem a celkem obsáhle.

V rámci pilotáže jsem chtěla také zjistit, jak dlouho bude dětem trvat, než vyplní jednotlivé části dotazníku. Díky pilotáži jsem věděla, že jedna část dotazníku zabere zhruba 10–15 minut. Na základě tohoto zjištění jsem následně mohla podat informace na základní škole, jak dlouho zhruba budu dotazníky sbírat. Nakonec i při samotné realizaci se tento časový odhad potvrdil.

Pilotáž pro mě tedy byla velmi užitečná. Díky ní jsem mohla dětem nabídnout dotazník, který byl přehledný a vysvětloval všechny nejasné pojmy. Tudíž došlo k hladkému průběhu sběru všech tří částí dotazníků. Myslím si, že pilotáž byla jednou z nejdůležitějších částí pro můj výzkum.

2.1.6 Popis sběru dat

Výzkumné šetření (vyplňování dotazníků) bylo realizováno na konci ledna roku 2019. V tomto období byl výzkum realizován především proto, že byla uzavřena školní klasifikace a byl tak větší prostor pro realizaci mého výzkumu. Tento výzkum jsem provedla na základní škole v jižních Čechách, kterou jsem sama jako dítě navštěvovala. Z toho důvodu pro mě bylo jednodušší, aby mi byl do školy umožněn přístup a získat tak i samotnou podporu pro můj výzkum. Musím poznamenat, že na základní škole ke mně byla paní ředitelka a celkově všichni vyučující velmi vstřícní a při sběru dat nápomocní.

Dotazníky byly zadávány na druhém stupni základní školy, a to v 6. – 9. třídách. Vzhledem k tomu, že má diplomová práce měla částečně navazovat na studii Moravcové–Smetáčkové (2003), základním cílem bylo, aby studujících, kteří se výzkumu zúčastní, bylo minimálně 120. Tento cíl se podařilo naplnit. Jak již bylo zmíněno, vyplnění jedné části

dotazníku zabralo dětem zhruba 10–15 minut. Avšak v 6. třídách občas některým studujícím trvalo vyplnění dotazníku delší dobu, protože jsme si nejdříve museli ujasnit, co vlastně mají dělat a jak to mají dělat. Zde trvalo vyplnění dotazníku maximálně 20 minut.

Samotný dotazník obsahoval celkem tři části, které byly popsány již výše. Vzhledem k tomu, že struktura všech těchto částí byla téměř totožná, bylo zapotřebí každou z částí dotazníku zadat v jiný den, aby nedošlo k dezinterpretaci výsledků. Dotazníky obsahovaly také úvodní list (viz. Příloha č. 1), který studující seznamoval s výzkumem. Nebylo konkrétně řečeno, čeho se výzkum týká, ale pokud se studující přímo zeptali, tak jim bylo odpovězeno. Avšak téma genderu nebylo během sběru dat nikdy zmíněno, aby se na to studující nesoustředili. Studujícím také byla zaručena anonymita, jak v již zmíněném úvodním listě, tak mnou osobně. Abych nevyvolala u studujících obavy, že by se mohly dotazníky dostat k vyučujícím, rozhodla jsem se, že všechny tři části dotazníku budu zadávat já osobně a nebudu tak využívat vyučující, aby dotazník zadávali za mě a ve studujících tak vyvolali pocit nejistoty. Hlavně u třetí části dotazníku se tento krok ukázal jako správný, protože právě v rámci třetí části studující hodnotili konkrétního učitele a byly na nich vidět značné obavy, že se dotazníky dostanou do rukou vyučujících. Tudíž byli studující znovu ujištěni o anonymitě celého výzkumu a o tom, že se dotazníky dostanou jen do mých rukou.

Všechny tři části dotazníku obsahovaly základní identifikační znaky: pohlaví, věk a třídu. Společně s těmito znaky měli studující u každého dotazníku vyplnit i identifikační číslo. Toto identifikační číslo jsem napsala na úvodní list dotazníku, který studující obdrželi první den sběru dat a ponechávali si ho u sebe až do dne posledního, právě kvůli zmíněnému číslu a vysvětlivkám charakteristik. Identifikační číslo pro mě bylo důležité hlavně proto, abych si následně po samotném sběru dat mohla přiřadit všechny tři části dotazníku k sobě. Vzhledem k tomu, že studující doplňování identifikačního čísla poctivě dodržovali a čísla si pamatovali, bylo pro mě následné přiřazování velmi jednoduché. Stejně tak jsem díky tomuto číslu mohla rozpoznat, jací studující některé dny, kdy se sbírala data, chyběli, a tudíž jejich dotazníky byly z výzkumu vyřazeny.

2.1.7 Zpracování dat

Než představím samotnou analýzu výsledků mé studie, je důležité zmínit, jak byla data, která byla během výzkumu pořízena, analyzována, aby mohla být následně interpretována. V této podkapitole popíši postup, jakým jsem získané odpovědi z provedených dotazníku analyzovala.

Prvním krokem, který byl po sběru dotazníků učiněn, bylo sestavení tzv. datové matice. Tato datová matice je souborem všech odpovědí, které respondent/ka při sběru dat uváděl/a. To znamená, že datová matice obsahuje všechny respondenty/ky, kteří/které se výzkumu zúčastnili. Současně jsou zaznamenány všechny odpovědi všech respondentů/tek. Představit si, jak taková matice vypadá, můžeme tak, že ve sloupci jsou uvedeni/ny respondenti/ky a ke každému respondentovi/ce jsou do řádků číselně zaznamenávány odpovědi, které respondent/ka v dotaznících uváděl/a. To, že se odpovědi zaznamenávají číselně znamená, že pokud jsou v dotaznících slovní odpovědi, musíme je převést na číselné hodnoty. To v případě mých dotazníků nebylo nutné. Tato datová matice se vytváří v MS Excel, aby se s ní dalo následně pracovat.

Když byla vytvořena datová matice, tak byla podrobena statistickým testům v programu SPSS. Do tohoto programu má získaná data nahrála má vedoucí práce, protože přístup k programu není veřejný. Díky programu SPSS jsem tak získala nejdříve celkové frekvenční tabulky pro každou charakteristiku zvlášť. V těchto frekvenčních tabulkách se nacházela absolutní čísla odpovědí jednotlivých žáků a žákyň pro dané charakteristiky. Frekvenční tabulky, tak vyhodnotil program SPSS, avšak já jsem si je ještě předtím vytvořila sama, a to ať už v absolutních číslech anebo procentech. Tyto frekvenční tabulky jsou prezentované na konci práce v přílohách (viz. Příloha č. 2).

Následně pomocí programu SPSS byly určeny průměrné hodnoty pro jednotlivé odpovědi. Nejdříve byly vypočítány celkové průměrné hodnoty ze všech odpovědí studujících. Tyto hodnoty pro mě jsou primární, protože s nimi budu pracovat skrze celou analytickou část. Následně tyto průměrné hodnoty byly vypočítány i pro podsoubory dívek, tedy průměrné hodnoty odpovědí dívek, a pro podsoubor chlapců, tedy průměrné hodnoty odpovědí chlapců. Toto rozdělení na dívky a chlapce bylo také klíčové, protože se v analytické části zaměřuji na to, zda mají studující rozdílné představy na základě genderu. To, jak jsem dále pracovala s průměrnými hodnotami, je vysvětleno v analytické části.

Díky tomu, že jsem měla spočítané průměrné hodnoty, tak jsme v programu SPSS provedli tzv. t-test, který nám určil, zda je nějaká statistická významnost rozdílu právě v průměrných odpovědích dívek a chlapců. Toto statistické testování bylo pro mou práci taktéž stěžejní, protože mi ukázalo, kde se v odpovědích chlapců a dívek nachází určitý signifikantní rozdíl. To znamená, že pomocí t-testu jsem získala tzv. hodnotu Sig., která určovala statistickou významnost. Abych zjistila, zda se v odpovědích chlapců a dívek

nachází určitý signifikantní rozdíl, musela být hodnota Sig. menší než 0,05. U kterých charakteristik se tato statistická významnost projevila, je uvedeno v přílohách na konci práce (viz. Příloha č. 3).

Vzhledem k tomu, že jsme během testování zjistili, že se průměrné hodnoty, které byly vypočítány pro jednotlivé charakteristiky, u první části dotazníku blíží více ke středovým hodnotám, tak jsme potřebovali zjistit, jak dávají studující do kontrastu učitele-muže a učitelku-ženu. Abychom tohoto cíle dosáhli, byla vytvořena zredukovaná škála pro všechny tři části dotazníku, která prezentovala průměrné hodnoty všech odpovědí s výjimkou odpovědí „neutrální“, které byly z celkového počtu odpovědí odečteny. S touto zredukovanou škálou však v analytické části pracuji pouze u první části dotazníku a následně až při porovnávání jednotlivých částí dotazníku mezi sebou.

Poslední částí, která byla v rámci analýzy provedena, bylo zhotovení kontingenčních tabulek. Tyto kontingenční tabulky byly zpracovány vždy při porovnávání dvou částí dotazníku a byly taktéž vytvářeny v programu SPSS. Kontingenční tabulky jsme zvolili z toho důvodu, že nám nejlépe prezentují, jak se mezi sebou kombinují dva různé dotazníky v rámci jedné charakteristiky. Tudíž na těchto tabulkách nejlépe vidíme, jak se mezi sebou kombinují odpovědi z obou dotazníků. Zároveň však kvůli relativně malému vzorku nebylo možno využít nějaké velké statistické testování.

2.2 ANALYTICKÁ ČÁST

V analytické části se zaměřím na představení a analýzu výsledků, které mi z mých sebraných dotazníků vyšly. Představovat výsledky budu postupně po jednotlivých částech dotazníku. To znamená, že se nejdříve zaměřím na představu typického učitele a typické učitelky, poté na obecnou představu ideálního učitele či ideální učitelky, a nakonec na konkrétní hodnocení ideálního učitele či ideální učitelky. Poté, co představím to, jak si studující představují typického/kou učitele/ku, se zaměřím na komparaci mých výsledků s ýsledky původní studie Moravcové–Smetáčkové (2003). A až poté se budu soustředit na výsledky z druhé a třetí části dotazníku.

V průběhu analytické části budu většinou pracovat s vypočítanými průměrnými hodnotami pro jednotlivé charakteristiky. Průměrná hodnota, která byla vypočítána pro každou charakteristiku zvlášť, představuje to, jaké je umístění dané charakteristiky na škále od 1 do 5. To, jaká je vzdálenost průměrné hodnoty od jednotlivých okrajů škály, značí to, jestli je tato charakteristika mezi studujícími spojována spíše s představou učitelky-ženy anebo učitele-muže, alespoň co se první části dotazníku týče. V dalších dvou částech dotazníku vzdálenost průměrné hodnoty od jednotlivých okrajů škály značí to, zda danou charakteristiku ideální učitel či učitelka v představě studujících rozhodně má či nikoliv.

2.2.1 Představa typického učitele a typické učitelky

V rámci této kapitoly budou shrnuty výsledky, které se týkají první části dotazníku – tedy to, jak si studující představují typického učitele a typickou učitelku. Výsledky budou strukturovány za sebou tak, jak si pokládám výzkumné otázky. To znamená, že první bude vysvětlen celkový pohled všech studujících na charakteristiky, které přiřazují k pedagogické osobnosti učitele-muže a učitelky-ženy. Následně se zaměřím na to, zda se nějakým způsobem liší představa typické učitelky a typického učitele u dívek a chlapců. Po prezentaci těchto výsledků se zaměřím na komparaci se studií Moravcové–Smetáčkové (2003). A jako poslední budou představeny výsledky týkající se rozdílu představ typické učitelky a typického učitele na základě věku studujících. Tyto rozdíly na základě věku jsou představeny až po komparaci s původní studií proto, že původní studie se nezaměřovala na to, zda studující dělají rozdíly při přiřazování charakteristik na základě svého věku.

2.2.1.1 Představy studujících o typickém učiteli a typické učitelce

Pro jednotlivé charakteristiky v první části dotazníku, který se týkal představ typické/ho učitele/ky, byly vypočítány průměrné hodnoty. Mohla jsem tak zjistit, zda se objevovaly charakteristiky, které byly jednotně přiřazovány spíše k učitelce-ženě a na druhou stranu, zda se objevovaly charakteristiky, které byly přiřazovány spíše učiteli-muži. Podle průměrných hodnot, které předkládá tabulka č. 1 tak mohu říci, že charakteristika, která je nejčastěji přiřazována učitelce-ženě, je charakteristika milá. Naopak charakteristika, která byla nejčastěji přiřazována učiteli-muži, byla charakteristika přísný. Již tento první rozpor, který mi z výsledků vyšel, udává, že se přístup k vyučujícím změnil. Učitelka-žena byla většinou považována za hysterickou a přísnou. V mém případě vychází, že je učitelka-žena milá a naopak učitel-muž přísný. Tento výsledek podporuje tvrzení Smetáčkové (2005), která poukazovala na to, že učitelky-ženy disponují spíše emocionálními vlastnostmi, zatímco učitelé-muži disponují autoritou a nadhledem.

Tab. 1: Průměrné hodnoty z první části dotazníku

Charakteristika	Průměr
Mladá/ý	3,62
Hezká/ý	3,79
Svobodná/ý	3,12
Sečtělá/ý	3,20
Všestranná/ý	3,03
Inteligentní	3,05
Čestná/ý	3,04
Praktická/ý	2,69
Uznávaná/ý	2,84
Společenská/ý	3,53
Pracovitá/ý	2,86
Zajímavá/ý	3,13
Vzdělaná/ý	3,09
Milá/ý	4,05
Hodná/ý	3,86
Příjemná/ý	3,77
Kamarádská/ý	3,48
Nesnesitelná/ý	2,66
Neoblíbená/ý	2,53
Hysterická/ý	3,71
Vzdělávající	3,02

Tab. 2: Zredukované průměrné hodnoty z první části dotazníku

Charakteristika	Průměr
Mladá/ý	1,92
Hezká/ý	1,89
Svobodná/ý	1,86
Sečtělá/ý	1,86
Všestranná/ý	1,85
Inteligentní	1,85
Čestná/ý	1,80
Praktická/ý	1,76
Uznávaná/ý	1,71
Společenská/ý	1,68
Pracovitá/ý	1,65
Zajímavá/ý	1,61
Vzdělaná/ý	1,59
Milá/ý	1,58
Hodná/ý	1,58
Příjemná/ý	1,55
Kamarádská/ý	1,54
Nesnesitelná/ý	1,52
Neoblíbená/ý	1,51
Hysterická/ý	1,46
Vzdělávající	1,43

Vychovávající	3,49
Pedagogicky talentovaná/ý	3,29
Spravedlivá/ý	3,12
Autoritářská/ý	2,49
Byrokratická/ý	2,95
Nadřízená/ý	2,66
Přísná/ý	2,39

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Vychovávající	1,43
Pedagogicky talentovaná/ý	1,37
Spravedlivá/ý	1,28
Autoritářská/ý	1,28
Byrokratická/ý	1,25
Nadřízená/ý	1,23
Přísná/ý	1,21

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Tabulka č. 1, která předkládá rozložení průměrných hodnot napříč všemi charakteristikami, však také ukazuje to, že jsou všechny průměrné hodnoty blízko středové kategorii, tedy neutrální. A z toho důvodu, abych ukázala lepší kontrast mezi volbou kategorie učitelka-žena a učitel-muž, byla pětibodová škála zredukována pouze na dvě kategorie, a to učitelka-žena a učitel-muž. To znamená, že kategorie neutrální byla ze škály odstraněna a odpovědi studujících, kteří volili odpověď „neutrální“, tak nebyly započítány. Výsledky, v podobě průměrných hodnot po zredukování této škály můžeme vidět v tabulce č. 2, která prezentuje pomocí průměrných hodnot zredukované odpovědi pro jednotlivé charakteristiky. Lze tak zobrazit kontrast mezi úplnou a zredukovanou škálou.

Tabulka č. 2 nám tak sděluje, jaké volby dělali studující v kategoriích učitelka-žena a jaké v kategoriích učitel-muž. Pomocí průměrných hodnot, které nám ukazují, k jakému kraji škály se více blížily odpovědi studujících, tak lze vyvodit, jaké charakteristiky byly považovány spíše za ženské a jaké spíše za mužské. Pokud se průměrná hodnota blížila k 1, tak byla charakteristika hodnocena jako mužská, pokud ke 2, tak byla naopak považována za ženskou. Z tabulky je patrné, že učitelka-žena se podle studujících nejčastěji vyznačuje takovými charakteristikami, které o ní vypovídají, že je: milá, hodná, příjemná, mladá, hysterická, společenská či vychovávající. Naopak učitel-muž je podle studujících nejvíce charakteristický tím, že je: přísný, autoritářský, neoblíbený, nadřízený a nesnesitelný. Opakem tak je, že k učiteli-muži byla nejméně přiřazovaná charakteristika, že je milý a hodný. A k učitelce-ženě stejně tak byly nejméně přiřazovány charakteristiky, které by říkaly, že je přísná a autoritářská.

To, jak studující volili své jednotlivé odpovědi, značí to, že většinu odpovědí přiřazovali k učitelkám-ženám. To může být způsoben tím, že se studující na základních i středních školách převážně setkávají s učitelkami, tudíž nemají příliš mužských vzorů,

které by mohli hodnotit a porovnávat. Z toho důvodu zredukovaná škála s průměrnými hodnotami prezentuje spíše volby vztahující se k učitelce ženě.

Z posuzovaných průměrných hodnot, jak úplných, tak zredukovaných, je zřejmé, že většinu charakteristik, které studující přiřazovali, se vztahují k učitelce-ženě. Avšak zajímavé zjištění z tohoto porovnávání úplných a zredukovaných hodnot je to, že charakteristiky, které jsou nejvíce přiřazované učitelkám-ženám, jsou především ty, které jsou obecně považovány za kladné. Zatímco charakteristiky, které jsou přiřazované spíše k učitelům-mužům, jsou především záporné. Může to být interpretováno tak, že muži jsou ve společnosti považováni za jedince disponující mocí, autoritou, nadřazeností atd., což se může promítnout do jejich chování ve škole a následně to může vést k tomu, že si studující při představě typického učitele na základě svých zkušeností vybaví spíše záporný pohled na učitele-muže. Tímto záporným pohledem myslím to, že z výsledků vyplývá, že učitel-muž je nejčastěji hodnocen jako přísný, autoritářský, což mu z jedné strany zajišťuje respekt studujících, ale vystavuje ho to zároveň tomu, že ho studující budou hodnotit jako neoblíbeného a nesnesitelného. Obzvlášť pokud se studující dostávají do styku s učitelkami-ženami, které jsou kamarádské, milé a hodné. O čemž vypovídá například charakteristika milá/ý, která dává učitele-muže a učitelku-ženu jasně do opozita.

Většinová představa studujících o učitelkách-ženách je tedy následující: milá, hodná, příjemná, mladá, hysterická, hezká, společenská, vychovávající, kamarádská, pedagogicky talentovaná, sečtělá, spravedlivá, zajímavá, inteligentní, vzdělaná, byrokratická, svobodná a čestná. Naopak většinová představa studujících o učitelích-mužích je následující: přísný, autoritářský, neoblíbený, nesnesitelný, nadřízený, praktický, pracovitý, uznávaný, všestranný a vzdělávající.

Na základě většinové interpretace učitelky-ženy a učitele-muže můžeme vidět, že učitelky-ženy získávají mnohem více charakteristik, které nemají vliv na jejich profesní dovednosti (např. hezká, mladá, svobodná), avšak tyto charakteristiky jim mohou být přiřazovány právě na základě jejich genderu. Ženy jsou spojované s krásou, emocionalitou a jemností. Avšak to, s čím ženy příliš často na základě jejich genderu spojovány nejsou, jsou charakteristiky spojené s jejich intelektem. Na výčtu charakteristik můžeme vidět, že ve spojení se školním prostředím a dle mého názoru i feminizací školství dochází k tomu, že jsou ženám přiřazovány charakteristiky jako inteligentní, sečtělá apod. Co považuji za zajímavé je to, že učitelkám-ženám je přiřazována charakteristika vzdělaná a inteligentní,

ale za vzdělávajícího je naopak považován učitel-muž. Tento kontrast by mohl být podpořen tvrzením Rendla (1994), který zjistil, že studující u svých vyučujících nevyhledávají přísnost, ale vědí, že přísní vyučující je donutí se učit a naučí je toho více, než mladí a hodní vyučující. Z toho důvodu je možné, že jsou učitelé-muži považováni za přísné a vzdělávající zároveň. Pokud se tedy zaměříme na rozdělení mužských a ženských charakteristik, tak bychom mohli tvrdit, že jsou představy studujících stále opřeny o genderové stereotypy, i když za jisté již ne v takovém rozsahu jako dříve.

2.2.1.2 Představy chlapců a dívek o typickém učiteli a typické učitelce

V předchozí kapitole jsme si tak ukázali, zda studující všeobecně hodnotí určité charakteristiky jako spíše ženské anebo spíše mužské. Nezáleží mi však pouze na pohlaví vyučujících, kteří jsou v dotazníku hodnoceni, ale je pro mě také důležité i samotné pohlaví hodnotících, tedy studujících. V této podkapitole se zaměřím na to, zda studující dělají při hodnocení vyučujících na základě svého genderu rozdíly, tedy to, zda jinak odpovídají dívky a jinak chlapci.

Na tomto místě je třeba uznat, že označování charakteristik jako ženských, anebo jako mužských se ve většině případů mezi studujícími nelišilo. Shodně označovali kategorie za ženské a mužské jak chlapci, tak i dívky. Je třeba také poznamenat, že většina odpovědí se soustředila kolem středové hodnoty, tedy neutrální. Abych zjistila, zda se určitým způsobem odpovědi chlapců a dívek mezi sebou vzájemně lišily, tak byly jednotlivé odpovědi chlapců a dívek u jednotlivých charakteristik statisticky testovány, aby se odkryl signifikantní rozdíl. Tento signifikantní rozdíl se ukázal pouze u sedmi charakteristik, které můžeme vidět v tabulce č. 3.

Tab.3: Charakteristiky se signifikantním rozdílem z první části dotazníku

	Dívky	Chlapci
Hezká/ý	3,30	4,26
Všestranná/ý	3,25	2,83
Praktická/ý	2,96	2,44
Uznávaná/ý	3,03	2,66
Kamarádská/ý	3,79	3,18
Vychovávající	3,70	3,30
Autoritářská/ý	2,67	2,32

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Z tabulky č. 3 tak můžeme z průměrných hodnot identifikovat, že přiřazované odpovědi k daným charakteristikám dívky přiřazovaly spíše k učitelkám-ženám. To, že charakteristika byla přiřazována spíše k učitelkám-ženám, usuzuji z toho, že se průměrná hodnota, alespoň částečně, nachází nad středovou hodnotou. Výjimkou jsou charakteristiky praktická/ý a autoritářská/ý, které byly přiřazovány spíše učitelům mužům. Chlapci naopak na rozdíl od dívek přiřazovali dané charakteristiky spíše učitelům-mužům. Výjimku u jejich odpovědí můžeme zaznamenat u charakteristik hezká/ý, kamarádská/ý a vychovávající, které chlapci přiřazovali spíše k učitelkám-ženám. U charakteristiky hezká/ý můžeme vidět, že dívky i chlapci tuto charakteristiku shodně přiřazovali spíše učitelkám-ženám, avšak chlapci tuto charakteristiku učitelkám-ženám přiřazovali mnohem více než samotné dívky. Další rozdíl, který je z tabulky patrný, tak je přiřazování charakteristiky všestranná/ý. Tuto charakteristiku chlapci hodnotí jako spíše mužskou a dívky naopak jako spíše ženskou.

Z těchto přiřazovaných voleb dívek a chlapců tak můžeme usuzovat, že jsou volby provedené na základě genderových stereotypů a toho, jakého jsou genderu studující, kteří odpovědi přiřazovali. Vidět to lze například na charakteristikách, které chlapci přisuzují spíše učitelkám-ženám, a to: hezká, kamarádská a vychovávající. Tradiční genderové role ve společnosti prezentují ženy jako ty vychovávající, pečující (jak o domácnost, tak o rodinu) a stejně tak jsou to právě ženy, které mají klást důraz na svůj vzhled. Z toho důvodu je pravděpodobné, že tyto charakteristiky označí za ženské i dívky, což se také prokázalo. Naopak hodnocení učitelů-mužů jako těch autoritářských, všestranných, praktických a uznávaných, z pohledu chlapců, svědčí též o prezentaci genderových stereotypů ve společnosti. Muž má být ve společnosti uznáván, má být tím dominantním, tím, kdo drží v rukou moc a vládne autoritou nad všemi dalšími, především ženami. Muži si kladou za cíl získat v životě velkou kariéru, disponovat mocí, být živitelem rodiny a vydělávat hodně peněz. Tato volba charakteristik chlapců by se dala prezentovat tak, že chlapci přiřazují charakteristiky k mužům a ženám na základě svého genderu a genderových stereotypů a nikoli na školním prostředí. Opačným případem jsou dívky, u jejichž odpovědí by se dalo říci, že charakteristiky přiřazovaly spíše na základě jejich zkušenosti se školním prostředím. Většina jejich označených charakteristik je přiřazována k ženám, což může být ovlivněno právě silnou feminizací školství na základních školách, avšak kdyby to tak bylo, dalo by se očekávat, že podobné odpovědi budou nalezeny i u chlapců, což se nepotvrdilo.

Výjimku ve volbě dívek tvoří pouze kategorie autoritářský a praktický, které jsou spíše přiřazovány k mužům, otázkou je, zda tato volba byla učiněna na základě zkušeností ve škole, anebo na základě zkušeností s mužskými vzory v průběhu života. Tudíž bychom na základě odpovědí dívek a chlapců mohli usoudit, že odpovědi přiřazují také podle svých genderů.

Stejně jako jsem si u předchozí části vypočítala průměrné hodnoty všech odpovědí studujících, tak jsme si následně vypočítali i průměrné hodnoty odpovědí dívek a průměrné hodnoty odpovědí chlapců. Na základě těchto stanovených průměrných hodnot (viz. tabulka č. 4) si tak můžeme uvést, jaké charakteristiky typického učitele a typické učitelky vnímají ve svých představách dívky a chlapci.

Tab. 4: Průměrné hodnoty odpovědí dívek a chlapců pro jednotlivé charakteristiky v první části dotazníku

Charakteristika	Průměr	
	Dívky	Chlapci
Mladá/ý	3,51	3,73
Hezká/ý	3,30	4,26
Svobodná/ý	2,99	3,25
Sečtělá/ý	3,18	3,22
Všestranná/ý	3,25	2,83
Inteligentní	3,08	3,03
Čestná/ý	3,08	3,00
Praktická/ý	2,96	2,44
Uznávaná/ý	3,03	2,66
Společenská/ý	3,58	3,48
Pracovitá/ý	3,03	2,70
Zajímavá/ý	3,04	3,21
Vzdělaná/ý	3,07	3,10
Milá/ý	4,08	4,03

Charakteristika	Průměr	
	Dívky	Chlapci
Hodná/ý	3,86	3,86
Příjemná/ý	3,82	3,71
Kamarádská/ý	3,79	3,18
Nesnesitelná/ý	2,55	2,77
Neoblíbená/ý	2,52	2,55
Hysterická/ý	3,77	3,66
Vzdělávající	3,11	2,94
Vychovávající	3,70	3,30
Pedagogicky talentovaná/ý	3,33	3,25
Spravedlivá/ý	3,15	3,09
Autoritářská/ý	2,67	2,32
Byrokratická/ý	3,03	2,87
Nadřízená/ý	2,66	2,66
Přísná/ý	2,36	2,43

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Představa dívek týkající se typického učitele je následující: svobodný, praktický, nesnesitelný, neoblíbený, autoritářský, nadřízený a přísný. Naopak představa týkající se typické učitelky je podle dívek takováto: mladá, hezká, sečtělá, všestranná, inteligentní, čestná, uznávaná, společenská, pracovitá, zajímavá, vzdělaná, milá, hodná, příjemná,

kamarádská, hysterická, vzdělávající, vychovávající, pedagogicky talentovaná, spravedlivá a byrokratická.

Zatímco představa chlapců týkající se typického učitele je: všestranný, praktický, uznávaný, pracovitý, nesnesitelný, neoblíbený, vzdělávající, autoritářský, byrokratický, nadřízený a přísný. A jejich představa týkající se typické učitelky je: mladá, hezká, svobodná, sečtělá, inteligentní, čestná, společenská, zajímavá, vzdělaná, milá, hodná, příjemná, kamarádská, hysterická, vychovávající, pedagogicky talentovaná a spravedlivá. Na této představě chlapců o typickém učiteli a typické učitelce mi přijde zajímavé to, že z mých výsledků vyplývá, že je částečně pravděpodobné, že chlapci k typickému učiteli volili ty odpovědi, které se shodují s jejich genderem a zažitými genderovými stereotypy. Tuto myšlenku samozřejmě nabourávají charakteristiky jako nesnesitelný a neoblíbený, ale pokud se zaměříme na ty zbylé, jde spíše o charakteristiky mužské ve spojení s genderovými stereotypy. O to více je zajímavé, že chlapci typickému učiteli nepřiřazovali také charakteristiky jako inteligentní, spravedlivý, čestný apod. Tímto tvrzením myslím to, že se domnívám, že chlapci volili své odpovědi také na základě svého genderu, a tudíž jsem předpokládala, že budou volit pro typického učitele také určité kladné charakteristiky, což se krom označení praktický, pracovitý, uznávaný a vzdělávající, nepotvrdilo. Avšak je důležité zde zmínit, že tyto charakteristiky, krom charakteristiky praktický, nebyly naopak dívkami označovány za mužské, ale jako ženské.

Na tomto místě bych ještě ráda poukázala na procentuální zastoupení odpovědí chlapců a dívek v té fázi, kdy byla data zredukována pouze na dvě škály – učitel a učitelka. Na tomto procentuálním zastoupení lze dobře vidět, jak jednotlivé odpovědi přiřazovali k učitelce-ženě či k učiteli-muži dívky a chlapci.

Tab. 5: Procentuální zastoupení odpovědí dívek a chlapců při zredukované škále první části dotazníku

Charakteristika	**Volba kategorie učitel v %**		**Volba kategorie učitelka v %**	
	Chlapci	**Dívky**	**Chlapci**	**Dívky**
Mladá/ý	5,6	8,4	44,9	41,1
Hezká/ý	1,9	1,3	**55,6**	29,6
Svobodná/ý	12,5	26,6	29,7	31,2
Sečtělá/ý	18,8	16,2	35,0	30,0
Všestranná/ý	**27,8**	20,4	20,4	**31,5**

Inteligentní	26,7	18,3	30,0	25,0
Čestná/ý	23,1	23,1	25,6	28,2
Praktická/ý	36,3	26,5	11,5	25,7
Uznávaná/ý	**35,2**	22,0	17,6	**25,3**
Společenská/ý	8,0	12,0	38,0	42,0
Pracovitá/ý	**35,4**	22,0	20,7	22,0
Zajímavá/ý	20,5	21,8	**34,6**	23,1
Vzdělaná/ý	23,5	17,6	33,3	25,5
Milá/ý	3,1	4,7	44,5	47,7
Hodná/ý	5,9	5,1	43,2	45,8
Příjemná/ý	7,0	7,0	40,0	46,0
Kamarádská/ý	20,2	8,8	26,3	**44,7**
Nesnesitelná/ý	31,6	40,0	15,8	12,6
Neoblíbená/ý	38,1	39,2	12,4	10,3
Hysterická/ý	8,0	7,1	40,2	44,6
Vzdělávající	**30,1**	19,2	24,7	26,0
Vychovávající	14,7	8,8	32,4	**44,1**
Pedagogicky talentovaná/ý	19,0	13,0	33,3	34,5
Spravedlivá/ý	23,0	18,9	28,4	29,7
Autoritářská/ý	**46,3**	28,4	12,6	12,6
Byrokratická/ý	30,6	23,5	20,0	25,9
Nadřízená/ý	34,4	37,8	11,1	16,7
Přísná/ý	39,0	40,0	10,5	10,5

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Toto procentuální rozložení jednotlivých odpovědí dobře ukazuje kontrasty mezi odpověďmi dívek a chlapců. V tabulce č. 5 jsem zvýraznila ty hodnoty, které považuji za významné. Například charakteristika hezká/ý, která je přiřazována učitelce ženě, jak dívkami, tak chlapci, ale z tab. č. 5 lze vidět, že chlapci tuto charakteristiku ženám přiřazují mnohem častěji než dívky. Další charakteristiky, na kterých je vidět určitý rozdíl jsou všestranná/ý a uznávaná/ý, jež jsou přiřazovány chlapci a dívkami na základě jejich genderů. Další zvýrazněné charakteristiky jako pracovitá/ý, zajímavá/ý, kamarádská/ý, vzdělávající, vychovávající a autoritářská/ý jsou zvýrazněny proto, že tuto charakteristiku dívky nebo chlapci přiřazují učitelce-ženě či učiteli-muži mnohem víc než opačné kategorie.

V této podkapitole jsme tak mohli zjistit, že chlapci i dívky přiřazují charakteristiky učitelkám-ženám a učitelům-mužům na základě jejich vlastního genderu i genderu vyučujících, ale již to není v tak velkém měřítku jako dříve. Studující berou v potaz feminizované školní prostředí, což naznačuje jejich zvýšené přiřazování charakteristik

ženám, ale zároveň charakteristiky přiřazují i podle jejich zkušeností ze školního prostředí. Tudíž hodnocení na základě genderových stereotypů se začíná pomalu rozvolňovat. To si ukážeme i v následující podkapitole.

2.2.1.3 Komparace s výzkumem Moravcové-Smetáčkové

Součástí mé práce je i porovnání mých výsledků, které jsem zjistila v rámci první části dotazníku, tedy to, jak si studující představují typického učitele a typickou učitelku, s výsledky studie Moravcové–Smetáčkové (2003), podle níž je realizována tato část mého výzkumu. Porovnání výsledků vezmu v rámci této kapitoly postupně, tedy tak, zda studující přiřazují dané charakteristiky spíše učiteli-muži anebo učitelce-ženě a následně se zaměřím na porovnání toho, jaké charakteristiky přiřazovaly dívky a jaké chlapci. Toto srovnání považuji za důležité z toho důvodu, že jde o porovnání výsledků s rozdílem patnácti let, tudíž mě především zajímá, zda se výsledky během této doby nějakým způsobem změnily. Původní studie se účastnilo 166 studujících, což je téměř stejný počet jako je počet studujících, kteří se zúčastnili mé studie – 150 studujících.

Při zaměření na to, jak v původní studii přiřazovali studující charakteristiky k učitelce-ženě a učiteli-muži, tak Moravcová–Smetáčková (2003) došla k výsledkům, že za typicky ženské charakteristiky jsou považovány následující: mladá, hezká, milá, hodná, příjemná, hysterická, přísná, neoblíbená, nesnesitelná, byrokratická, společenská, pracovitá, praktická a vychovávající. S tím, že nejčastěji k učitelce-ženě byla studujícími přiřazována charakteristika hysterická. Naopak za typicky mužské charakteristiky byly považovány tyto: zajímavý, nadřízený, uznávaný, kamarádský, autoritářský. A za tu nejčastější přiřazovanou charakteristiku k učiteli-muži byla považována charakteristika kamarádský či uznávaný.

Z výčtu charakteristik, které byly přiřazovány učitelům-mužům a učitelkám-ženám můžeme vidět první podobnost s mým výzkumem, a to tu, že studující více charakteristik přiřazovali učitelkám-ženám. Toto může být způsobeno tím, že na základních školách je stále velké zastoupení učitelek-žen, a proto se s nimi studující více ztotožňují. Při zaměření na jednotlivé charakteristiky si můžeme všimnout, že některé charakteristiky jsou v obou výzkumech přiřazovány jinak. Například charakteristiky zajímavá/ý a kamarádský/á, které jsou v původní studii označované spíše za mužské, tak v mém výzkumu jsou hodnoceny spíše jako ženské. Naopak ženské charakteristiky z původní studie jako jsou přísná,

neoblíbená, nesnesitelná, byrokratická, pracovitá a praktická, již nejsou v mém výzkumu považovány za ženské, ale spíše za mužské. To, že se tolik ženských charakteristik během patnácti let změnilo na charakteristiky spíše mužské, může být samozřejmě dáno typem školy a jací vyučující na ní vyučují, ale také to může být způsobeno tím, že budování si autority ve školním prostředí v současné době není lehké, tudíž to pro učitelky-ženy může být mnohem větší problém než pro učitele-muže. A možná, že právě z toho důvodu, že se autorita pojí s mocí a nadřazeností, tak učitelé-muži současně získávají charakteristiky, které je označují jako neoblíbené a nesnesitelné. Naopak například hysteričnost, jako klasická vlastnost žen, učitelkám-ženám stále zůstává, avšak není považována za jednu z hlavních charakteristik, kterými se typická učitelka vyznačuje. Podobně tak můžeme říci, že se změnila charakteristika mužů. V původní studii byla tou nejčastěji přiřazovanou mužskou charakteristikou ta, která vypovídala o tom, že učitel-muž je kamarádský či uznávaný. V mé studii byla nejčastěji přiřazovaná charakteristika přísný, a naopak původní charakteristika kamarádský byla označena jako ženská. To už samo o sobě vypovídá o tom, že učitel-muž v mé studii již nebyl vnímán jako kamarádský a oblíbený, ale spíše tomu bylo naopak.

Zajímavým zjištěným také je, že se v mém výzkumu již neobjevuje dvojí podoba učitelky-ženy, tak jako v původním výzkumu. Původní studie ze svých výsledků zjistila, že studující hodnotí učitelku-ženu tak, že z toho lze vyčíst dvojí podobu učitelky-ženy. Jedna podoba je ta, že je učitelka milá, hodná, příjemná a druhá, že je přísná, hysterická atd. V mém výzkumu se objevují spíše totožné charakteristiky, respektive většina kladných. Co by mohlo být přiřazeno učitelce-ženě jako záporná charakteristika, tak je hysteričnost. Představa učitelky-ženy v mé studii již není hodnocena jako neoblíbená a nesnesitelná, tak jako v původní studii. Stejně jako již učitel-muž není hodnocen jako kamarádský.

Tato proměna výčtu charakteristik a počtu odpovědí, které studující přiřazovali k jednotlivým charakteristikám samozřejmě také potvrzuje fakt, že genderové stereotypy se ve školním prostředí začínají rozvolňovat. Charakteristiky, které v minulosti byly přiřazovány spíše či rozhodně k učitelkám-ženám se dnes objevují jako neutrální, popřípadě mužské a stejně tak to platí obráceně, takže charakteristiky typicky označované dříve jako mužské mohou dnes být vnímány jako neutrální, popřípadě ženské. Můžeme tak říci, že genderové stereotypy ve školách samozřejmě stále působí a jsou vnímány, ale již ne takovou silou, jakou působily před patnácti lety.

Na tomto místě je také důležité zmínit, že stejně jako já ve svém výzkumu, tak i Moravcová–Smetáčková (2003) v původní studii musela zredukovat původní pětibodovou škálu. K těmto redukcím v obou případech docházelo z toho důvodu, že odpovědi studujících byly blízko středové hodnotě („neutrální“), a proto bylo třeba zjistit, jak volili studující jednotlivé odpovědi. Z procentuálního zastoupení odpovědí bylo jasné, že středovou hodnotu studující považují spíše za „přechodovou“ – tudíž takovou, že si nejsou úplně jisti, ke komu by danou charakteristiku přiřadili. Na rozdíl od mého výzkumu se v původní studii ponechala tříbodová škála (volba učitelka-žena, neutrální, volba učitel-muž), zatímco já jsem ve svém výzkumu pracovala pouze s dvoubodovou škálou (volba učitelka-žena a volba učitel-muž), která mi charakteristiky dávala více do kontrastu. Dále je důležité říci, že jak má studie, tak i ta původní pracovala především s úplnými a zredukovanými průměrnými hodnotami. Původní studie navíc obsahovala korelační analýzu, namísto které já ve svém výzkumu využívám kontingenčních tabulek, abych mohla jednotlivé výsledky dotazníků porovnávat mezi sebou.

Stejně jako v mém výzkumu, tak i v původní studii, byly odpovědi studujících statisticky testovány, aby byl zjištěn signifikantní rozdíl pro případnou interpretaci v jednotlivých odpovědích dívek a chlapců. Jak bylo zmíněno výše, tak v mém výzkumu byl tento signifikantní rozdíl zjištěn celkem u sedmi charakteristik. Oproti tomu v původní studii byl signifikantní rozdíl zjištěn celkem u čtrnácti charakteristik, tedy přesně o polovinu více než v mé studii. To samo o sobě dokládá, že s postupem času se odpovědi na základě genderu stávají více podobnými a chlapci a dívky tak nedělají příliš rozdílů na základě genderu. Charakteristiky, u kterých byl v mém výzkumu zjištěn signifikantní rozdíl, jsou téměř všechny totožné s charakteristikami z původní studie, kde byl zjištěn signifikantní rozdíl z původní studie. Jedinou výjimku tvoří charakteristika kamarádská/ý, která se signifikantním rozdílem projevila pouze v mém výzkumu. Zřejmě to bude tím, že se tato charakteristika postupem času zcela proměnila z mužsky vnímané charakteristiky na ženskou. Další charakteristiky (hezká/ý, všestranná/ý, praktická/ý, uznávaná/ý, vychovávající a autoritářská/ý) jsou téměř totožně hodnoceny jako ženské anebo mužské, jako tomu je v mém výzkumu. Malý rozdíl spatřuji u charakteristiky praktická/ý, kterou v mém výzkumu jak chlapci, tak dívky přiřazovali spíše k učiteli-muži, zatímco v původní studii tuto charakteristiku dívky hodnotily jako spíše ženskou a chlapci jako spíše mužskou. Podobně je tomu tak u charakteristiky vychovávající, kterou v obou studiích studující přiřazovali k učitelce-ženě, ale v původní studii tyto odpovědi byly jednoznačnější.

V původní studii se tak signifikantní rozdíl projevil ještě u těchto charakteristik: spravedlivá/ý, zajímavá/ý, vzdělaná/ý, pracovitá/ý, čestná/ý, nesnesitelná/ý, vzdělávající a inteligentní. Všechny tyto charakteristiky, až na dvě výjimky, byly hodnoceny v obou studiích stejně. Shodně byly přiřazovány jako mužské či ženské charakteristiky. Výjimkou jsou charakteristiky nesnesitelná/ý a vzdělávající. Charakteristika nesnesitelná/ý byla v původní studii dívkami hodnocena jako spíše ženská charakteristika, zatímco v mém výzkumu je spíše mužskou. Stejný rozdíl se projevil i v odpovědích chlapců. Druhou charakteristikou je vzdělávající. Tato charakteristika byla v původní studii dívkami hodnocena jako spíše mužská a chlapci jako spíše ženská. Zatímco v mém výzkumu odpovědi chlapců a dívek byly přesně opačné. To znamená, že chlapci charakteristiku vzdělávající hodnotili jako spíše mužskou a dívky jako spíše ženskou.

Při porovnání obou výzkumů lze tvrdit, že se hodnocení vyučujících studujícími s postupem času mění. Jsou charakteristiky, které jednotně zůstávají označovány jako ženské či mužské, ale také jsou charakteristiky, které se s postupem času změnily z ženských na mužské a obráceně. Samozřejmě je možné říci, že záleží, na kterých školách je výzkum prováděn, ale lze pozitivně zhodnotit to, že hodnocení studujících v současné době (alespoň v mém výzkumu) již není tolik zatíženo genderovými stereotypy a studující se více začali přiklánět k hodnocení charakteristiky jako „neutrální“, což jen symbolizuje to, že danou charakteristiku nepovažují za jasně typickou pro určitý gender.

2.2.1.4 Představy o typickém učiteli a typické učitelce na základě věku

Stejně jako jsme pracovali v předchozí části s průměrnými hodnotami, tak ani v této podkapitole to nebude výjimkou. Výsledky představ týkající se typického učitele a typické učitelky na základě věku studujících jsou představeny v následující tabulce č. 6. Na věk se soustředím z toho důvodu, že mě zajímá, zda se představy studujících nějakým způsobem liší napříč různými ročníky. Pokud se nějaké rozdíly objeví, tak je možné je porovnat s frekvenčními tabulkami (viz. Příloha č. 2), které ukazují zastoupení odpovědí dívek a chlapců v různých ročnících. Tyto jednotlivé odpovědi dívek a chlapců jsem v následující tabulce neuváděla, protože počty studujících v jednotlivých ročnících jsou celkem malé, tudíž nemělo smysl počítat průměrné hodnoty pro dívky a chlapce z každé třídy, popřípadě ročníku, zvlášť. V tabulce č. 6 tak zobrazuji ucelený přehled průměrných hodnot vypočítaných pro jednotlivé ročníky, kde jsou chlapci a dívky bráni dohromady.

Tab. 6: Průměrné hodnoty pro jednotlivé ročníky v první části dotazníku

Charakteristika	6. Ročník	7. Ročník	8. Ročník	9. Ročník
Mladá/ý	**3,81**	**3,71**	**3,58**	**3,32**
Hezká/ý	**4,35**	**3,71**	**3,52**	**3,56**
Svobodná/ý	3,08	3,13	3,03	3,24
Sečtělá/ý	3,11	3,27	3,16	3,24
Všestranná/ý	2,92	3,13	2,94	3,12
Inteligentní	3,00	3,23	2,90	3,00
Čestná/ý	3,03	3,00	3,10	3,06
Praktická/ý	2,81	2,85	2,58	2,44
Uznávaná/ý	**3,00**	**3,33**	**2,23**	**2,53**
Společenská/ý	3,57	3,60	3,61	3,29
Pracovitá/ý	2,70	2,65	3,16	3,06
Zajímavá/ý	3,30	3,12	3,16	2,91
Vzdělaná/ý	3,27	3,06	2,94	3,06
Milá/ý	4,03	4,00	4,26	3,97
Hodná/ý	3,84	4,00	3,84	3,71
Příjemná/ý	3,97	3,81	3,68	3,56
Kamarádská/ý	**3,35**	**3,33**	**3,97**	**3,38**
Nesnesitelná/ý	**2,46**	**3,12**	**2,42**	**2,44**
Neoblíbená/ý	**2,22**	**2,77**	**2,42**	**2,65**
Hysterická/ý	**3,22**	**3,77**	**3,61**	**4,26**
Vzdělávající	3,16	3,02	3,03	2,85
Vychovávající	**3,08**	**3,50**	**3,52**	**3,91**
Pedagogicky talentovaná/ý	3,41	3,04	3,32	3,47
Spravedlivá/ý	3,11	3,19	2,97	3,18
Autoritářská/ý	**2,49**	**2,96**	**2,42**	**1,91**
Byrokratická/ý	**2,76**	**3,27**	**2,68**	**2,94**
Nadřízená/ý	2,46	2,92	2,55	2,62
Přísná/ý	**2,05**	**2,73**	**2,06**	**2,59**

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Abych zjistila, zda se studující liší ve svých představách o typickém učiteli a typické učitelce na základě věku, tak jsem si průměrné hodnoty nezredukovaných výsledků dala do souhrnné tabulky pro jednotlivé třídy (viz. tabulka č. 6) a abych zjistila, zda se v přiřazování charakteristik studující nějak odlišují, tak jsem si sama stanovila hladinu 0,5 bodu rozdílnosti a tento rozdíl jsem hledala u jednotlivých charakteristik mezi různými ročníky. Tuto hladinu jsem si takto stanovila z toho důvodu, že studující vybírali své odpovědi na škále 1–5 (učitel

– učitelka), tudíž se půlbodová rozdílnost nabízela jako adekvátní. Toto stanovení si bodové rozdílnosti má své opodstatnění také v tom, že statistická analýza by nemusela být průkazná, vzhledem k malému počtu respondentů/tek zastoupených v jednotlivých ročnících. V tabulce č. 6 jsem zvýraznila ty charakteristiky, u kterých se nějaký rozdíl mezi jednotlivými ročníky projevil, aby bylo zřejmé, o které charakteristiky se jedná a mezi jakými konkrétními ročníky se tento rozdíl projevil.

Charakteristik, které se objevovaly s určitým rozdílem, bylo celkem 11. U charakteristiky mladý/á byl rozdíl vyjádřením klesajícího trendu. To znamená, že nejmladší studující přiřazovali tuto kategorii spíše k učitelce-ženě. Zatímco s postupem věku byla tato charakteristika hodnocena spíše jako neutrální. Podobné je to i s charakteristikou hezký/á, která v šestých třídách byla téměř jednoznačně označována za ženskou charakteristiku. Avšak v devátých třídách byla tato charakteristika stále přiřazována učitelce-ženě, ale již se blížila k neutrální kategorii, respektive se blížila k neutrální hodnotě, ale stále svou průměrnou hodnotou byla blíže možnosti „spíše učitelka“. Když se podíváme do frekvenčních tabulek této charakteristiky (viz. Příloha č. 2), tak lze vidět, že tuto charakteristiku jako ženskou mnohem častěji přiřazují chlapci, přičemž není rozhodující, jakého jsou věku. Zatímco když se na výsledky podíváme jako na kolektivní odpovědi studujících, tak zjistíme, že v šestých třídách převažovaly odpovědi u této charakteristiky spíše jako volba učitelka-žena, zatímco v devátých ročnících se odpovědi rovnoměrně rozložily (respektive větší podíl měla stále učitelka-žena, ale více se objevovaly odpovědi „neutrální“).

Naopak rostoucí trend můžeme vidět u charakteristik hysterický/á a vychovávající. Tyto dvě charakteristiky se vyznačují tím, že v nižších ročnících byly studujícími označovány jako neutrální, zatímco ve vyšších ročnících se začaly připisovat spíše k učitelce-ženě. U obou těchto charakteristik lze z frekvenčních tabulek vyčíst, že téměř vůbec nejsou hodnoceny jako mužské, ale ve většině případů jsou hodnoceny jako ženské, popřípadě neutrální. Podobnou vlastnost klesajících a zároveň rostoucích trendů napříč různými třídami mají charakteristiky neoblíbená/ý, byrokratická/ý a přísná/ý. Tyto tři charakteristiky se vyznačují tím, že jsou v šestých a osmých třídách hodnoceny jako spíše mužské, zatímco v sedmých a devátých třídách jsou hodnoceny spíše neutrálně. Shodné je pro ně to, že ani jedna ze tříd tuto charakteristiku nehodnotí jako spíše ženskou. Výjimkou je charakteristika byrokratická/ý o které nám frekvenční tabulky říkají, že rovnoměrně byla

volena mezi studujícími, jako ženská i mužská, avšak odpovědi studujících, které tuto charakteristiku hodnotily jako neutrální, stále značně převažovaly.

Zbývající čtyři charakteristiky – uznávaná/ý, kamarádská/ý, nesnesitelná/ý a autoritářská/ý – se vyznačují tím rozdílem, že odpovědi jsou uváděné napříč třídami stejně, avšak jedna třída se svými odpověďmi odlišuje. To znamená, že charakteristika uznávaná/ý je považována za neutrální kategorii, kdy osmé třídy se domnívají, že je tato charakteristika spíše mužská. Kamarádská/ý je podle většiny studujících taktéž neutrální charakteristikou, která je pouze v osmých třídách považována za spíše ženskou charakteristiku. Zcela opačně je na tom charakteristika nesnesitelná/ý, která je většinou studujících hodnocena jako mužská charakteristika, avšak sedmé třídy tuto charakteristiku hodnotí spíše neutrálně. Podobně jako je na tom charakteristika nesnesitelná/ý, tak je na tom i charakteristika autoritářská/ý, která je taktéž studujícími hodnocena jako spíše mužská a pouze v sedmých třídách se jeví jako kategorie neutrální.

Pokud bychom si tak měli udělat shrnutí toho, jak si jednotlivé třídy představují typického učitele a typickou učitelku, tak si uděláme stručný přehled toho, jaké charakteristiky v jednotlivých třídách studující hodnotí jako ženské a jaké jako mužské. Abych zde nedělala dlouhé seznamy, tak uvedu pouze první dvě ženské charakteristiky a první dvě mužské. Podle šestých tříd je typická učitelka hezká a milá. Zatímco typický učitel je neoblíbený a přísný. V sedmých třídách je typická učitelka milá a hodná a typický učitel je pracovitý a přísný. Osmé třídy typickou učitelku hodnotí jako milou a kamarádskou a typického učitele jako uznávaného a přísného. A jako poslední, deváté třídy, vidí typickou učitelku jako milou a hysterickou, zatímco typického učitele jako praktického, nesnesitelného a autoritářského.

Na výčtu charakteristik, které považují jednotlivé ročníky za typické pro učitele a pro učitelku, je zajímavé především to, že všechny ročníky nejčastěji hodnotí typickou učitelku kladně a přiřazují jí tak kladné charakteristiky. Výjimkou jsou deváté ročníky, které na jednu stranu hodnotí typickou učitelku jako milou, ale zároveň hysterickou. Může to být známka toho, že studující ve vyšším věku se dostávají s učitelkami-ženami do častějších sporů, tudíž mohou vidět učitelku-ženu jako hysterickou, ale zároveň ji považují za milou, tudíž dochází ke kontrastu dvou zcela odlišných charakteristik. Opačný případ je u učitelů-mužů. Učitele-muže kolektivně všechny ročníky hodnotí jako přísného a k tomu přidávají charakteristiky, které nelze vnímat úplně jako kladné, ale zároveň je lze chápat jako ty, které se samotnou

přísností a získáním respektu souvisí. Za kladné mužské charakteristiky lze považovat to, když studující o učiteli-muži tvrdí, že je praktický a pracovitý, což skrze genderovou optiku značí nějaký druh mužské síly a intelektu.

Lze tak tvrdit, že studující napříč různými ročníky nedělají při hodnocení vyučujících příliš velký rozdíl. Je zřejmé, že v devátých ročnících studující hodnotí vyučující spíše neutrálním způsobem. Je možné, že opravdu neví, zda by měl/a danou charakteristiku mít spíše učitel anebo učitelka, ale na druhou stranu je také možné, že s přibývajícím věkem a větší zkušeností s různými vyučujícími přestávají studující dělat rozdíly na základě genderu vyučujících. Pokud tento rozdíl dělají, tak jde většinou o charakteristiku, která užším způsobem souvisí s vyučováním a může toto hodnocení ovlivnit žitá zkušenost. Opakem jsou studující šestých tříd, kteří dělají rozdíl u charakteristik, které nikterak nesouvisí s vyučováním (např. mladá/ý a hezká/ý), což může být známka toho, že studující nižších ročníků volí své odpovědi na základě zažitých genderových stereotypů a charakteristiky by tak mohli přiřazovat na základě zkušeností se stejným či opačným genderem.

2.2.2 Představa ideálního učitele a ideální učitelky

Další částí, na kterou se zaměřím, je druhá část dotazníku, která se zaměřuje na obecnou představu ideálního učitele či ideální učitelky z pohledu studujících. Stejně jako u předchozí části bude představena nejdříve společná představa studujících o jejich ideální/m učiteli/ce, na kterou následně naváže rozdělení představ týkající se ideální/ho učitele/ky z pohledu dívek a chlapců a jako poslední bude představena představa ideální/ho učitele/ky na základě věku, tedy po jednotlivých ročnících. Na rozdíl od předchozí kapitoly zde již nebude provedena komparace se studií Moravcové–Smetáčkové (2003), protože ta se ve své studii na představu ideální/ho učitele/ky již nesoustředila. Tudíž to, co bude uvedeno od této kapitoly dále, je vytvořeno nad rámec původní studie.

2.2.2.1 Představy studujících o ideálním učiteli a ideální učitelce

Abych zjistila, jaké jsou žákovské představy o jejich ideálním učiteli či ideální učitelce, tak jsem se tentokrát již neptala na to, zda by studující danou charakteristiku přiřadili spíše k učitelce-ženě anebo spíše k učiteli-muži, ale ptala jsem se na to, zda by danou charakteristiku jejich ideální učitel nebo učitelka měl/a mít či nikoliv. Tudíž studující volili odpovědi opět na pětibodové škále, která dávala do kontrastu „rozhodně ano“

a „rozhodně ne“. Mezi těmito odpověďmi se samozřejmě nacházely ještě další možnosti volby (spíše ano, neutrální, spíše ne – viz druhá část dotazníku v Příloze č. 1).

Stejně jako v předchozí kapitole, tak i v této budu pracovat většinou s vypočítanými průměrnými hodnotami, které mi opět pomáhají určit, k jakému kraji škály se odpovědi přibližovaly více, tudíž čím je nižší průměrná hodnota, tak tím je jasnější, že studující danou charakteristiku považovali za takovou, kterou by měl/a jejich ideální učitel nebo učitelka mít. V následující tabulce č. 7 jsou prezentovány celkové průměrné hodnoty pro jednotlivé charakteristiky.

Tab. 7: Průměrné hodnoty jednotlivých charakteristik z druhé části dotazníku

Charakteristika	Průměr	Charakteristika	Průměr
Mladá/ý	2,01	Hodná/ý	1,51
Hezká/ý	2,13	Příjemná/ý	1,41
Svobodná/ý	2,81	Kamarádská/ý	1,64
Sečtělá/ý	2,23	Nesnesitelná/ý	4,59
Všestranná/ý	1,84	Neoblíbená/ý	4,15
Inteligentní	1,51	Hysterická/ý	4,51
Čestná/ý	1,49	Vzdělávající	1,82
Praktická/ý	1,89	Vychovávající	2,47
Uznávaná/ý	2,15	Pedagogicky talentovaná/ý	1,85
Společenská/ý	1,59	Spravedlivá/ý	1,39
Pracovitá/ý	1,97	Autoritářská/ý	2,94
Zajímavá/ý	1,89	Byrokratická/ý	3,61
Vzdělaná/ý	1,51	Nadřízená/ý	3,43
Milá/ý	1,47	Přísná/ý	3,66

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Celkové průměrné hodnoty mi udávají ucelený přehled o tom, jak studující přiřazovali dané charakteristiky k ideální/mu učiteli/ce. Za charakteristiky, které by ideální vyučující podle studujících měli mít, jsou považovány tyto: spravedlivá/ý, příjemná/ý, milá/ý a čestná/ý. Naopak charakteristiky, které jsou hodnoceny za spíše negativní, tedy ty, které by ideální vyučující mít neměli, jsou tyto: přísná/ý, neoblíbená/ý, hysterická/ý a nesnesitelná/ý.

Na rozdíl od předchozí kapitoly, kde se velké množství odpovědí blížilo ke středové hodnotě („neutrální“), můžeme v této části dotazníku vidět, že si studující většinou jasně

vybírali, zda by dané charakteristiky jejich ideální učitel/ka měl/a mít. Vzhledem k tomu, že nebylo příliš mnoho odpovědí, které by se soustředily kolem středové hodnoty, tak v této kapitole nebudu pracovat se zredukovanými průměrnými hodnotami, tak jako v předchozí kapitole. To, že charakteristik, u nichž se odpovědi blížily středové hodnotě, není v této části dotazníku mnoho, vypovídá o tom, jak již bylo zmíněno, že si jsou studující vědomi svých představ o tom, jak by ideální učitel/ka měl/a vypadat. Avšak je zajímavé, které charakteristiky studující hodnotili jako neutrální. Mezi charakteristiky, jejichž průměrná hodnota byla blízká středové, patřily tyto: vychovávající, svobodná/ý, autoritářská/ý a nadřízená/ý. Co se týče charakteristiky svobodná/ý, tak se dá předpokládat, že tato charakteristika bude označena za neutrální, a to z toho důvodu, že ve své podstatě nemá nic společného s tím, jaký/á je učitel/ka ve škole. Co je však zajímavé, tak jsou zbylé tři charakteristiky. Dalo by se očekávat, že studující budou chtít, aby jejich učitel/ka byl/a jistým způsobem vychovávající, a naopak by se dalo čekat, že charakteristiky autoritářská/ý a nadřízená/ý budou hodnoceny negativně. To se však nepotvrdilo. Dokonce se dá říci, že podle průměrných hodnot se charakteristika autoritářská/ý svou průměrnou hodnotou blíží k tvrzení, že by ji ideální učitel/ka měl/a spíše mít.

S tím, že studující hodnotí charakteristiky vychovávající a autoritářská/ý jako neutrální, může souviset právě to, na co upozornil Rendl (1994b), který tvrdil, že studující přísnost a nátlak vyučujících nehodnotí příliš pozitivně, ale jsou si vědomi toho, že přísnost, kázeň a výchova vyučujících jsou tím správným přístupem, který studující připraví na další stupeň vzdělání. Na tomto tvrzení lze tak ukázat rozpor, ke kterému došlo i při vybírání charakteristik ideální/ho učitele/ky. Studující si nejsou jisti, zda by jejich vyučující měl/a být vychovávající a autoritářská/ý, ale stejně tak si nejsou jisti, že by takový/á být neměl/a. To nám tak může říci, že si studující uvědomují důležitost těchto charakteristik, avšak nejsou si jisti, zda by jimi měl/a ideální učitel/ka disponovat.

2.2.2.2 Představy chlapců a dívek o ideálním učiteli a ideální učitelce

V předchozí části jsme si ukázali, jak ideální/ho učitele/ku hodnotí studující obecně. V následující části se pokusím zaměřit na to, jestli ve svých představách o ideální/m učiteli/ce dělají studující rozdíly na základě toho, jakého jsou genderu, anebo mají představy o ideální/m učiteli/ce stejné bez ohledu na jejich gender. Podle obecné představy studujících v předchozí kapitole by se dalo usuzovat, že představa ideální/ho učitele/ky nebude odlišná na základě genderu studujících.

Jednotlivé odpovědi souboru dívek a souboru chlapců pro dané charakteristiky byly stejně jako v případě typického učitele a typické učitelky statisticky testovány, abych zjistila, zda se v odpovědích chlapců a dívek nachází nějaký signifikantní rozdíl. Po tomto statistickém testování bylo zjištěno, že signifikantní rozdíl se v odpovědích nachází pouze u jedné charakteristiky a tou je charakteristika spravedlivá/ý. Tento výsledek nám říká, že se chlapci i dívky v odpovědích shodují a přiřazují je téměř souhlasně k tomu, zda by je jejich ideální učitel či učitelka měl/a mít či nikoliv. Co se týče již zmiňované charakteristiky spravedlivá/ý, tak dívky ve větší míře, než chlapci tvrdily, že by tuto charakteristiku ideální učitel či učitelka měl/a rozhodně mít. Zatímco výsledky v odpovědích chlapců značí jen nepatrný rozdíl v tom, že se chlapci domnívají, že by tuto vlastnost ideální učitel či učitelka spíše měl/a mít. Takže ani rozdíl v odpovědích u této charakteristiky není nijak extrémně markantní.

I když se rozdíly v odpovědích chlapců a dívek příliš neliší a odpovědi jsou téměř totožné, tak bych zde ráda poukázala na pořadí charakteristik podle toho, jak je volily dívky a jak je naopak volili chlapci. Odpovědi dívek a chlapců jsou většinou totožné, ale pořadí těchto charakteristik se u souboru chlapců a souboru dívek může odlišovat. To znamená, že bych zde ráda zmínila ty charakteristiky, které hodnotí dívky za nejvíce ideální a které nikoli a stejně tak uvést i odpovědi chlapců. Tyto odpovědi jsou zaznamenány v tabulce č. 8.

Tab. 8: Průměrné hodnoty odpovědí dívek a chlapců ve druhé části dotazníku

Charakteristika	Dívky
Spravedlivá/ý	1,26
Příjemná/ý	1,37
Hodná/ý	1,40
Milá/ý	1,40
…	…
Neoblíbená/ý	4,23
Nesnesitelná/ý	4,64
Hysterická/ý	4,64

Charakteristika	Chlapci
Příjemná/ý	1,44
Čestná/ý	1,45
Inteligentní	1,51
Spravedlivá/ý	1,52
…	…
Neoblíbená/ý	4,06
Hysterická/ý	4,38
Nesnesitelná/ý	4,55

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Charakteristiky, které jsou uvedené v tabulce č. 8 nám tak říkají, že dívky nejčastěji hodnotily jako ideální charakteristiku spravedlivá/ý. Za další ideální charakteristiky považovaly charakteristiky příjemná/ý, hodná/ý a milá/ý. Naopak chlapci nejčastěji považovali za ideální charakteristiku příjemná/ý, kterou následovaly charakteristiky

čestná/ý, inteligentní a spravedlivá/ý. Na tomto výčtu charakteristik můžeme vidět to, že se přeci jen jednoznačné přiřazování charakteristik k ideálu u chlapců a dívek trochu liší. Vypadá to, že dívky jednoznačně přiřazují k ideální/mu učiteli/ce pozitivní charakteristiky, které se příliš netýkají školního prostředí, s výjimkou charakteristiky spravedlivá/ý, kterou souhlasně volí i chlapci. V odpovědích chlapců je naopak zřetelné zaměření na školní prostředí. To, v čem se chlapci a dívky shodují, je jejich pořadí neideálních charakteristik. Shodně hodnotí za nejméně ideální charakteristiku nesnesitelná/ý. Jako další charakteristiky, které jsou považovány za neideální, jsou charakteristiky hysterická/ý a neoblíbená/ý.

Výběr charakteristik, které by podle studujících jejich ideální učitel/ka měl/a mít je sám o sobě zajímavý. Na základě charakteristik, které studující přiřazovali k typické/mu učiteli/ce v předchozí kapitole, by se dalo domnívat, že dívky budou v této části přiřazovat charakteristiky, které jsou více závislé na školním prostředí a pedagogických dovednostech vyučujících. A v tomto případě je to přesně naopak. Dívky hodnotí ideální/ho učitele/ku velmi přívětivě, ale často přiřazují charakteristiky, které jsou spíše na takové osobní úrovni, ne příliš se dotýkají školy jako takové. Naopak v odpovědích chlapců můžeme spatřovat charakteristiky, které si kladou za cíl nějaký řád, pořádek, spravedlnost a inteligenci. Tudíž chlapci se podstatně více zaměřovali na oblast, která jim zajistí spravedlivé jednání než přátelský přístup. Lze tak říci, že se ve svých volbách dívky více soustředí na emocionalitu a chlapci na racionalitu, což poukazuje na to, že chlapci a dívky byli při vybírání charakteristik ovlivněni svým genderem.

2.2.2.3 Představy o ideálním učiteli a ideální učitelce na základě věku

V rámci této kapitoly se zaměřím na to, zda studující dělají rozdíl v přiřazování charakteristik ideálnímu učiteli či ideální učitelce, stejně jako u kapitoly týkající se typického učitele a typické učitelky, na základě jejich věku. V tomto případě na základě odpovědí různých ročníků. A nakonec stejně jako v předchozí kapitole zkoumám rozdíly v představě o tom, zda by ideální učitel či učitelka tyto charakteristiky měl/a mít či nikoliv.

Stejně jako u první části dotazníku, tak i u této, byla stanovena hladina 0,5 bodu pro stanovení rozdílnosti mezi jednotlivými volbami napříč různými třídami. Rozdíl mezi jednotlivými odpověďmi mezi různými ročníky studujících se s půlbodovou rozdílností projevil pouze u čtyř vlastností – hezká/ý, neoblíbená/ý, vzdělávající a přísná/ý. Za zmínku dle mého názoru stojí ještě charakteristika kamarádská/ý, která pouze o malý rozdíl

nedosáhla půlbodové rozdílnosti. Rozdíly mezi průměrnými hodnotami jsou uvedeny v následující tabulce č. 9, která představuje charakteristiky, u nichž se rozdíl projevil.

Tab. 9: Průměrné hodnoty vypočítané pro jednotlivé ročníky v druhé části dotazníku

Charakteristika	6. Ročník	7. Ročník	8. Ročník	9. Ročník
Mladá/ý	2,03	1,90	2,03	2,15
Hezká/ý	**2,16**	**1,87**	**2,13**	**2,47**
Svobodná/ý	3,05	2,71	2,81	2,71
Sečtělá/ý	2,22	2,27	2,19	2,21
Všestranná/ý	1,97	1,75	1,77	1,88
Inteligentní	1,41	1,58	1,65	1,41
Čestná/ý	1,46	1,54	1,48	1,47
Praktická/ý	1,81	1,88	1,90	1,97
Uznávaná/ý	2,11	2,15	2,16	2,18
Společenská/ý	1,57	1,67	1,61	1,47
Pracovitá/ý	1,84	2,21	1,87	1,88
Zajímavá/ý	2,14	1,87	1,81	1,74
Vzdělaná/ý	1,54	1,54	1,39	1,53
Milá/ý	1,35	1,44	1,52	1,62
Hodná/ý	1,32	1,50	1,52	1,71
Příjemná/ý	1,30	1,38	1,48	1,50
Kamarádská/ý	**1,35**	**1,67**	**1,84**	**1,74**
Nesnesitelná/ý	4,65	4,58	4,58	4,56
Neoblíbená/ý	**4,46**	**3,94**	**4,06**	**4,18**
Hysterická/ý	4,59	4,35	4,71	4,44
Vzdělávající	**1,73**	**2,06**	**1,84**	**1,56**
Vychovávající	2,22	2,65	2,39	2,59
Pedagogicky talentovaná/ý	2,00	1,73	1,84	1,85
Spravedlivá/ý	1,30	1,48	1,45	1,32
Autoritářská/ý	**2,76**	**3,17**	**2,74**	**3,00**
Byrokratická/ý	3,62	3,69	3,35	3,74
Nadřízená/ý	3,51	3,33	3,26	3,65
Přísná/ý	**4,08**	**3,46**	**3,45**	**3,68**

Jak tabulka č. 9 zobrazuje, tak charakteristiky hezká/ý, neoblíbená/ý a přísná/ý měly nejdříve klesající trend, který se stoupajícím věkem opět stoupal. U charakteristiky hezká/ý studující šestých tříd hodnotili jako spíše ideální. Tato charakteristika měla podobné označení i mezi dalšími třídami, avšak v sedmých třídách se její hodnocení dostalo až za tuto

hranici a začalo se blížit k tomu, že by tato charakteristika byla ideální. Naopak v devátých třídách by tuto charakteristiku studující hodnotili jako již spíše neutrální. Může to být způsobeno tím, že čím jsou děti starší, tak tím více si uvědomují, že vzhled není pro pedagogickou osobnost důležitým faktorem. Jinak je na tom charakteristika neoblíbená/ý, kterou studující šestých tříd hodnotí ze všech tříd nejvíce jako nejméně ideální. Další třídy tuto charakteristiku považují za tu, kterou by se ideální učitel či učitelka spíše neměl/a vyznačovat, ale jejich odpověď již není tak jednoznačná. Pro studující je důležité, aby je vyučovaný předmět alespoň částečně bavil, aby je výuka zajímala a byli schopni dávat pozor. Dá se tak předpokládat, že neoblíbený/á učitel/ka neudělá studujícím výuku zábavnější, a tudíž je logické, že studující hodnotí danou charakteristiku jako neideální. Pro studující šestých tříd to může mít mnohem větší váhu, jestli je učitel/ka oblíbený/á či nikoliv, protože jsou zvyklý z prvního stupně většinou pouze na jednoho/nu učitele/ku, který/á je ve většině případů oblíbený/á, popřípadě nemají s čím srovnávat. Podobně je to i s charakteristikou přísná/ý, kterou studující šestých tříd hodnotí jako spíše neideální, zatímco další třídy ji hodnotí tak, že jejich odpovědi jsou blíže k neutrální hodnotě. Zajímavé je, že v odpovědích studujících z devátých tříd se průměrná hodnota trochu zvedá směrem k variantě odpovědi, která říká, že by ji ideální učitel či učitelka spíše neměl/a mít.

Je tak zřejmé, že studující budou ideální/ho učitele/ku hodnotit spíše z toho pohledu, jak je učitel/ka schopný/á jim zprostředkovat zábavnou formu výuku a zajistit si tak svou oblíbenost a zájem ze strany studujících. K tomuto tématu se vyjadřoval i Kučera (dle Čáp, Mareš, 2001), který poukazoval na to, že studující pozitivně vnímají přísné, ale zároveň legrační vyučující, protože dokáží zajistit legraci při výuce, vyvolávají různé scény, které narušují stereotypnost výuky, ale zároveň umravňují morálně problematické chování studujících. Podobně se k tématu vyjadřoval také Rendl (1994b), který zdůrazňoval, že je důležité udělat výuku zábavnou, aby studující neztratili o daný předmět zájem a rostla tak jejich chuť pochopit probíranou látku.

Zajímavým výsledkem v této analýze je také skutečnost, jak studující přistupovali k charakteristice vzdělávající. Dalo by se předpokládat, že pokud se chtějí studující ve škole něco naučit, tak volba u této kategorie bude jednoznačně rovna tomu, že by touto charakteristikou ideální učitel či učitelka měl/a rozhodně disponovat. Místo toho studující šestých, sedmých a osmých tříd hodnotí tuto charakteristiku jako spíše ideální, tedy neříkají, že by učitel či učitelka tuto charakteristiku měl/a rozhodně mít. Nepatrně se od těchto tříd

liší třída devátá, kde jsou dle průměrné hodnoty odpovědi také blíže ke spíše ideální charakteristice, ale na rozdíl od ostatních tříd se v devátých třídách odpovědi přibližují k úplnému ideálu. Tuto rozdílnost můžeme interpretovat tak, že si studujících nižších ročníků neuvědomují ještě význam vzdělávací funkce ve škole, zatímco studující devátých tříd docházejí k závěru, že by jednou z charakteristik, kterou by měl/a ideální učitel/ka disponovat, měla být právě charakteristika vzdělávající.

A jako poslední bych chtěla zmínit charakteristiku kamarádská/ý, kterou považuji za významnou, i když nespadá do půlbodové rozdílnosti. Odpovědi u charakteristiky kamarádská/ý jsou dle mého názoru velmi zajímavé. Liší se zde pohled šestých tříd oproti sedmým, osmým a devátým. Zatímco sedmé, osmé a deváté třídy uvádějí, že by tuto charakteristiku ideální učitel či učitelka spíše měl/a mít, ale neodpovídají, že by jí rozhodně mít měl/a, tak odpovědi studujících ze šestých tříd naznačují, že by studující chtěli, aby ideální učitel či učitelka touto charakteristikou rozhodně disponoval/a. Jak bylo zmíněno dříve, tento přístup studujících ze šestých tříd může být dán jejich přechodem z prvního stupně, kde je přístup vyučujících značně přátelštější a důvěrnější, na stupeň druhý.

Závěrem této části bych chtěla, stejně jako v předchozí kapitole, představit po jednotlivých ročnících, jaké dvě charakteristiky považují studující u vyučujících za nejideálnější a jaké dvě nikoliv. Šesté třídy považují za nejideálnější charakteristiky příjemná/ý a spravedlivá/ý. Sedmé třídy vnímají jako nejideálnější charakteristiky příjemná/ý a milá/ý. V osmých třídách jsou to charakteristiky vzdělaná/ý a spravedlivá/ý. A v devátých třídách to jsou charakteristiky spravedlivá/ý a inteligentní. Co se týče těch nejméně ideálních charakteristik, tak všechny čtyři ročníky hodnotí stejně tyto dvě charakteristiky: nesnesitelná/ý a hysterická/ý. S tím, že šesté, sedmé a deváté ročníky považují za nejvíce neideální charakteristiku nesnesitelná/ý, zatímco osmé ročníky za nejméně ideální považují charakteristiku hysterická/ý. Na výčtu těchto charakteristik se jen potvrzuje má domněnka, že nižší ročníky soustředí svou pozornost více mimo školní prostředí a zaměřují se spíše na rysy osobnosti, které příliš nesouvisí se školními výkony a prostředím. Naopak vyšší ročníky (osmé a deváté třídy) již nejčastěji přiřazují ty charakteristiky, které jednoznačně souvisí se školním prostředím a s tím, že učitel/ka co je bude učit, bude mít kvalifikaci, inteligenci a něco je naučí. O tom vypovídají charakteristiky vzdělaná/ý a inteligentní. A zároveň si zakládají na férovém chování, které reprezentuje výběr charakteristiky spravedlivá/ý. U této části dotazníku tak rozdíly mezi odpověďmi

studujících můžeme spatřovat právě ve výběru nejčastějších odpovědí mezi vyššími a nižšími ročníky.

2.2.3 Představa konkrétního ideálního učitele a konkrétní ideální učitelky

Jako poslední zde bude představena třetí část dotazníku, která se zaměřuje na hodnocení studujících jejich konkrétní/ho učitele/ky, kterého/kterou si při hodnocení v poslední části dotazníku sami vybrali. Studující si vybírali konkrétní/ho učitele/ku z jejich základní školy a u takto zvolené/ho učitele/ky, stejně jako v předchozí části, rozhodovali, zda tento/tato jejich učitel/ka dané charakteristiky má či nikoliv. Tato závěrečná část dotazníku byla zkonstruována hlavně proto, abychom viděli, jak se představy studujících setkávají s realitou. V této části tak opět bude představeno, jak studující obecně přiřazují charakteristiky k ideální/mu učiteli/ce či nikoliv. Na to opět naváže porovnání odpovědí studujících na základě jejich genderu, a nakonec bude uvedeno porovnání odpovědí studujících na základě jejich věku, respektive ročníku. Stejně jako v předchozích částech, i v této pracuji s pětibodovou škálou odpovědí. Odpovědi v této části dotazníku jsou stejné jako ve druhé části, tedy takové, že se studující rozhodovali, zda danou charakteristiku jejich vybraný/á ideální učitel/ka má či nikoliv. Do kontrastu se tak na škále dostávají odpovědi „rozhodně ano“ a „rozhodně ne“ (viz. třetí část dotazníku v Příloze č. 1). Průměrné hodnoty mi zde tak opět pomohly zjistit, k jakému kraji škály se odpovědi studujících blížily více (pokud k hodnotě 1, tak tuto charakteristiku jejich vybraný/á učitel/ka rozhodně měl/a, ale pokud se průměrná hodnota blížila k 5, tak tuto charakteristiku jejich vybraný/á ideální učitel/ka rozhodně neměl/a). Vzhledem k tomu, že se průměrné hodnoty odpovědí studujících nepřibližovaly ke středové hodnotě, nebyl ani důvod pracovat se zredukovanými průměrnými hodnotami.

2.2.3.1 Představy studujících o konkrétním ideálním učiteli a ideální učitelce

Jako první se tak zaměřím na to, jaké charakteristiky podle studujících má konkrétní učitel či učitelka a které charakteristiky naopak nemá. Ač si studující vybírali pro tuto část konkrétní učitele a učitelky zcela svobodně, ve většině případů si vybírali stejné učitele či učitelky. Tudíž zde můžeme shrnout odpovědi studujících do jednoho a nemusíme je odlišovat na základě konkrétní volby učitele či učitelky. Pro jednotlivé odpovědi byly opět vypočítané průměrné hodnoty, které samy o sobě poukazují na to, že odpovědi studujících, zda danou charakteristiku jejich vybraný/á učitel/ka má či nikoliv, se shodují. Průměrné

hodnoty vypočítané pro jednotlivé charakteristiky jsou uvedeny v tabulce č. 10 a stejně jako v předchozím případě nám říkají, že čím nižší je průměrná hodnota, tak to znamená, že danou charakteristiku ideální učitel/ka rozhodně má.

Tab. 10: Průměrné hodnoty jednotlivých charakteristik ze třetí části dotazníku

Charakteristika	Průměr
Mladá/ý	2,04
Hezká/ý	2,19
Svobodná/ý	3,57
Sečtělá/ý	2,31
Všestranná/ý	1,91
Inteligentní	1,52
Čestná/ý	1,63
Praktická/ý	1,95
Uznávaná/ý	2,05
Společenská/ý	1,61
Pracovitá/ý	1,65
Zajímavá/ý	2,03
Vzdělaná/ý	1,39
Milá/ý	1,46

Charakteristika	Průměr
Hodná/ý	1,49
Příjemná/ý	1,54
Kamarádská/ý	1,69
Nesnesitelná/ý	4,49
Neoblíbená/ý	4,22
Hysterická/ý	4,30
Vzdělávající	1,85
Vychovávající	2,41
Pedagogicky talentovaná/ý	1,89
Spravedlivá/ý	1,55
Autoritářská/ý	2,95
Byrokratická/ý	3,45
Nadřízená/ý	3,27
Přísná/ý	3,76

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Z průměrných hodnot v tabulce č. 10 můžeme vidět, že studující považují u svých ideálních učitelů a učitelek za jejich nejideálnější charakteristiku to, že jsou vzdělání/é. Další charakteristiky, které jejich ideální učitel či učitelka má jsou: milá/ý, hodná/ý a inteligentní. Zde poprvé můžeme vidět kontrast, že studující dávají do popředí charakteristiku, která je jednoznačně vázaná k jejich školnímu prostředí, tedy to, že volí charakteristiku vzdělaná/ý u svých ideální/ch učitelů/ek nejčastěji, je znakem toho, že studujícím záleží na tom, kdo jim ve škole informace zprostředkovává. Podobně si s tímto tvrzením můžeme spojit i další volenou charakteristiku inteligentní. Naopak další charakteristiky, kterými ideální učitel/ka podle studujících disponuje, jsou vázané k samotnému charakteru osoby. Studujícím očividně velmi záleží na tom, jak k nim samotní vyučující přistupují a mnohem radši se ztotožňují s někým, kdo je na ně hodný a milý. To, co však v této části považuji za nejdůležitější je právě charakteristika vzdělaná/ý, která je kladena na první místo. Za důležité to považuji z toho důvodu, že pokud mluvíme o vyučujících, dalo by se očekávat, že tato charakteristika bude patřit mezi ty, které jsou studujícími voleny nejčastěji. Avšak tato

charakteristika se dostala do popředí až ve třetí části dotazníku, kdy už se studující nezabývali obecnými představami, ale konkrétní/m učitelem/kou. Tudíž je zřejmé, že studující tuto charakteristiku berou jako důležitou a jejich volba ideální/ho učitele/ky touto charakteristikou rozhodně disponuje, což považuji za pozitivní zjištění, již z toho důvodu, že si studující vybírali své ideální učitele/ky také na základě jejich vzdělanosti.

Opačnou charakteristikou, kterou studující svým ideálním učitelům a učitelkám nepřiřazovali, je nejčastěji charakteristika nesnesitelná/ý. Tuto charakteristiku poté následují charakteristiky jako hysterická/ý, neoblíbená/ý a přísný/á. Z toho je zřejmé, že si studující pro svou konkrétní volbu ideální/ho učitele/ky volili ty vyučující, kteří těmito „negativními" charakteristikami nedisponují, ale spíše disponují těmi „kladnými". Tedy takové vyučující, kteří/ré jsou milí/é, hodní/é, kamarádští/ské apod. Z těchto výsledků můžeme usuzovat, že studující prosazují pozitivnější a citlivější přístup k nim samotným, aby poté vyučující hodnotili jako ideální.

Zde je otázka toho, zda volba konkrétních ideálních učitelů/ek byla provedena na základě toho, jaký/á učitel/ka je, anebo na základě toho, co je zvolený/á učitel/ka naučí. Podle charakteristiky vzdělaná/ý a inteligentní ve spojení s hodný/á a milá/ý tak usuzuji, že studující kombinovali jak osobnostní charakter, tak profesionální. Naopak je z toho zřejmé, že vyučující, kteří disponují „negativními" charakteristikami nejsou považováni za ideální, i když na základě teoretické části bychom mohli tvrdit, že přísní vyučující jsou zároveň považováni za ty zajímavější v kombinaci s jinými charakteristikami. Nikoli však za ideální.

2.2.3.2 Představy chlapců a dívek o konkrétním ideálním učiteli a konkrétní ideální učitelce

V následující podkapitole se opět zaměřím na to, zda v přiřazování charakteristik ideální/mu učiteli/ce, kterého/kterou si studující sami vybrali, dělali rozdíl na základě toho, jestli odpovídá dívka anebo chlapec. Na základě předchozí podkapitoly týkající se kolektivního hodnocení se dá předpokládat, že studující rozdíly na základě genderu příliš dělat nebudou. V následující tabulce č. 11 tak uvádím průměrné hodnoty odpovědí dívek a chlapců k jednotlivým charakteristikám, zda je podle nich jejich vybraný/á učitel či učitelka má či nikoliv.

Tab. 11: Průměrné hodnoty odpovědí dívek a chlapců ve třetí části dotazníku

Charakteristika	Průměr	
	Dívky	Chlapci
Mladá/ý	2,08	2,00
Hezká/ý	2,15	2,22
Svobodná/ý	3,55	3,58
Sečtělá/ý	2,34	2,29
Všestranná/ý	1,95	1,88
Inteligentní	1,53	1,51
Čestná/ý	1,66	1,61
Praktická/ý	1,93	1,97
Uznávaná/ý	2,04	2,05
Společenská/ý	1,67	1,56
Pracovitá/ý	1,68	1,62
Zajímavá/ý	2,05	2,01
Vzdělaná/ý	1,38	1,40
Milá/ý	1,45	1,47

Charakteristika	Průměr	
	Dívky	Chlapci
Hodná/ý	1,44	1,53
Příjemná/ý	1,48	1,60
Kamarádská/ý	1,67	1,70
Nesnesitelná/ý	4,40	4,58
Neoblíbená/ý	4,22	4,22
Hysterická/ý	**4,10**	**4,49**
Vzdělávající	1,89	1,81
Vychovávající	2,36	2,45
Pedagogicky talentovaná/ý	1,85	1,94
Spravedlivá/ý	1,60	1,51
Autoritářská/ý	2,99	2,92
Byrokratická/ý	3,48	3,42
Nadřízená/ý	3,11	3,42
Přísná/ý	3,81	3,71

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

I v této části týkající se ideální/ho učitele/ky můžeme vidět, že chlapci a dívky se příliš ve svých odpovědích neliší a shodně přiřazují či nepřiřazují své/mu ideální/mu učiteli/ce jednotlivé charakteristiky. Stejně jako v předchozích částech, tak i v této části byly průměrné hodnoty statisticky testovány, abychom zjistili, zda dochází k nějakým signifikantním rozdílům mezi volbami dívek a chlapců. I statistické testování jednotlivých odpovědí potvrdilo, že dívky a chlapci ve svých odpovědích rozdíly nedělají. Signifikantní rozdíl mezi odpověďmi dívek a chlapců se projevil pouze u charakteristiky hysterická/ý. U této charakteristiky dívky přiřazovaly častěji odpověď, že jejich vybraný/á konkrétní ideální učitel/ka tuto charakteristiku spíše nemá. Oproti tomu odpovědi chlapců se vyznačovaly větší mírou přiřazování k té části škály, která je již zaměřená na to, že daný/á učitel/ka tuto charakteristiku rozhodně nemá. Přesto rozdíl mezi odpověďmi nebyl nijak markantní.

Když se zaměřím odděleně na dívky a chlapce, tak dívky k jejich vybrané/mu ideální/mu učiteli/ce nejčastěji přiřazovaly charakteristiku vzdělaná/ý. Stejně tak tomu bylo u odpovědí chlapců. Ale další pořadí určovaných charakteristik se v odpovědích lehce liší. Dívky následně nejčastěji přiřazovaly charakteristiky hodná/ý a milá/ý. Zatímco chlapci přiřazovali charakteristiky milá/ý, pedagogicky talentovaná/ý a inteligentní. Je zajímavé, že

většina studujících jako svého/svou ideální učitele/ku volilo učitelku-ženu, takže zde můžeme interpretovat hodnocení jako hodnocení učitelky-ženy. Tudíž je zajímavé, jaké odpovědi nejčastěji přiřazovaly dívky a jaké naopak chlapci. Vzhledem k předchozím částem by se dalo očekávat, že dívky budou hodnotit spíše na základě školních výkonů a chlapci na základě vzhledových a povahových charakteristik, pokud jde o učitelku-ženu. V této části je to však zcela opačně. Chlapci vyzdvihují intelekt a vzdělanost a dívky naopak osobnostní charakteristiky. Dalo by se říci, že dívky neberou tolik v potaz charakteristiky, které se týkají profese, jako to dělají chlapci, u kterých by se dalo očekávat, že budou učitelky-ženy na základě stereotypů hodnotit spíše podle vzhledových charakteristik. Naopak co se týče charakteristik, které podle dívek a chlapců jejich konkrétní ideální učitel/ka spíše nebo rozhodně neměl/a, jsou jejich odpovědi stejné. Nejčastěji volili charakteristiku nesnesitelná/ý. Následně však dívky častěji uváděly charakteristiku hysterická/ý a až poté volily charakteristiku neoblíbená/ý. U chlapců tyto dvě charakteristiky měly obrácené pořadí. To znamená, že nejdříve volili charakteristiku neoblíbená/ý a až poté charakteristiku hysterická/ý. Volba charakteristik, které ideální učitel/ka rozhodně nemá, není ničím překvapivým. Je pochopitelné, že zrovna tyto charakteristiky budou spadat do této volby studujících.

2.2.3.3 Představy o konkrétním ideálním učiteli a konkrétní ideální učitelce na základě věku

V této části se zaměřím na zjištění, zda studující dělali rozdíly v přiřazování charakteristik jejich ideálním učitelům a učitelkám v rozmezí ročníků. U této části se dá předpokládat, že se odpovědi budou různit, protože všichni studující neměli stejného učitele/ku. Abychom určili rozdílnost v jednotlivých odpovědích, je opět stanovena hladina 0,5 bodu, která pro mě představuje v odpovědích určitý rozdíl. Při porovnávání průměrných hodnot u jednotlivých charakteristik se rozdíl projevil u celkem 11 případů, které uvádím v tabulce č. 12.

Tab. 12: Průměrné hodnoty vypočítané pro jednotlivé ročníky ve třetí části dotazníku

Charakteristika	6. Ročník	7. Ročník	8. Ročník	9. Ročník
Mladá/ý	**2,05**	**1,90**	**1,77**	**2,47**
Hezká/ý	2,08	2,10	2,23	2,38

Svobodná/ý	**3,57**	**3,06**	**3,81**	**4,06**
Sečtělá/ý	**2,05**	**2,58**	**2,03**	**2,47**
Všestranná/ý	1,78	2,02	1,68	2,12
Inteligentní	1,41	1,48	1,61	1,62
Čestná/ý	1,62	1,52	1,58	1,85
Praktická/ý	1,95	1,83	1,97	2,12
Uznávaná/ý	1,86	2,15	2,13	2,03
Společenská/ý	1,49	1,62	1,55	1,79
Pracovitá/ý	1,57	1,69	1,48	1,85
Zajímavá/ý	2,08	1,81	2,10	2,24
Vzdělaná/ý	1,46	1,42	1,26	1,41
Milá/ý	**1,27**	**1,44**	**1,19**	**1,94**
Hodná/ý	**1,38**	**1,37**	**1,29**	**1,94**
Příjemná/ý	**1,38**	**1,54**	**1,23**	**2,00**
Kamarádská/ý	**1,49**	**1,65**	**1,48**	**2,15**
Nesnesitelná/ý	**4,70**	**4,46**	**4,71**	**4,12**
Neoblíbená/ý	4,49	4,15	4,26	4,00
Hysterická/ý	**4,70**	**4,25**	**4,32**	**3,91**
Vzdělávající	1,65	2,08	1,84	1,74
Vychovávající	2,14	2,60	2,26	2,56
Pedagogicky talentovaná/ý	1,95	1,85	1,90	1,88
Spravedlivá/ý	1,49	1,50	1,48	1,76
Autoritářská/ý	**2,84**	**3,46**	**2,71**	**2,59**
Byrokratická/ý	3,62	3,50	3,13	3,47
Nadřízená/ý	3,41	3,33	3,10	3,18
Přísná/ý	**4,16**	**3,75**	**4,03**	**3,09**

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Klesajícím a následně opět vzrůstajícím trendem se vyznačují charakteristiky mladá/ý a sečtělá/ý (viz. tab. 12). U těchto charakteristik studující šestých tříd tvrdili, že jejich ideální učitel či učitelka těmito charakteristikami spíše disponuje. Zatímco v devátých třídách se průměrná hodnota odpovědí blížila již spíše neutrální kategorii. Vzrůstající trend můžeme vidět také u charakteristiky svobodná/ý, kde se odpovědi šestých až osmých tříd pohybovaly mezi hodnotami neutrální a spíše takový/á není. V devátých třídách již odpovědi studujících překročily tu hranici, která tvrdí, že jejich volba ideální/ho učitele/ky se touto charakteristikou spíše nevyznačuje. To může být způsobeno tím, že studující mladších ročníků si odpovědí u této charakteristiky nemusí být zcela jisti, proto raději volí hodnotu neutrální. Stejný trend, avšak s jinými odpověďmi lze vidět i u charakteristik milá/ý a hodná/ý. Odpovědi u těchto charakteristik se vyznačují tím, že studující šestých až osmých tříd se pohybují mezi možnostmi, že jejich ideální učitel či učitelka takový/á rozhodně je,

anebo že takový/á spíše je. Zatímco deváté třídy charakteristiku přiřazují tak, že jí jejich učitel/ka spíše má.

Vzrůstajícím, klesajícím a poté opět vzrůstajícím trendem se naopak vyznačují charakteristiky příjemná/ý a kamarádská/ý (viz. tab. 12). Tyto charakteristiky jsou hodnoceny v šestých a sedmých třídách jako ty charakteristiky, kterými se jejich ideální učitel/ka vyznačuje. Zatímco v sedmých a devátých třídách jsou odpovědi na škále blíže k hodnotě, která tvrdí, že tuto charakteristiku jejich ideální učitel/ka spíše má. Naopak klesajícím, poté vzrůstajícím, a nakonec opět klesajícím trendem se vyznačují charakteristiky nesnesitelná/ý a neoblíbená/ý, které jsou v šestých a osmých třídách hodnoceny jako ty, které jejich ideální učitel či učitelka rozhodně nemá. Výjimkou jsou odpovědi osmých tříd u charakteristiky neoblíbená/ý, kde se jejich odpovědi blíží spíše k té hodnotě, která tvrdí, že by takový jejich ideální učitel či učitelka spíše neměl/a být. Zatímco v sedmých a devátých třídách můžeme vidět, že charakteristiky jsou již označované za ty, co jejich ideální učitel či učitelka spíše nemá.

Nakonec charakteristika autoritářská/ý (viz. tab. 12) se vyznačuje tím, že je převážně hodnocena jako neutrální, až na odpovědi studujících sedmých a devátých tříd. V sedmých třídách se odpovědi blíží k té hodnotě, která uvádí, že jejich ideální učitel či učitelka takový spíše není a v devátých třídách se průměrná hodnota snižuje a blíží se k označení této charakteristiky jako té, kterou jejich ideální učitel či učitelka spíše má. Naopak charakteristika přísná/ý se vyznačuje pomalým klesáním. Studující šestých, sedmých a osmých tříd ji označují za takovou charakteristiku, kterou jejich ideální učitel či učitelka spíše nemá. Zatímco odpovědi studujících z devátých tříd tuto charakteristiku hodnotí jako neutrální.

Stejně jako v předchozích dvou kapitolách bych zde ráda zmínila dvě nejčastěji přiřazované charakteristiky a dvě nejméně přiřazované charakteristiky, které byly zvoleny v jednotlivých ročnících. Za nejčastěji přiřazované charakteristiky k jejich konkrétní/mu učiteli/ce považují studující šestých tříd charakteristiky milá/ý, hodná/ý a příjemná/ý. V sedmých třídách jsou těmito charakteristikami hodná/ý a vzdělaná/ý. Osmé třídy nejčastěji přiřazují charakteristiky milá/ý a příjemná/ý. A deváté třídy nejčastěji přiřazují charakteristiky vzdělaná/ý a inteligentní. Naopak za nejméně přiřazované charakteristiky shodně volily šesté, sedmé a osmé třídy charakteristiky nesnesitelná/ý a hysterická/ý. Avšak

v devátých třídách se za nejméně přiřazované charakteristiky považují nesnesitelná/ý a svobodná/ý.

Na volbách jednotlivých ročníků lze opět vidět kontrast mezi nižšími a vyššími ročníky. Mladší ročníky, stejně jako dívky v předchozí podkapitole, nejčastěji přiřazovaly charakteristiky, které nepřímo souvisí se školním prostředím, ale spíše s osobnostními charakteristikami. Zatímco vyšší ročníky braly v potaz to, jak je učitel/ka vzdělaná/ý či inteligentní, což úzce souvisí s informacemi, které jim vyučující předávají. Můžeme tak vidět to, že se starší studující již více zamýšlejí nad tím, jaká je pedagogická osobnost jejich vyučujících.

2.2.4 Porovnání jednotlivých částí dotazníků

V rámci této poslední kapitoly bych ráda představila porovnání výsledků z jednotlivých částí dotazníku mezi sebou. To znamená, že budu porovnávat představu typického učitele a typické učitelky s obecnou představou ideálního učitele a ideální učitelky. Následně mezi sebou porovnám obecnou představu ideálního učitele a ideální učitelky s konkrétní představou ideálního učitele a ideální učitelky. A jako poslední budu porovnávat konkrétní představu ideálního učitele a ideální učitelky s představou typického učitele a typické učitelky. Při těchto srovnáních budu klást důraz na to, jak jsou jednotlivé části dotazníku provázané a co vypovídají o odpovědích, které studující v dotaznících uváděli.

2.2.4.1 Porovnání typického učitele a typické učitelky s obecnou představou ideálního učitele či ideální učitelky

K tomu, aby bylo zřejmé, jak studující propojovali tyto dvě části dotazníku, tak bylo třeba odpovědi z částí dotazníku zredukovat. Ze zaznamenaných odpovědí v obou dotaznících byly vyřazeny „neutrální“ odpovědi, a to z toho důvodu, aby bylo vidět, zda ideální či neideální charakteristiky studující spojovali spíše s učitelem-mužem anebo spíše s učitelkou-ženou. Takto zredukované odpovědi poté byly převedeny do kontingenčních tabulek, které kombinovaly výsledky první i druhé části dotazníku. Takto zaznamenané výsledky mi umožnily odlišit, zda je daná charakteristika považována spíše za ženskou či mužskou a následně mi také umožnily vidět, zda je daná charakteristika považována za spíše ideální či neideální. Samotná kontingenční tabulka, vytvořena pro každou charakteristiku zvlášť, mi tak umožnila zjistit, zda je ideální charakteristika považována za ženskou či

mužskou a obráceně. Výsledky ze všech kontingenčních tabulek pro toto srovnání jsou uvedeny v jedné tabulce, která obsahuje procentuální zobrazení odpovědí ve všech čtyřech kategoriích (učitel, učitelka, ideální, neideální). Abych zde nezabírala prostor tolika daty, tak je tato celková tabulka uvedena na konci práce (viz. Příloha č. 6). Zde představím stručnější tabulku č. 13, která představí, jaké charakteristiky byly nejčastěji označovány za mužské, jaké za ženské a následně kurzívou zvýrazním ty, které byly zároveň považovány za ideální.

Tab. 13: Procentuální vyjádření charakteristik považovaných za typicky mužské či ženské. Zvýraznění ideálních charakteristik z druhé části dotazníku.

Charakteristika	**Volba kategorie učitelka v %**	**Volba kategorie učitel v %**
Milá/ý	*91,5*	8,5
Hodná/ý	*89,0*	11,0
Příjemná/ý	*86,4*	13,6
Mladá/ý	*85,2*	14,8
Hysterická/ý	85,0	15,0
Hezká/ý	*83,3*	16,7
Společenská/ý	*82,6*	17,4
Vychovávající	75,4	24,6
Kamarádská/ý	*69,6*	30,4
Pedagogicky talentovaná/ý	*67,1*	32,9
Sečtělá/ý	*61,8*	38,2
…	…	…
Přísná/ý	19,5	80,5
Autoritářská/ý	25,0	75,0
Neoblíbená/ý	25,6	74,4
Nesnesitelná/ý	28,1	71,9
Nadřízená/ý	31,6	68,4
Praktická/ý	37,8	*62,2*

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Z tabulky č. 13, tak můžeme vidět, že charakteristik, které jsou označované za typicky ženské, je celkem 11. Zahrnovala jsem pouze ty charakteristiky, jež označilo více jak 60 % studujících za ženské. Tuto hranici jsem si zvolila z toho důvodu, že odpovědi pod 60 % jsou si dle mého názoru již velmi podobné s odpověďmi, které říkají, že charakteristika je mužská. Devět z těchto jedenácti charakteristik je považováno zároveň za jasně ideální. Propojení jednotlivých odpovědí nám tak říká, že minimálně těchto devět charakteristik je

považováno za ženské a zároveň za ideální. K těmto devíti charakteristikám by se dala započíst i charakteristika vychovávající, která je taktéž považována spíše za ženskou, ale zároveň není jednoznačně považována za ideální. Podle procentuální hodnoty bychom ji mohli zařadit jako „spíše ideální“ a z toho důvodu jsem ji v tabulce č. 13 neoznačila jako ideální. Jedinou výjimkou v těchto jedenácti charakteristikách je charakteristika hysterická/ý, která je považována za ženskou, nicméně rozhodně není považována za ideální. Tudíž o ní můžeme říci, že jde o neideální ženskou charakteristiku.

Naopak jako mužské charakteristiky je z kontingenčních tabulek patrné označení pro 6 charakteristik. Stejně jako u ženských charakteristik, tak i zde jsem si stanovila minimální hranici 60 % pro to, aby byla charakteristika označena jako mužská. Na rozdíl od ženských charakteristik je však pouze jedna charakteristika (praktická/ý) označována zároveň jako mužská a ideální. Naopak další čtyři charakteristiky (nesnesitelná/ý, neoblíbená/ý, nadřízená/ý a přísná/ý) jsou zároveň označovány jako mužské a neideální. U jedné charakteristiky (autoritářská/ý) lze určit, že je považována za mužskou, avšak nelze již určit, zda se jedná o ideální či neideální charakteristiku. Toto neoznačení charakteristiky autoritářská/ý za ideální či neideální považuji za zajímavé, protože by se dalo očekávat, že vzhledem k tomu, že studující dávají přednost „kladným“ charakteristikám, bude označena jako neideální. Vzhledem k tomu, že se nachází někde uprostřed mezi ideálním a neideálním, dalo by se říci, že studující vnímají důležitost nějaké přísnosti, autority a respektu při vyučování, ale nechtějí danou charakteristiku označovat za ideální.

Zajímavé jsou taktéž výsledky u charakteristik, které nejsou jednoznačně označené za mužské či ženské, ale studující je jednoznačně označili jako charakteristiky, kterými by měl/a ideální učitel/ka disponovat. Tyto charakteristiky si můžeme ukázat v celkové shrnující tabulce, která je dostupná v příloze (viz. Příloha č. 6). Charakteristiky, které se vyznačují jako jasně ideální, avšak nejsou jednoznačně označeny za mužské či ženské jsou: všestranná/ý, inteligentní, čestná/ý, uznávaná/ý, pracovitá/ý, zajímavá/ý, vzdělaná/á, vzdělávající a spravedlivá/ý. Tedy charakteristiky, které jsou jednoznačně spjaty se školním prostředím, a dalo by se očekávat, že vzhledem k feminizaci školství budou více označovány za ženské, nikoli neutrální.

Z výčtu charakteristik, které jsou jasně považovány za ženské a zároveň ideální a ty, které jsou považovány zároveň za mužské a ideální, je zřejmé, že studující více ideálních charakteristik přiřazovali učitelce-ženě, avšak jde opět spíše o charakteristiky, které se

zaměřují na osobnostní charakteristiky, které se příliš nedotýkají školního prostředí, až na charakteristiky sečtělá/ý a pedagogicky talentovaná/ý. Charakteristiky, které jsou jednoznačně spojovány se školním prostředím, spadají do neutrální kategorie, tudíž nejsou hodnoceny ani jako mužské, ani jako ženské. Toto zjištění lze považovat za velmi hodnotné a celkově úspěšné pro můj výzkum. Takovéto označení charakteristik můžeme interpretovat tak, že studující ve škole nedělají rozdíly na základě genderu, co se týče charakteristik, které jsou spojované s výkony vyučujících ve škole. Rozdíly, které studující častěji dělají, jsou založeny spíše na osobnostních a vzhledových rysech vyučujících.

2.2.4.2 Porovnání obecné představy ideálního učitele či ideální učitelky s konkrétní volbou ideálního učitele či ideální učitelky

Druhým porovnáním, kterým se v práci budu zabývat, tak je porovnání představy ideálního učitele či ideální učitelky s konkrétním hodnocením a volbou ideálního učitele či ideální učitelky. V této části bych tak chtěla představit, nakolik se shoduje obecná představa s konkrétní žitou zkušeností studujících. Stejně jako v předchozí podkapitole, tak i v této bude pracováno se zredukovanými odpověďmi studujících. To znamená, že z odpovědí studujících v této části byly vyloučeny odpovědi „neutrální“, abychom si mohli dát do kontrastu to, kdy studující tvrdili, že by jejich ideální učitel/ka danou charakteristiku měl/a mít a kdy nikoliv. Stejně jako v předchozí podkapitole byly výsledky tohoto porovnávání získány z kontingenčních tabulek, které byly hromadně zaznamenány do jedné tabulky. Abych zde opět neprezentovala celou tabulku, jenž je dostupná v Příloze č. 7, tak jsem vytvořila tabulku č. 14, která prezentuje ty charakteristiky, které byly v druhé části dotazníku považovány za nejvíce a nejméně ideální a současně jsem označila kurzívou ty charakteristiky, které byly hodnoceny jako ideální při konkrétní zkušenosti s určitým/tou učitelem/kou.

Tab. 14: Procentuální vyjádření charakteristik považovaných za (ne)ideální.

Charakteristika	Volba kategorie ideální v %	Volba kategorie neideální v %
Příjemná/ý	*99,2*	0,8
Kamarádská/ý	*99,2*	0,8
Čestná/ý	*98,5*	1,5
Vzdělaná/ý	*98,5*	1,5
Milá/ý	*98,5*	1,5

Všestranná/ý	*98,2*	1,8
Spravedlivá/ý	*97,8*	2,2
Inteligentní	*97,7*	2,3
Hodná/ý	*97,7*	2,3
Vzdělávající	*97,3*	2,7
Sečtělá/ý	*97,0*	3,0
Společenská/ý	*96,7*	3,3
Praktická/ý	*96,2*	3,8
Pedagogicky talentovaná/ý	*95,3*	4,7
Mladá/ý	*94,9*	5,1
Zajímavá/ý	*93,9*	6,1
Uznávaná/ý	*93,3*	6,7
Pracovitá/ý	*92,5*	7,5
Hezká/ý	*89,9*	4,1
Vychovávající	*79,7*	20,3
Svobodná/ý	77,4	22,6
…	…	…
Nadřízená/ý	21,0	79,0
Přísná/ý	20,5	79,5
Byrokratická/ý	11,7	88,3
Hysterická/ý	4,7	95,3
Neoblíbená/ý	2,7	97,3
Nesnesitelná/ý	0,8	99,2

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

V tabulce č. 14 jsou tak prezentované charakteristiky, které studující považují za takové, které by měl/a jejich ideální vyučující mít a zároveň jsou označeny ty charakteristiky, které studující hodnotili tak, že je jejich konkrétní ideální učitel/ka skutečně má. Stejně jako v předchozím porovnávání jsem brala v potaz pouze ty charakteristiky, u nichž odpovědi dosahovaly více než 60 %. Jak by se dalo předpokládat, tak za naprosto ideální charakteristiky byly považovány všechny kladné charakteristiky – celkem 21 charakteristik, která zároveň byly označovány jako ty charakteristiky, kterými vybraný/á konkrétní ideální učitel/ka rozhodně disponuje, což není úplně překvapivým zjištěním. Jedinou výjimkou je charakteristika svobodná/ý, která byla v druhé části dotazníku označována za spíše ideální, zatímco ve třetí části dotazníku si studující vybírali učitele/ky, kteří svobodní nebyli, tudíž se tato charakteristika dostává při porovnání do kontrastu, ale tento rozdíl považuji za zanedbatelný, protože jde o charakteristiku, která nijak extrémně se školním prostředím a samotnou výukou nesouvisí.

V tabulce č. 14 jsem uvedla také charakteristiky, které studující hodnotili v druhé části dotazníku jako neideální. Pokud by se u některé z charakteristik projevilo, že by byla označována ve třetí části dotazníku jako ta charakteristika, kterou zvolený/á vyučující disponuje, tak by byla v tabulce také zvýrazněna. K tomuto však ani u jedné z charakteristik nedošlo. Za neideální byly označovány tyto: nesnesitelná/ý, neoblíbená/ý, hysterická/ý, byrokratická/ý, nadřízená/ý a přísná/ý. Všechny tyto charakteristiky byly zároveň označovány jako ty charakteristiky, kterými zvolení ideální vyučující spíše či rozhodně nedisponují. Charakteristika, která stojí také za zmínění, ale v tabulce jako jediná uvedena není, je charakteristika autoritářská/ý. U této charakteristiky se odpovědi ve všech kategoriích dělí přesně na polovinu. To znamená, že charakteristika není považována ani za ideální a ani za neideální, ale stejně tak je a není přiřazována konkrétní volbě ideální/ho učitele/ky. Avšak dle mého názoru je také třeba brát v potaz to, že u charakteristik svobodná/ý, autoritářská/ý, byrokratická/ý, nadřízená/ý a přísná/ý se po odečtení neutrálních odpovědí dostáváme k tomu, že je započítána méně než polovina odpovědí z celého vzorku (jaký byl počet odpovědí, které byly brány v potaz, je možno vidět v Příloze č. 7).

Na základě porovnání druhé a třetí části dotazníku jsem tak mohla zjistit, jak se obecná představa ideální/ho učitele/ky shledává s konkrétní zkušeností s ideální/m učitelem/kou. Jak je patrné z výsledků a ze samotné tabulky č. 14, tak studující hodnotí za ideální kladné charakteristiky, zatímco ty negativní označují jako neideální. Podle tohoto schématu si i volí konkrétní učitele/ky, kteří jim připadají nejvíce podobní/é jejich představě ideální/ho učitele/ky. Díky těmto zjištění bychom mohli tvrdit, že si studující zakládají na osobním a přátelském kontaktu s jejich vyučujícími, aby se cítili ve škole dobře a příjemně.

2.2.4.3 Porovnání typického učitele a typické učitelky s konkrétní volbou ideálního učitele či ideální učitelky

V poslední části porovnávání se budu zaměřovat na porovnání první a třetí části dotazníku, tedy propojení toho, jak studující hodnotili v první části dotazníku charakteristiky jako ženské či mužské, a zda se toto charakterizování propojuje s jejich konkrétními volbami ideální/ho učitele/ky. Stejně jako v předchozích částech, tak i v této budu pracovat se zredukovanými hodnotami. A stejně jako v předchozích podkapitolách, tak i zde byla procenta jednotlivých odpovědí vypočítána na základě kontingenčních tabulek. Tato část se bude ještě zaměřovat na to, jaké konkrétní volby vykonávali studující ve třetí části dotazníku. To znamená, že na konci této podkapitoly představím, zda si jako svého/svou

ideální/ho učitele/ku vybírali spíše ženy, anebo naopak spíše muže, a jak byly tyto volby vytvářeny na základě genderu.

Nejdříve tak představím tabulku č. 15, která představuje výsledky obou studií. Stejně jako v předchozích dvou kapitolách, zde nebudu prezentovat všechny výsledky, ale pouze ty, které byly studujícími vybírány nejčastěji. Kompletní záznam vytvořený z kontingenčních tabulek je dostupný na konci práce v přílohách (viz. Příloha č. 8). Na tomto místě tab. č. 15 prezentuje charakteristiky, které byly označovány v první části dotazníku za typicky ženské a typicky mužské. Charakteristiky, které byly zároveň označeny ve třetí části dotazníku jako ty, které konkrétní ideální učitel/ka má, tak byly v tabulce zvýrazněny kurzívou. A stejně jako v předchozích částech, tak i v této jsem brala v potaz pouze ty odpovědi, které převyšovaly více jak 60 %.

Tab. 15: Procentuální vyjádření charakteristik považovaných za typicky mužské či ženské. Zvýraznění charakteristik, které konkrétní učitel/ka podle studujících má, ze třetí části dotazníku.

Charakteristika	**Volba kategorie učitelka v %**	**Volba kategorie učitel v %**
Mladá/ý	*84,9*	15,1
Hezká/ý	*86,6*	13,4
Sečtělá/ý	*66,7*	33,3
Společenská/ý	*80,2*	96,5
Zajímavá/ý	*60,3*	39,7
Milá/ý	*91,9*	8,1
Hodná/ý	*88,3*	11,7
Příjemná/ý	*85,3*	14,7
Kamarádská/ý	*71,8*	28,2
Pedagogicky talentovaná/ý	*78,8*	21,2
Vychovávající	*69,6*	30,4
Svobodná/ý	65,2	34,8
Hysterická/ý	83	17
…	…	…
Přísná/ý	20	80
Neoblíbená/ý	22,7	77,3
Nesnesitelná/ý	27,9	72,1

(*Zdroj: vlastní výzkum*)

Charakteristik, které byly označovány jako typicky ženské, a zároveň byly přiřazovány ideální/mu učiteli/ce, bylo celkem 11 (mladá, hezká, sečtělá, společenská, zajímavá, milá, hodná, příjemná, kamarádská, vychovávající a pedagogicky talentovaná). Charakteristik, které byly dále přiřazovány ideální/mu učiteli/ce, ale zároveň nebyly označované za jasně mužské či ženské bylo dalších osm. Naopak charakteristiky, které byly označovány za spíše mužské, konkrétně šlo o tři charakteristiky (nesnesitelný, neoblíbený a přísný), byly zároveň označovány za ty charakteristiky, kterými vybraný/á ideální učitel/ka spíše nedisponuje. Další charakteristiky, které byly označovány jako ty, kterými vybraný/á ideální učitel/ka nedisponuje, ale zároveň jsou považovány za ženské, byly tyto: svobodná a hysterická. Dále se ve výsledcích nacházely ještě dvě charakteristiky (byrokratická/ý a nadřízená/ý), které nebyly přiřazovány vybrané/mu ideální/mu učiteli/ce, ale zároveň nebyly jasně označeny za mužské či ženské. U této poslední části je však důležité se zaměřit také na to, kolik odpovědí bylo pro analýzu v této části srovnání použito. Poté, co byla škála zredukována a byly vyřazeny odpovědi „neutrální“, tak se pracovalo s téměř pouze polovinou veškerých odpovědí, které byly zaznamenány (viz. Příloha č. 8).

Jako poslední bych zde ráda zmínila, v jakém poměru si studující vybírali své konkrétní ideální učitele a učitelky. Na základě celé analytické části, která prezentuje výsledky, že studující nejčastěji hodnotí učitelky-ženy se dá celkem jasně předpokládat, že ve výběrech převažovaly učitelky-ženy. Učitelku-ženu si pro své hodnocení konkrétní/ho ideální/ho učitele/ky vybralo celkem 130 studujících, zatímco učitele-muže pouze 20 studujících. Studující, kteří volili učitelku-ženu byli na základě genderu rozděleni téměř rovnoměrně – 60 chlapců a 70 dívek. Zatímco ti, kteří volili učitele-muže byly, jak se dalo předpokládat, převážně chlapci (poměr 17 chlapců vůči 3 dívkám). Možná interpretace tohoto by byla ta, že učitelky-ženy jsou voleny mnohem častěji, protože s nimi děti přicházejí nejčastěji do styku. Zatímco volba chlapců, kteří upřednostnili jako ideálního učitele-muže by se dala odvíjet od toho, že daný učitel vyučuje předmět, který je pro chlapce či dívku oblíbený. V tom případě bych však očekávala, že tuto volbu provede mnohem více chlapců, což se nepotvrdilo.

2.3 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

V rámci této poslední kapitoly bych ráda shrnula dosažené výsledky, které vyplynuly z analytické části. Výsledky představím tak, že postupně zodpovím své výzkumné otázky, které byly prezentovány v metodologické části a současně tak potvrdím či zamítnu mnou stanovené hypotézy k jednotlivým otázkám.

Prvním bodem, na který jsem se soustředila, bylo to, zda se liší žákovské představy o učitelích-mužích a učitelkách-ženách. Na základě analýzy první části dotazníku, tak mohu říci, že představy studujících o typických učitelích a učitelkách jsou rozdílné. Tedy na základě odpovědí studujících mohu zamítnout nulovou hypotézu, která tvrdí, že studující nedělají rozdíly mezi učitelem-mužem a učitelkou-ženou a jejich odpovědi jsou neutrální. Potvrdit tak mohu alternativní hypotézu, že rozdíly se mezi těmito dvěma kategoriemi objevují. Pokud bych měla udělat výčet charakteristik, tak studující učitelku-ženu hodnotí například jako milou, příjemnou a mladou. Zatímco učitele-muže jako přísného, nesnesitelného či neoblíbeného. Je tak zřejmé, že učitelkám-ženám jsou přisuzovány spíše ty kladné charakteristiky a učitelům-mužům spíše ty záporné.

S tím souvisí i má další výzkumná otázka, která si klade za cíl zjistit, zda rozdíly mezi učitelkou-ženou a učitelem-mužem dělají studující na základě jejich genderu. I v tomto případě mohu zamítnout nulovou hypotézu, která říká, že studující rozdíly mezi učitelkou-ženou a učitelem-mužem na základě svého genderu nedělají. Na první pohled by se mohlo zdát, že studující rozdíly nedělali a odpovědi přiřazovali shodně. A proto byly odpovědi studujících podrobeny statistickému testování, které rozkrylo signifikantní rozdíl u sedmi charakteristik. A to konkrétně u charakteristiky hezká/ý, všestranná/ý, praktická/ý, uznávaná/ý, kamarádská/ý, vychovávající a autoritářská/ý. U těchto charakteristik studující dělali rozdíly v odpovědích na základě jejich genderu.

Zamítnutí nulové hypotézy a potvrzení alternativní, zaznamenávám také u další výzkumné otázky, která se soustředila na to, zda studující rozdílně přiřazují charakteristiky učitelce-ženě a učiteli-muži na základě jejich věku. V mém výzkumu se prokázalo, že studující nedělají závratně velké rozdíly při přiřazování charakteristik učiteli-muži a učitelce-ženě. Přesto se po stanovení bodové rozdílnosti ukázal rozdíl celkem u jedenácti charakteristik. Podobně lze vidět rozdíl v tom, jaké charakteristiky nejčastěji hodnotí studující jednotlivých ročníků jako mužské či ženské.

Na základě porovnání první části dotazníku s částí druhou mohu vyvrátit i další nulovou hypotézu, která vyjadřuje, že charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou nejsou zároveň označovány ani jako mužské ani jako ženské. Z mého výzkumu vychází najevo, že celkem jedenáct charakteristik je považováno vyloženě za ženské. Z těchto jedenácti charakteristik se u devíti ukázalo vzájemné provázání s tím, že jsou považovány také za ideální. Co se týče mužských charakteristik, tak za typicky mužské bylo označeno pouze šest charakteristik a z toho pouze jedna byla zároveň považována za ideální. Tudíž mohu také zamítnout hypotézu, že studující charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou jsou považovány spíše za mužské.

Nulovou hypotézu, která se zaobírá tím, zda jsou charakteristiky spojované s ideální/m učitelem/kou rozdílné na základě genderu, taktéž mohu zamítnout a potvrdit tak alternativní hypotézu, která tvrdí, že studující přiřazují charakteristiky na základě genderu odlišně. Stejně jako v první části dotazníku byly odpovědi chlapců a dívek podrobeny statistickému testování, které rozkrylo signifikantní rozdíly v odpovědích. Tento signifikantní rozdíl se objevil pouze u charakteristiky spravedlivá/ý. Stejně tak lze vidět rozdíly v odpovědích chlapců a dívek, které nejčastěji přiřazují tomu, že by je ideální učitel/ka měl/a mít. Naopak se chlapci i dívky shodují v tom, jaké charakteristiky by ideální učitel/ka neměl/a mít.

Podobně můžeme zamítnout i další nulovou hypotézu, která tvrdí, že studující při přiřazování charakteristik ideální/mu učiteli/ce nedělají rozdíly na základě věku. Podle posouzení odpovědí u jednotlivých charakteristik s půlbodovou rozdílností se rozdíl objevil celkem u čtyř charakteristik. Podobně lze také vidět rozdíly, když se zaměříme na jednotlivé ročníky a jejich vnímání nejideálnější a nejméně ideální charakteristiky.

V rámci analytické části bylo představeno i hodnocení konkrétní/ho ideální/ho učitele/ky. Toto hodnocení jsem představila stylem jako předchozí dvě části, zda se liší u studujících obecně a zda se odpovědi liší na základě genderu a věku. Tuto třetí část jsem však do výzkumných otázek nezahrnovala, a to z toho důvodu, že si studující sami volili, jakého/jakou učitele/ku považují za ideální, tudíž mohlo docházet k rozporům na základě toho, že více studujících nemělo stejného/stejnou učitele/ku. Avšak podle prezentace v analytické části je zřejmé, že i v této části dotazníku studující dělali v odpovědích rozdíly, jak obecně, tak na základě genderu a věku.

Třetí část dotazníku vznikla hlavně z toho důvodu, aby se dala do porovnání s druhou a první částí dotazníku. S druhou částí dotazníku byla porovnávána tak, abych zjistila, zda

se obecná představa studujících o ideální/m učiteli/ce určitým způsobem shoduje s tím, jaké ideální učitele/ky si vybírali ve třetí části. Toto srovnání mi poskytlo výsledek, že charakteristiky, které byly ve druhé části hodnoceny jako ideální, tak byly ve třetí části zároveň označovány jako ty charakteristiky, kterými vybraný/á učitel/ka disponuje. Zároveň však mohu rovněž zamítnout hypotézu, že by se obecné představy ideální/ho učitele/ky s konkrétní/m učitelem/kou v ničem nelišily. Odpovědi v těchto dvou částech dotazníku jsou si opravdu velmi podobné, ale je minimálně jedna charakteristika (svobodná/ý), která je v obou částech hodnocena odlišně.

A poslední srovnání, ke kterému v mé práci došlo, tak bylo srovnávání třetí části dotazníku s první. V rámci tohoto srovnání jsem chtěla zjistit, podobně jako při srovnání první a druhé části dotazníku, zda charakteristiky, které jsou označovány za ženské či mužské, tak byly zároveň označovány za ty, kterými vybraný/á ideální učitel/ka disponuje. Toto propojení se projevilo asi u jedenácti ženských charakteristik, zatímco mužské charakteristiky byly vnímané jako ty, kterými vybraný/á ideální učitel/ka nedisponuje. Hypotézu o tom, zda jsou charakteristiky spojované s konkrétní/m učitelem/kou hodnoceny neutrálně, lze zamítnout a potvrdit tak lze hypotézu, že charakteristiky spojované s konkrétní/m učitelem/kou jsou hodnoceny více jako ženské než mužské. Současně jsem se při tomto srovnání zaměřovala na to, jaké konkrétní volby studující v této poslední části dělali. V průběhu analytické části se již dalo předpokládat, že si studující za konkrétní/ho ideální/ho učitele/ku budou mnohem častěji vybírat učitelky-ženy, což se ve výsledku potvrdilo. Konkrétní ideální učitelku si pro svůj výzkum vybralo celkem 130 studujících (z toho 60 chlapců a 70 dívek). Naopak konkrétního ideálního učitele si vybralo pouze 20 studujících (z toho 17 chlapců a 3 dívky).

Toto shrnutí mi umožňuje analýzu uzavřít tím, že všechny nulové hypotézy byly zamítnuty, a naopak všechny alternativní hypotézy, které k ní byly vytvořené, byly potvrzeny. To, že byly zamítnuty všechny nulové hypotézy není ničím překvapivým, protože odpovědi studujících byly velmi podobné, avšak většinou se našly rozdílné odpovědi minimálně u jedné charakteristiky, a to již stačí na to, aby nulová hypotéza přestala platit.

3 ZÁVĚR

V rámci své práce jsem se snažila zjistit, nakolik jsou žákovské představy ovlivněné genderovými stereotypy, zda dělají studující rozdíly na základě genderu, jak jich samotných, tak genderu vyučujících. Snažila jsem se zjistit, zda se liší představy studujících o typické učitelce a typickém učiteli, stejně tak, zda charakteristiky hodnotí jako typicky mužské či ženské na základě jejich genderu. Dále jsem se snažila zjistit, jak si studující představují ideální/ho učitele/ku a tuto jejich představu poté propojit s představou typické/ho učitele/ky a zjistit tak, jaké charakteristiky jsou hodnoceny jako ideální a zároveň jako mužské či ženské. A nakonec jsem k těmto zjištěním připojila hodnocení konkrétní/ho učitele/ky, kterého/kterou si studující sami vybrali a zjistila tak propojení se zbývajícími dvěma částmi dotazníku.

Díky svému výzkumu jsem zjistila, že žákovské představy o vyučujících jsou stále do jisté míry ovlivněné genderovými stereotypy, ale již tomu není tolik, jako dříve. K tomuto zjištění jsem dospěla hlavně na základě komparace mého výzkumu s původní studií Moravcové–Smetáčkové (2003). Při porovnávání těchto dvou studií jsem došla ke zjištění, že představy o učiteli-muži a učitelce-ženě jsou po patnácti letech téměř opačné. V současné době, respektive v mém výzkumu, jsou učitelkám-ženám přiřazované charakteristiky mnohem více než učitelům-mužům. O to více je zajímavé, že i když jsou učitelky-ženy hodnoceny mnohem více, tak i přesto jim studující přiřazují zejména kladné charakteristiky. Naopak učitelům-mužům byly přiřazovány charakteristiky podstatně méně, ale za to jim byly přiřazovány spíše negativní charakteristiky. Toto zjištění může být dáno tím, že je škola stále velmi feminizovaným prostředím, tudíž se studující mnohem více setkávají s učitelkami-ženami, a když už přijdou do styku s učitelem-mužem, tak je jejich autorita může zneklidnit.

Na základě teoretické části lze tvrdit, že studující si uvědomují důležitost vzdělání a jak je pro jejich vzdělání důležité právě to, jakou osobností jsou jejich vyučující. Studující si například uvědomují důležitost přísnosti a autority při výuce, vědí, že se díky tomu naučí mnohem více, než když s nimi někdo bude jednat opatrně. Tato zjištění se však v mém výzkumu nepotvrdila, spíše naopak. Díky analýze druhé, můžeme říci i třetí, části dotazníku jsem zjistila, že studující za svého/svou ideální/ho učitele/ku považují právě takového/takovou vyučující, která převážně disponuje těmi kladnými charakteristikami. Negativní charakteristiky jako například (hysterická/ý, autoritářská/ý, přísná/ý atd.) byly

označovány za ty charakteristiky, které by podle studujících ideální učitel/ka mít neměl/a. To tak potvrzuje zjištění, že si studující zakládají na přátelském a spravedlivém přístupu vyučujících.

Co považuji za zajímavé je to, že studující mnohem častěji jako mužské či ženské charakteristiky přiřazovaly ty charakteristiky, které ve své podstatě příliš nesouvisely se školním prostředím a školními dovednostmi jako například milá/ý, hezká/ý atd. Zároveň je třeba poznamenat, že charakteristiky, které se bezmezně školního prostředí týkaly, tak byly hodnoceny převážně neutrálně, což lze považovat za skvělé zjištění. Říká nám to, že studující již tolik nejsou zatíženi genderovými stereotypy, alespoň co se profesních charakteristik vyučujících týče. To znamená, že se genderové stereotypy začínají ve školním prostředí pozvolna rozvolňovat.

Samozřejmě je také důležité to, kde je výzkum na toto téma prováděn. Na každé škole, a to ať základní, střední či vysoké, přistupují ke konceptu a vnímání genderu jinak a je tak možné, že při novém výzkumu na jiných školách, bych došla k jiným výsledkům. To, že jsem si zvolila pouze jednu základní školu považuji za svůj limit výzkumu. Vzhledem k tomu, že šlo o malé šetření a jedna základní škola mi poskytla dostatek respondentů/tek, tak jsem nebyla nucena hledat jiné základní školy. To se ale ve výsledku jeví jako problém, protože výsledky mého výzkumu se nedají generalizovat na celou populaci. Abych výsledky své studie mohla generalizovat, tak by muselo proběhnout rozšíření na další základní školy a do různých krajů.

Po provedení mého výzkumu bych na tomto místě ráda poukázala na důležitost zkoumání pedagogické osobnosti vyučujících, protože právě samotní/é vyučující mají největší vliv na utváření rozhodnutí studujících o jejich budoucnosti. Proto si myslím, že by nebylo špatné se v budoucnu zaměřit na zkoumání toho, jak se propojuje pedagogická osobnost vyučujících s oblibou jednotlivých předmětů a následným výběrem střední školy či budoucího povolání. Rozkryl by se tak ucelený pohled na to, jak velký vliv mají vyučující na své studující. A právě na základě detailního zkoumání těchto rysů bychom pak mohli lépe nastavovat genderovou senzitivnost v českém školství.

SEZNAM LITERATURY

Bendl, Stanislav. 1997. „Dotazníkové šetření o subjektivní obtížnosti učitelských činností“. *Pedagogika* 1997 (1): 54–64.

Bendl, Stanislav. 2002. „Feminizace školství a její pedagogické konsekvence“. *Pedagogická orientace* 2002 (4): 19–35.

Ciprová, Kristýna. 2008. „Genderové aspekty vzdělávání v ČR“. In Helena Skálová (ed.). *Genderovou optikou: zaměřeno na český vzdělávací systém*. Praha: Gender Studies, s. 7–11.

Curran, Daniel J., Claire M. Renzetti. 2003. *Ženy, muži a společnost*. Praha: Karolinum.

Čáp, Jan, Jiří Mareš. 2001. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.

Český statistický úřad. 2017. *Ženy a muži v datech*. Dostupné z: https://www.czso.cz.

Disman, Miroslav. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Foucault, Michel. 2000. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Přeložil Čestmír Pelikán. Praha: Dauphin.

Giddens, Anthony. 1999. *Sociologie*. Přeložil Jan Jařab. Praha: Argo.

Jarkovská, Lucie. 2005. *Rovné příležitosti dívek a chlapců ve vzdělávání*. Brno: NESEHNUTÍ Brno.

Jarkovská, Lucie. 2006. „Školní třída“. In Irena Smetáčková (ed.). *Gender ve škole: příručka pro budoucí i současné učitelky a učitele*. Praha: Otevřená společnost, s. 45–51.

Jarkovská, Lucie. 2007. „Ve škole je gender všude kolem nás“. In Irena Smetáčková (ed.). *Příručka pro genderově citlivé vedení škol*. Praha: Otevřená společnost, s. 14–19.

Jarkovská, Lucie. 2013. *Gender před tabulí: etnografický výzkum genderové reprodukce v každodennosti školní třídy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Jarkovská, Lucie, Kateřina Lišková. 2008. „Genderové aspekty českého školství“. *Sociologický časopis* 44 (4): 683–701.

Jeřábek, Hynek. 1992. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Carolinum.

Knotková, Blanka, Irena Smetáčková–Moravcová, Jana Decarli Valdrová. 2004. *Příručka pro posuzování genderové korektnosti učebnic: jak zjistit, zda učebnice nepodává stereotypní obraz žen a mužů?* Praha: MŠMT.

Knotková–Čapková, Blanka, a kol. 2010. *Tváří v tvář: gender jako metodologická kategorie literárních analýz*. Praha: Gender studies.

Man, František, a kol. 1997. „Problémy žáků ve škole z pohledu učitelů: pokus o českou adaptaci dotazníku“. *Pedagogika* 1997 (4): 346–354.

Moravcová–Smetáčková, Irena. 2003. „Představa typického učitele a typické učitelky u žáků 2. stupně základní školy“. *Pedagogika* 2003 (1): 45–54.

Oakleyová, Ann. 2000. *Pohlaví, gender a společnost*. Přeložili Milena Poláčková a Martin Poláček. Praha: Portál.

Pavlík, Petr. 2007. „Ženy a muži v genderové perspektivě: gender přináší nový pohled“. In Irena Smetáčková (ed.). *Příručka pro genderově citlivé vedení škol*. Praha: Otevřená společnost, s. 7–14.

Rendl, Miroslav. 1994a. „Učitel v žákovském diskursu“. *Pedagogika* 1994 (4): 347–354.

Rendl, Miroslav. 1994b. „Jak se děti učí“. *Pedagogika* 1994 (1): 51–60.

Rosenthal, Robert, Lenore Jacobson. 2001. “Pygmalion in the Classroom: Teacher Expectation and Pupils’ Intellectual Development.” In Jodi O’Brien, Peter Kollock. *The production of reality: essays and readings on social interaction*. 3rd ed. Thousand Oaks: Pine Forge Press, s. 429–433.

Smetáčková, Irena. 2005. *Genderové aspekty přechodu žáků a žákyň mezi vzdělávacími stupni*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Smetáčková, Irena. 2016. *Genderové představy a vztahy: sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a femininity v průběhu základní školy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Šmídová, Iva, Klára Janoušková, Tomáš Katrňák. 2008. *Faktory podmiňující vzdělanostní aspirace a vzdělanostní segregaci dívek a chlapců v českém vzdělávacím systému*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Václavíková Helšusová, Lenka. 2007. „Učitelské sbory z genderové perspektivy“. In Irena Smetáčková (ed.). *Příručka pro genderově citlivé vedení škol*. Praha: Otevřená společnost, s. 37–44.

Valdrová, Jana. 2006. „Pedagogická komunikace mezi vyučujícími a žáky/němi“. In Irena Smetáčková. *Gender ve škole: příručka pro budoucí i současné učitelky a učitele*. Praha: Otevřená společnost, s. 39–45.

Valdrová, Jana. 2007. „Komunikace mezi vyučujícími a studujícími“. In Irena Smetáčková (ed.). *Příručka pro genderově citlivé vedení škol*. Praha: Otevřená společnost, s. 23–29.

West, Candace, Don H. Zimmerman. 2008. „Dělat gender“. *Sociální studia* 2008 (1): 99–120.

Will, Jerrie Ann, Patricia A. Self, Nancy Datan. 1976. „Maternal behavior and perceived sex of infant“. *American Journal of Orthopsychiatry* 46 (1): 135–139.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník

Příloha 2: Frekvenční tabulky pro jednotlivé části dotazníku

Příloha 3: Průměrné hodnoty vypočítané pro jednotlivé charakteristiky a projevená hladina významnosti

Příloha 4: Zredukované průměrné hodnoty pro první část dotazníku

Příloha 5: Průměrné hodnoty jednotlivých charakteristik vypočítané napříč ročníky

Příloha 6: Procentuální zastoupení odpovědí při porovnání první a druhé části dotazníku

Příloha 7: Procentuální zastoupení odpovědí při porovnání druhé a třetí části dotazníku

Příloha 8: Procentuální zastoupení odpovědí při porovnání první a třetí části dotazníku

Příloha 1: Dotazník

Milý žáci, milé žákyně,
jmenuji se Martina Procházková a jsem studentkou Genderových studií na Univerzitě Karlově v Praze. V současné době pracuji na své diplomové práci a tímto bych vás chtěla požádat o pomoc, prostřednictvím vyplnění tohoto dotazníku.

Instrukce:

Dotazník obsahuje celkem tři části, které vám budou předloženy odděleně v rozmezí několika dní. Vyplnění každé jednotlivé části dotazníku by vám nemělo zabrat více než 15 minut. Na závěr bych vás ráda upozornila na to, že dotazníky jsou naprosto anonymní, proto prosím nikam nepište vaše jména.

Na začátek každé části dotazníku vás poprosím o vyplnění základních identifikačních znaků (pohlaví, věk, třída) a doplnění vašeho identifikačního čísla, které vám bude přiřazeno pro všechny tři části.

V dotazníku by vám nemuselo být jasné, co znamenají některé charakteristiky. Ty, které by mohly způsobit nejasnosti vám stručně vysvětlím zde:

- Sečtělý/á = někdo, kdo má všeobecný přehled
- Pedagogicky talentovaný/á = někdo, kdo umí věci dobře a srozumitelně vysvětlit
- Všestranný/á = univerzální; někdo, kdo zvládá více věcí (v tomto případě učitel/ka, který/á má nadání a dovednosti pro více věcí (např. s ní/ním můžete sportovat, učit se, zpívat, tvořit atd.))
- Byrokratický/á = někdo, kdo se drží a dodržuje administrativní formality a předpisy
- Autoritářský/á = někdo, kdo zdůrazňuje svou autoritu

Ve všech třech částech budete rozhodovat o tom k jaké variantě přiřazujete danou vlastnost. V každé části bude uvedeno celkem 28 charakteristik. U každé charakteristiky vás poprosím o volbu jedné z pěti možností. Volbu provedete tak, že zakroužkujete číslo u dané odpovědi. Např.

Charakteristika	Rozhodně ano	Spíše ano	Neutrální	Spíše ne	Rozhodně ne
Mladá/ý	(1)	2	3	4	5

Identifikační znaky pro dotazník Identifikační č.:
Pohlaví (*zakroužkuj*): Muž X Žena
Věk:
Třída:

PRVNÍ ČÁST: Představa typického učitele a typické učitelky

V následující tabulce je uvedeno celkem 28 různých charakteristik. Vaším úkolem je zaškrtnout, zda si myslíte, že je charakteristika typická více pro učitele anebo pro učitelku. U každé charakteristiky je možné zvolit pouze jednu odpověď. Zvolenou odpověď prosím zakroužkujte. Pokud si odpověď rozmyslíte, tak ji přeškrtněte a zakroužkujte jinou.

Charakteristika	Učitel	Spíše učitel	Neutrální	Spíše učitelka	Učitelka
Mladá/ý	1	2	3	4	5
Hezká/ý	1	2	3	4	5
Svobodná/ý	1	2	3	4	5
Sečtělá/ý	1	2	3	4	5
Všestranná/ý	1	2	3	4	5
Inteligentní	1	2	3	4	5
Čestná/ý	1	2	3	4	5
Praktická/ý	1	2	3	4	5
Uznávaná/ý	1	2	3	4	5
Společenská/ý	1	2	3	4	5
Pracovitá/ý	1	2	3	4	5
Zajímavá/ý	1	2	3	4	5
Vzdělaná/ý	1	2	3	4	5
Milá/ý	1	2	3	4	5
Hodná/ý	1	2	3	4	5
Příjemná/ý	1	2	3	4	5
Kamarádská/ý	1	2	3	4	5
Nesnesitelná/ý	1	2	3	4	5
Neoblíbená/ý	1	2	3	4	5
Hysterická/ý	1	2	3	4	5
Vzdělávající	1	2	3	4	5
Vychovávající	1	2	3	4	5
Pedagogicky talentovaná/ý	1	2	3	4	5
Spravedlivá/ý	1	2	3	4	5
Autoritářská/ý	1	2	3	4	5
Byrokratická/ý	1	2	3	4	5
Nadřízená/ý	1	2	3	4	5
Přísná/ý	1	2	3	4	5

Identifikační znaky pro dotazník Identifikační č.:
Pohlaví (*zakroužkuj*): Muž X Žena
Věk:
Třída:

DRUHÁ ČÁST: Představa ideální/ho učitele/ky

V rámci druhé části se zamyslete, jak si představujete ideálního učitele či ideální učitelku a v následující tabulce, kde je uvedeno celkem 28 různých charakteristik, zakroužkujte (pouze jednu možnost), zda by tuto vlastnost vámi představovaný učitel či představovaná učitelka měl/měla mít. Pokud si svou odpověď rozmyslíte, tak odpověď přeškrtněte a zakroužkujte novou.

Charakteristika	Rozhodně ano	Spíše ano	Neutrální	Spíše ne	Rozhodně ne
Mladá/ý	1	2	3	4	5
Hezká/ý	1	2	3	4	5
Svobodná/ý	1	2	3	4	5
Sečtělá/ý	1	2	3	4	5
Všestranná/ý	1	2	3	4	5
Inteligentní	1	2	3	4	5
Čestná/ý	1	2	3	4	5
Praktická/ý	1	2	3	4	5
Uznávaná/ý	1	2	3	4	5
Společenská/ý	1	2	3	4	5
Pracovitá/ý	1	2	3	4	5
Zajímavá/ý	1	2	3	4	5
Vzdělaná/ý	1	2	3	4	5
Milá/ý	1	2	3	4	5
Hodná/ý	1	2	3	4	5
Příjemná/ý	1	2	3	4	5
Kamarádská/ý	1	2	3	4	5
Nesnesitelná/ý	1	2	3	4	5
Neoblíbená/ý	1	2	3	4	5
Hysterická/ý	1	2	3	4	5
Vzdělávající	1	2	3	4	5
Vychovávající	1	2	3	4	5
Pedagogicky talentovaná/ý	1	2	3	4	5
Spravedlivá/ý	1	2	3	4	5
Autoritářská/ý	1	2	3	4	5
Byrokratická/ý	1	2	3	4	5
Nadřízená/ý	1	2	3	4	5
Přísná/ý	1	2	3	4	5

Identifikační znaky pro dotazník Identifikační č.:
Pohlaví (*zakroužkuj*): Muž X Žena
Věk:
Třída:

ČÁST 3: Hodnocení vlastností konkrétního učitele či konkrétní učitelky

V rámci třetí části dotazníku budete hodnotit konkrétního učitele nebo konkrétní učitelku dle vašeho výběru. V této části si prosím vyberte jednoho/jednu učitele/učitelku z vaší školy, kterého/kterou nejvíce považujete za ideální/ideálního. Jméno učitele/učitelky napište prosím do příslušné kolonky u dotazníku. Znovu upozorňuji na to, že dotazník je naprosto anonymní, takže učitelé/učitelky nebudou vědět, kdo a jak hodnotil. Stejně jako u předchozí části bude uvedeno 28 charakteristik u kterých se rozhodnete, zda ji vybraný/vybraná učitel/učitelka podle vás má či nikoliv. Zakroužkujte prosím pouze jednu možnost. Pokud si odpověď rozmyslíte, tak ji přeškrtněte a zakroužkujte novou.

Jméno učitele/učitelky:

Charakteristika	Rozhodně ano	Spíše ano	Neutrální	Spíše ne	Rozhodně ne
Mladá/ý	1	2	3	4	5
Hezká/ý	1	2	3	4	5
Svobodná/ý	1	2	3	4	5
Sečtělá/ý	1	2	3	4	5
Všestranná/ý	1	2	3	4	5
Inteligentní	1	2	3	4	5
Čestná/ý	1	2	3	4	5
Praktická/ý	1	2	3	4	5
Uznávaná/ý	1	2	3	4	5
Společenská/ý	1	2	3	4	5
Pracovitá/ý	1	2	3	4	5
Zajímavá/ý	1	2	3	4	5
Vzdělaná/ý	1	2	3	4	5
Milá/ý	1	2	3	4	5
Hodná/ý	1	2	3	4	5
Příjemná/ý	1	2	3	4	5
Kamarádská/ý	1	2	3	4	5
Nesnesitelná/ý	1	2	3	4	5
Neoblíbená/ý	1	2	3	4	5
Hysterická/ý	1	2	3	4	5
Vzdělávající	1	2	3	4	5
Vychovávající	1	2	3	4	5
Pedagogicky talentovaná/ý	1	2	3	4	5

Spravedlivá/ý	1	2	3	4	5
Autoritářská/ý	1	2	3	4	5
Byrokratická/ý	1	2	3	4	5
Nadřízená/ý	1	2	3	4	5
Přísná/ý	1	2	3	4	5

Na tomto místě bych vám ráda poděkovala za vyplnění všech tří částí dotazníků.
Martina Procházková

Příloha 2: Frekvenční tabulky pro jednotlivé části dotazníku

První část dotazníku:

Charakteristika: Mladá/ý															
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**6. Třída**			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
				Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	9	2	7	1	0	1	1	0	1	2	1	1	5	1	4
2	6	4	2	2	2	0	4	2	2	0	0	0	0	0	0
3	43	23	20	9	5	4	13	8	5	9	5	4	12	5	7
4	67	32	35	16	9	7	20	7	13	18	10	8	13	6	7
5	25	16	9	9	7	2	10	6	4	2	1	1	4	2	2

Charakteristika: Hezká/ý															
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**6. Třída**			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
				Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	8	0	8	0	0	0	1	0	1	5	0	5	2	0	2
2	8	2	6	2	1	1	1	1	0	0	0	0	5	0	5
3	42	15	27	3	1	2	20	6	14	8	5	3	11	3	8
4	41	21	20	12	6	6	15	8	7	10	6	4	4	1	3
5	51	39	12	20	15	5	11	8	3	8	6	2	12	10	2

Charakteristika: Svobodná/ý															
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**6. Třída**			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
				Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	9	1	8	2	0	2	1	0	1	3	0	3	3	1	2
2	16	7	9	4	3	1	8	3	5	2	1	1	2	0	2
3	86	50	36	22	15	7	29	15	14	17	11	6	18	9	9
4	26	10	16	7	4	3	4	1	3	9	5	4	6	0	6
5	13	9	4	2	1	1	6	4	2	0	0	0	5	4	1

Charakteristika: Sečtělá/ý															
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**6. Třída**			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
				Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	7	5	2	3	3	0	1	1	0	1	0	1	2	1	1
2	21	10	11	5	3	2	8	3	5	5	4	1	3	0	3
3	70	34	36	20	11	9	20	10	10	14	8	6	16	5	11
4	39	19	20	3	2	1	15	7	8	10	4	6	11	6	5
5	13	9	4	6	4	2	4	2	2	1	1	0	2	2	0

Charakteristika: Všestranná/ý															
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**6. Třída**			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
				Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	18	10	8	7	6	1	6	3	3	2	0	2	3	1	2
2	34	20	14	8	5	3	10	6	4	11	8	3	5	1	4
3	42	25	17	7	6	1	10	3	7	10	7	3	15	9	6
4	37	17	20	11	6	5	16	7	9	3	2	1	7	2	5
5	19	5	14	4	0	4	6	4	2	5	0	5	4	1	3

Charakteristika: Inteligentní															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	12	9	3	5	3	2	3	2	1	1	1	0	3	3	0
2	15	7	8	3	2	1	3	2	1	4	3	1	5	0	5
3	90	43	47	18	12	6	28	11	17	24	12	12	20	8	12
4	19	9	10	9	4	5	8	3	5	1	1	0	1	1	0
5	14	9	5	2	2	0	6	5	1	1	0	1	5	2	3

Charakteristika: Čestná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	13	8	5	4	3	1	6	5	1	0	0	0	3	0	3
2	23	10	13	3	1	2	9	3	6	7	5	2	4	1	3
3	72	39	33	19	12	7	18	7	11	17	9	8	18	11	7
4	29	14	15	10	6	4	9	5	4	4	2	2	6	1	5
5	13	6	7	1	1	0	6	3	3	3	1	2	3	1	2

Charakteristika: Praktická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	29	19	10	10	7	3	7	5	2	4	2	2	8	5	3
2	42	22	20	6	4	2	12	6	6	11	7	4	13	5	8
3	37	23	14	8	6	2	14	7	7	11	6	5	4	4	0
4	30	9	21	7	3	4	11	4	7	4	2	2	8	0	8
5	12	4	8	6	3	3	4	1	3	1	0	1	1	0	1

Charakteristika: Uznávaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	23	16	7	7	6	1	1	1	0	8	5	3	7	4	3
2	29	16	13	5	4	1	6	3	3	10	7	3	8	2	6
3	59	29	30	12	8	4	22	9	13	11	5	6	14	7	7
4	27	10	17	7	3	4	14	7	7	2	0	2	4	0	4
5	12	6	6	6	2	4	5	3	2	0	0	0	1	1	0

Charakteristika: Společenská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	10	4	6	1	0	1	3	1	2	2	1	1	4	2	2
2	10	4	6	4	4	0	2	0	2	0	0	0	4	0	4
3	50	31	19	15	10	5	13	9	4	12	6	6	10	6	4
4	51	27	24	7	5	2	23	10	13	11	8	3	10	4	6
5	29	11	18	10	4	6	7	3	4	6	2	4	6	2	4

Charakteristika: Pracovitá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	19	15	4	9	8	1	6	3	3	1	1	0	3	3	0
2	28	14	14	4	3	1	17	9	8	3	1	2	4	1	3
3	68	31	37	15	6	9	14	7	7	19	11	8	20	7	13
4	25	13	12	7	5	2	10	4	6	6	3	3	2	1	1
5	10	4	6	2	1	1	1	0	1	2	1	1	5	2	3

Charakteristika: Zajímavá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	9	5	4	2	1	1	3	1	2	0	0	0	4	3	1
2	24	11	13	4	1	3	9	5	4	7	4	3	4	1	3
3	72	34	38	17	9	8	20	9	11	15	9	6	20	7	13
4	29	17	12	9	8	1	11	6	5	6	2	4	3	1	2
5	16	10	6	5	4	1	5	2	3	3	2	1	3	2	1

Charakteristika: Vzdělaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	9	7	2	3	3	0	4	2	2	1	1	0	1	1	0
2	12	5	7	1	1	0	4	1	3	3	3	0	4	0	4
3	99	48	51	21	11	10	30	14	16	24	12	12	24	11	13
4	17	7	10	7	3	4	5	2	3	3	1	2	2	1	1
5	13	10	3	5	5	0	5	4	1	0	0	0	3	1	2

Charakteristika: Milá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	7	2	5	2	1	1	2	1	1	0	0	0	3	0	3
2	3	2	1	1	1	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0
3	22	16	6	5	3	2	6	4	2	7	5	2	4	4	0
4	61	29	32	15	9	6	22	12	10	9	4	5	15	4	11
5	57	28	29	14	9	5	16	5	11	15	8	7	12	6	6

Charakteristika: Hodná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	11	6	5	4	3	1	2	2	0	2	1	1	3	0	3
2	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
3	32	19	13	7	4	3	10	5	5	9	5	4	6	5	1
4	57	23	34	10	6	4	20	7	13	10	5	5	17	5	12
5	48	28	20	15	9	6	16	9	7	10	6	4	7	4	3

Charakteristika: Příjemná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	9	4	5	3	2	1	1	0	1	2	2	0	3	0	3
2	7	4	3	0	0	0	3	3	0	3	1	2	1	0	1
3	35	23	12	7	6	1	11	5	6	7	5	2	10	7	3
4	58	25	33	12	7	5	22	8	14	10	6	4	14	4	10
5	41	21	20	15	8	7	11	7	4	9	3	6	6	3	3

Charakteristika: Kamarádská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	13	8	5	6	5	1	4	2	2	0	0	0	3	1	2
2	20	15	5	5	5	0	11	8	3	1	1	0	3	1	2
3	36	24	12	8	6	2	6	3	3	10	7	3	12	8	4
4	44	15	29	6	1	5	19	7	12	9	6	3	10	1	9
5	37	15	22	12	6	6	8	3	5	11	3	8	6	3	3

Charakteristika: Nesnesitelná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	22	9	13	9	4	5	0	0	0	6	2	4	7	3	4
2	46	21	25	10	6	4	12	5	7	10	4	6	14	6	8
3	55	32	23	13	9	4	22	11	11	12	9	3	8	3	5
4	15	9	6	2	1	1	10	7	3	2	1	1	1	0	1
5	12	6	6	3	3	0	4	0	4	1	1	0	4	2	2

Charakteristika: Neoblíbená/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	26	13	13	9	4	5	3	1	2	6	3	3	10	5	3
2	49	24	25	14	9	5	17	9	8	11	5	6	7	1	6
3	53	28	25	11	7	4	19	10	9	11	7	4	12	4	8
4	13	9	4	3	3	0	6	3	3	1	1	0	3	2	1
5	9	3	6	0	0	0	3	0	3	2	1	1	4	2	2

Charakteristika: Hysterická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	8	4	4	5	2	3	0	0	0	2	1	1	1	1	0
2	9	5	4	4	1	3	4	3	1	1	1	0	0	0	0
3	38	23	15	11	7	4	12	7	5	10	6	4	5	3	2
4	58	26	32	12	8	4	23	10	13	12	5	7	11	3	8
5	37	19	18	5	5	0	9	3	6	6	4	2	17	7	10

Charakteristika: Vzdělávající															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	11	8	3	3	3	0	3	1	2	0	0	0	5	4	1
2	25	14	11	4	3	1	10	6	4	6	4	2	5	1	4
3	77	37	40	19	11	8	22	8	14	20	12	8	16	6	10
4	24	11	13	6	3	3	9	5	4	3	1	2	6	2	4
5	13	7	6	5	3	2	4	3	1	2	0	2	2	1	1

Charakteristika: Vychovávající															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	8	5	3	5	3	2	2	2	0	1	0	1	0	0	0
2	16	10	6	5	4	1	7	4	3	2	0	2	2	2	0
3	48	29	19	15	9	6	13	5	8	12	9	3	8	6	2
4	50	23	27	6	4	2	17	9	8	12	7	5	15	3	12
5	28	10	18	6	3	3	9	3	6	4	1	3	9	3	6

Charakteristika: Pedagogicky talentovaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	7	3	4	0	0	0	6	2	4	0	0	0	1	1	0
2	20	13	7	6	4	2	7	5	2	4	4	0	3	0	3
3	66	33	33	17	10	7	18	5	13	17	10	7	14	8	6
4	37	18	19	7	4	3	13	9	4	6	2	4	11	3	8
5	20	10	10	7	5	2	4	2	2	4	1	3	5	2	3

Charakteristika: Spravedlivá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	10	4	6	5	3	2	2	1	1	1	0	1	2	0	2
2	21	13	8	3	3	0	9	4	5	6	4	2	3	2	1
3	76	39	37	16	11	5	21	9	12	18	10	8	21	9	12
4	27	14	13	9	3	6	10	6	4	5	3	2	3	2	1
5	16	7	9	4	3	1	6	3	3	1	0	1	5	1	4

Charakteristika: Autoritářská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	33	22	11	7	6	1	4	3	1	8	5	3	14	8	6
2	38	22	16	11	8	3	10	7	3	6	2	4	11	5	6
3	55	21	34	14	6	8	20	6	14	14	8	6	7	1	6
4	20	10	10	4	2	2	12	6	6	2	2	0	2	0	2
5	4	2	2	1	1	0	2	1	1	1	0	1	0	0	0

Charakteristika: Byrokratická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	18	9	9	5	4	1	0	0	0	7	3	4	6	2	4
2	28	17	11	8	5	3	8	6	2	7	3	4	5	3	2
3	65	34	31	18	10	8	24	11	13	11	9	2	12	4	8
4	22	9	13	3	2	1	11	5	6	1	0	1	7	2	5
5	17	8	9	3	2	1	5	1	4	5	2	3	4	3	1

Charakteristika: Nadřízená/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	20	10	10	6	4	2	6	2	4	3	2	1	5	2	3
2	45	21	24	10	5	5	9	4	5	15	8	7	11	4	7
3	60	36	24	19	14	5	21	12	9	8	5	3	12	5	7
4	16	5	11	2	0	2	7	3	4	3	1	2	4	1	3
5	9	5	4	0	0	0	5	2	3	2	1	1	2	2	0

Charakteristika: Přísná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	42	20	22	15	7	8	8	5	3	10	3	7	9	5	4
2	41	21	20	10	6	4	12	6	6	11	7	4	8	2	6
3	45	25	20	9	7	2	17	7	10	9	7	2	10	4	6
4	10	5	5	1	1	0	7	3	4	0	0	0	2	1	1
5	12	6	6	2	2	0	4	2	2	1	0	1	5	2	3

Druhá část dotazníku:

Charakteristika: Mladá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	48	20	28	11	4	7	18	9	9	9	2	7	10	5	5
2	61	35	26	17	12	5	20	10	10	13	7	6	11	6	5
3	34	16	18	7	5	2	7	2	5	8	7	1	12	2	10
4	5	4	1	1	1	0	3	2	1	1	1	0	0	0	0
5	2	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0

Charakteristika: Hezká/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	48	22	26	12	8	4	21	10	11	10	2	8	5	2	3
2	41	24	17	11	7	4	13	6	7	9	6	3	8	5	3
3	55	26	29	11	6	5	13	6	7	10	7	3	21	7	14
4	5	4	1	2	1	1	1	1	0	2	2	0	0	0	0
5	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Svobodná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	13	7	6	2	1	1	4	3	1	2	0	2	5	3	2
2	16	7	9	4	3	1	9	4	5	3	0	3	0	0	0
3	109	58	51	23	14	9	32	16	16	25	17	8	29	11	18
4	10	3	7	6	3	3	3	0	3	1	0	1	0	0	0
5	2	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Sečtělá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	32	15	17	10	5	5	10	5	5	4	2	2	8	3	5
2	58	26	32	11	6	5	19	8	11	17	7	10	11	5	6
3	56	32	24	14	10	4	17	8	9	10	8	2	15	6	9
4	2	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	2	2	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Všestranná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	56	26	30	11	8	3	22	8	14	11	5	6	12	5	7
2	66	38	28	16	10	6	20	13	7	16	9	7	14	6	8
3	26	13	13	10	5	5	4	2	2	4	3	1	8	3	5
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	2	0	2	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Inteligentní															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	95	50	45	28	18	10	26	11	15	17	10	7	24	11	13
2	37	18	19	4	2	2	18	10	8	9	4	5	6	2	4
3	15	7	8	4	2	2	3	1	2	4	3	1	4	1	3
4	2	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
5	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Čestná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	97	50	47	28	18	10	30	14	16	18	9	9	21	9	12
2	36	20	16	4	4	0	11	5	6	11	6	5	10	5	5
3	14	6	8	3	1	2	6	3	3	2	2	0	3	0	3
4	2	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
5	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Praktická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	59	34	25	19	14	5	17	9	8	12	6	6	11	5	6
2	57	25	32	10	5	5	20	9	11	12	6	6	15	5	10
3	28	15	13	5	3	2	11	5	6	6	4	2	6	3	3
4	4	2	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1	1
5	2	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0

Charakteristika: Uznávaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	41	20	21	12	8	4	13	5	8	9	3	6	7	4	3
2	57	28	29	13	8	5	18	8	10	10	5	5	16	7	9
3	42	25	17	9	6	3	14	8	6	10	8	2	9	3	6
4	9	4	5	2	1	1	3	2	1	2	1	1	2	0	2
5	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Společenská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	84	39	45	24	15	9	23	9	14	16	5	11	21	10	11
2	50	29	21	8	4	4	20	13	7	12	9	3	10	3	7
3	12	7	5	3	3	0	4	1	3	2	2	0	3	1	2
4	2	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
5	2	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Pracovitá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	54	23	31	16	11	5	15	4	11	10	4	6	13	4	9
2	59	31	28	13	8	5	15	6	9	15	10	5	16	7	9
3	27	18	9	6	4	2	13	9	4	6	3	3	2	2	0
4	7	3	4	2	0	2	3	3	0	0	0	0	2	0	2
5	3	2	1	0	0	0	2	1	1	0	0	0	1	1	0

Charakteristika: Zajímavá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	64	30	34	14	10	4	18	6	12	15	6	9	17	8	9
2	50	29	21	11	6	5	20	13	7	9	6	3	10	4	6
3	26	14	12	7	5	2	8	3	5	5	4	1	6	2	4
4	8	4	4	3	2	1	2	1	1	2	1	1	1	0	1
5	2	0	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Vzdělaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	95	44	51	23	11	12	28	10	18	22	12	10	22	11	11
2	37	23	14	9	8	1	16	10	6	6	4	2	6	1	5
3	16	8	8	4	3	1	3	2	1	3	1	2	6	2	4
4	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Milá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	98	46	52	28	16	12	29	11	18	20	10	10	21	9	12
2	36	22	14	7	6	1	17	11	6	6	3	3	6	2	4
3	14	8	6	1	0	1	2	1	1	5	4	1	6	3	3
4	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
5	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Hodná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	94	43	51	29	16	13	30	12	18	19	8	11	16	7	9
2	40	25	15	6	5	1	13	9	4	8	6	2	13	5	8
3	13	6	7	1	1	0	4	1	3	4	3	1	4	1	3
4	2	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0
5	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Příjemná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	104	54	50	30	17	13	32	16	16	21	11	10	21	10	11
2	33	14	19	5	4	1	14	6	8	5	1	4	9	3	6
3	12	8	4	1	1	0	2	1	1	5	5	0	4	1	3
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Kamarádská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	78	37	41	26	15	11	23	10	13	12	3	9	17	9	8
2	51	31	20	9	8	1	20	11	9	12	8	4	10	4	6
3	19	8	11	2	0	2	4	1	3	7	6	1	6	1	5
4	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
5	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Nesnesitelná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	2	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0
3	10	7	3	2	1	1	3	2	1	3	3	0	2	1	1
4	35	15	20	9	4	5	11	6	5	7	4	3	8	1	7
5	103	53	50	26	18	8	33	14	19	21	10	11	23	11	12

Charakteristika: Neoblíbená/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
2	4	3	1	0	0	0	2	1	1	2	2	0	0	0	0
3	30	18	12	6	4	2	12	6	6	6	5	1	6	3	3
4	52	23	29	8	5	3	21	10	11	11	5	6	12	3	9
5	63	32	31	23	14	9	13	6	7	12	5	7	15	7	8

Charakteristika: Hysterická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	4	3	1	1	0	1	2	2	0	0	0	0	1	1	0
2	2	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0
3	10	7	3	2	1	1	3	3	0	1	1	0	4	2	2
4	32	16	16	7	5	2	14	6	8	7	5	2	4	0	4
5	102	49	53	27	17	10	28	11	17	23	11	12	24	10	14

Charakteristika: Vzdělávající															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	63	34	29	17	12	5	16	5	11	12	8	4	18	9	9
2	57	29	28	15	10	5	17	8	9	12	6	6	13	5	8
3	26	11	15	4	1	3	12	7	5	7	3	4	3	0	3
4	2	2	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0
5	2	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Vychovávající															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	25	12	13	12	9	3	5	1	4	4	1	3	4	1	3
2	57	25	32	11	5	6	20	9	11	12	7	5	14	4	10
3	48	30	18	9	6	3	15	9	6	14	8	6	10	7	3
4	12	5	7	4	2	2	3	2	1	1	1	0	4	0	4
5	8	5	3	1	1	0	5	2	3	0	0	0	2	2	0

Charakteristika: Pedagogicky talentovaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	66	28	38	15	10	5	25	7	18	10	3	7	16	8	8
2	54	33	21	11	6	5	15	12	3	16	11	5	12	4	8
3	22	13	9	9	7	2	5	3	2	5	3	2	3	0	3
4	3	0	3	0	0	0	2	0	2	0	0	0	1	0	1
5	5	3	2	2	0	2	1	1	0	0	0	0	2	2	0

Charakteristika: Spravedlivá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	104	46	58	26	14	12	33	13	20	20	8	12	25	11	14
2	36	24	12	11	9	2	10	6	4	8	7	1	7	2	5
3	7	5	2	0	0	0	2	2	0	3	2	1	2	1	1
4	3	2	1	0	0	0	3	2	1	0	0	0	0	0	0
5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Autoritářská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	12	7	5	4	2	2	3	1	2	2	2	0	3	2	1
2	39	22	17	13	10	3	7	3	4	9	5	4	10	4	6
3	62	27	35	11	5	6	23	8	15	17	9	8	11	5	6
4	20	12	8	6	4	2	9	6	3	1	1	0	4	1	3
5	17	9	8	3	2	1	6	5	1	2	0	2	6	2	4

Charakteristika: Byrokratická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	2	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
2	12	8	4	8	7	1	2	1	1	0	0	0	2	0	2
3	63	25	38	9	4	5	20	5	15	18	11	7	16	5	11
4	38	24	14	5	4	1	17	12	5	11	5	6	5	3	2
5	35	19	16	14	8	6	9	5	4	1	0	1	11	6	5

Charakteristika: Nadřízená/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	6	3	3	3	3	0	3	0	3	0	0	0	0	0	0
2	17	9	8	4	1	3	4	2	2	6	5	1	3	1	2
3	63	31	32	12	6	6	22	10	12	14	9	5	15	6	9
4	34	16	18	7	7	0	12	6	6	8	2	6	7	1	6
5	30	18	12	11	6	5	7	5	2	3	1	2	9	6	3

Charakteristika: Přísná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	4	1	3	1	0	1	2	0	2	1	1	0	0	0	0
2	21	10	11	3	3	0	7	1	6	6	5	1	5	1	4
3	41	24	17	6	4	2	16	10	6	9	6	3	10	4	6
4	40	19	21	9	5	4	13	6	7	8	3	5	10	5	5
5	44	23	21	18	11	7	10	6	4	7	2	5	9	4	5

Třetí část dotazníku:

Charakteristika: Mladá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	54	31	23	10	5	5	23	15	8	13	7	6	8	4	4
2	55	25	30	16	11	5	12	2	10	13	7	6	14	5	9
3	27	13	14	10	6	4	9	4	5	4	2	2	4	1	3
4	9	6	3	1	1	0	3	2	1	1	1	0	4	2	2
5	5	2	3	0	0	0	1	0	1	0	0	0	4	2	2

Charakteristika: Hezká/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	39	17	22	10	4	6	14	8	6	5	2	3	10	3	7
2	58	32	26	16	12	4	17	8	9	15	8	7	10	4	6
3	44	24	20	10	6	4	15	6	9	10	6	4	9	6	3
4	4	2	2	0	0	0	2	1	1	1	1	0	1	0	1
5	5	2	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	4	1	3

Charakteristika: Svobodná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	10	4	6	2	0	2	5	4	1	3	0	3	0	0	0
2	11	6	5	4	2	2	4	3	1	2	1	1	1	0	1
3	58	31	27	15	9	6	27	10	17	6	6	0	10	6	4
4	26	13	13	3	1	2	7	4	3	7	3	4	9	5	4
5	45	23	22	13	11	2	5	2	3	13	7	6	14	3	11

Charakteristika: Sečtělá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	33	17	16	12	8	4	4	2	2	9	3	6	8	4	4
2	48	25	23	13	6	7	15	8	7	13	7	6	7	4	3
3	60	32	28	10	7	3	26	13	13	8	7	1	16	5	11
4	7	2	5	2	2	0	3	0	3	1	0	1	1	0	1
5	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1

Charakteristika: Všestranná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	53	27	26	16	10	6	13	6	7	12	5	7	12	6	6
2	68	37	31	15	10	5	25	12	13	17	10	7	11	5	6
3	21	10	11	5	2	3	7	4	3	2	2	0	7	2	5
4	5	1	4	0	0	0	2	1	1	0	0	0	3	0	3
5	3	2	1	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	0

Charakteristika: Inteligentní															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	91	44	47	27	16	11	29	13	16	15	8	7	20	7	13
2	46	29	17	7	5	2	17	10	7	13	8	5	9	6	3
3	8	3	5	2	1	1	0	0	0	3	1	2	3	1	2
4	4	0	4	0	0	0	2	0	2	0	0	0	2	0	2
5	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Čestná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	86	41	45	23	15	8	29	10	19	16	9	7	18	7	11
2	45	28	17	8	5	3	16	13	3	12	6	6	9	4	5
3	9	6	3	4	2	2	0	0	0	3	2	1	2	2	0
4	8	1	7	1	0	1	3	0	3	0	0	0	4	1	3
5	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1

Charakteristika: Praktická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	56	30	26	16	12	4	18	9	9	10	5	5	12	4	8
2	57	26	31	11	4	7	22	9	13	13	7	6	11	6	5
3	28	16	12	8	6	2	6	3	3	7	4	3	7	3	4
4	6	3	3	0	0	0	2	2	0	1	1	0	3	0	3
5	3	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0

Charakteristika: Uznávaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	54	24	30	16	10	6	12	3	9	11	5	6	15	6	9
2	51	33	18	11	9	2	22	14	8	8	6	2	10	4	6
3	31	13	18	9	3	6	9	4	5	9	4	5	4	2	2
4	12	6	6	1	1	0	5	2	3	3	2	1	3	1	2
5	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1

Charakteristika: Společenská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	85	46	39	24	14	10	25	15	10	20	9	11	16	8	8
2	43	22	21	9	6	3	16	6	10	6	6	0	12	4	8
3	18	7	11	3	2	1	7	2	5	4	2	2	4	1	3
4	3	1	2	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1
5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0

Charakteristika: Pracovitá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	78	41	37	21	14	7	24	11	13	19	12	7	14	4	10
2	48	26	22	11	7	4	15	7	8	9	4	5	13	8	5
3	23	9	14	5	2	3	9	5	4	3	1	2	6	1	5
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0

Charakteristika: Zajímavá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	51	26	25	11	7	4	22	10	12	6	4	2	12	5	7
2	56	29	27	14	8	6	16	6	10	16	10	6	10	5	5
3	33	18	15	10	6	4	7	6	1	9	3	6	7	3	4
4	7	3	4	2	2	0	3	1	2	0	0	0	2	0	2
5	3	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	2

Charakteristika: Vzdělaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	103	51	52	25	15	10	30	12	18	24	14	10	24	10	14
2	37	23	14	9	6	3	16	11	5	6	3	3	6	3	3
3	8	1	7	1	0	1	2	0	2	1	0	1	4	1	3
4	2	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Milá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	112	54	58	31	18	13	35	15	20	27	13	14	19	8	11
2	22	15	7	4	3	1	9	6	3	3	3	0	6	3	3
3	7	5	2	1	1	0	2	2	0	0	0	0	4	2	2
4	3	1	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	2
5	6	2	4	1	1	0	2	0	2	0	0	0	3	1	2

Charakteristika: Hodná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	109	52	57	28	15	13	36	16	20	25	13	12	20	8	12
2	22	14	8	6	5	1	8	5	3	4	2	2	4	2	2
3	10	8	2	2	2	0	2	2	0	1	1	0	5	3	2
4	5	1	4	0	0	0	2	0	2	1	1	0	2	0	2
5	4	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3	1	2

Charakteristika: Příjemná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	106	50	56	30	16	14	30	12	18	27	14	13	19	8	11
2	22	13	9	2	2	0	12	7	5	2	1	1	6	3	3
3	12	11	1	4	4	0	4	4	0	1	1	0	3	2	1
4	5	1	4	0	0	0	2	0	2	1	1	0	2	0	2
5	5	2	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	4	1	3

Charakteristika: Kamarádská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	84	40	44	24	15	9	28	12	16	19	8	11	13	5	8
2	40	24	16	9	4	5	12	8	4	9	6	3	10	6	4
3	17	10	7	3	3	0	5	2	3	3	3	0	6	2	4
4	7	2	5	1	1	0	3	1	2	0	0	0	3	0	3
5	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1

Charakteristika: Nesnesitelná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
2	6	1	5	0	0	0	2	0	2	0	0	0	4	1	3
3	15	7	8	3	2	1	5	2	3	2	1	1	5	2	3
4	24	11	13	5	3	2	10	4	6	5	3	2	4	1	3
5	104	57	47	29	18	11	31	17	14	24	13	11	20	9	11

Charakteristika: Neoblíbená/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	3	3	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0
2	12	5	7	1	1	0	4	1	3	2	2	0	5	1	4
3	15	7	8	3	3	0	6	2	4	2	0	2	4	2	2
4	39	19	20	6	3	3	13	6	7	13	7	6	7	3	4
5	81	43	38	26	15	11	24	13	11	14	8	6	17	7	10

Charakteristika: Hysterická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	3	1	2	0	0	0	2	0	2	0	0	0	1	1	0
2	8	2	6	0	0	0	1	1	0	1	1	0	6	0	6
3	15	5	10	3	1	2	7	3	4	2	0	2	3	1	2
4	39	19	20	5	3	2	11	4	7	14	8	6	9	4	5
5	85	50	35	29	19	10	27	15	12	14	8	6	15	8	7

Charakteristika: Vzdělávající															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	61	33	28	21	15	6	13	4	9	11	7	4	16	7	9
2	61	32	29	11	4	7	23	13	10	14	9	5	13	6	7
3	19	7	12	2	1	1	8	4	4	6	1	5	3	1	2
4	8	4	4	3	3	0	3	1	2	0	0	0	2	0	2
5	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0

Charakteristika: Vychovávající															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	31	16	15	12	10	2	9	3	6	6	3	3	4	0	4
2	50	27	23	12	7	5	13	6	7	13	9	4	12	5	7
3	50	21	29	9	3	6	16	8	8	10	3	7	15	7	8
4	15	9	6	4	3	1	8	4	4	2	2	0	1	0	1
5	4	4	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	0

Charakteristika: Pedagogicky talentovaná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	59	27	32	15	8	7	19	6	13	11	6	5	14	7	7
2	56	34	22	12	8	4	18	13	5	13	8	5	13	5	8
3	29	12	17	8	5	3	10	4	6	6	3	3	5	0	5
4	4	2	2	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0
5	2	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0

Charakteristika: Spravedlivá/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	90	46	44	24	14	10	28	13	15	19	10	9	19	9	10
2	47	27	20	10	7	3	18	10	8	11	7	4	8	3	5
3	6	2	4	2	1	1	0	0	0	0	0	0	4	1	3
4	4	0	4	0	0	0	2	0	2	0	0	0	2	0	2
5	3	2	1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0

Charakteristika: Autoritářská/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	14	9	5	3	2	1	0	0	0	5	3	2	6	4	2
2	32	18	14	12	7	5	5	1	4	8	6	2	7	4	3
3	62	29	33	13	8	5	23	10	13	10	5	5	16	6	10
4	31	12	19	6	4	2	13	5	8	7	3	4	5	0	5
5	11	9	2	3	2	1	7	7	0	1	0	1	0	0	0

Charakteristika: Byrokratická/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	3	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0
2	16	8	8	2	2	0	3	0	3	9	5	4	2	1	1
3	68	33	35	14	10	4	25	9	16	13	9	4	16	5	11
4	37	24	13	9	7	2	13	9	4	5	2	3	10	6	4
5	26	10	16	10	3	7	7	5	2	4	1	3	5	1	4

Charakteristika: Nadřízená/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	8	4	4	2	1	1	2	0	2	2	2	0	2	1	1
2	27	12	15	6	3	3	7	1	6	6	5	1	8	3	5
3	55	26	29	14	8	6	18	9	9	12	6	6	11	3	8
4	37	18	19	5	2	3	15	8	7	9	4	5	8	4	4
5	23	17	6	10	9	1	6	5	1	2	0	2	5	3	2

Charakteristika: Přísná/ý															
				6. Třída			**7.Třída**			**8. Třída**			**9. Třída**		
	Celkem	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**	**Celkem**	**Chlapci**	**Dívky**
1	4	2	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	3	1	2
2	15	7	8	1	1	0	4	1	3	2	2	0	8	3	5
3	38	24	14	6	4	2	15	8	7	6	4	2	11	8	3
4	49	22	27	16	9	7	14	4	10	12	8	4	7	1	6
5	44	22	22	14	9	5	14	9	5	11	3	8	5	1	4

Příloha 3: Průměrné hodnoty vypočítané pro jednotlivé charakteristiky a projevená hladina významnosti

První část dotazníku:

Charakteristika	Průměr			Sig.
	Celkem	Dívky	Chlapci	
Mladá/ý	3,62	3,51	3,73	
Hezká/ý	3,79	3,30	4,26	<0,001
Svobodná/ý	3,12	2,99	3,25	
Sečtělá/ý	3,20	3,18	3,22	
Všestranná/ý	3,03	3,25	2,83	<0,05
Inteligentní	3,05	3,08	3,03	
Čestná/ý	3,04	3,08	3,00	
Praktická/ý	2,69	2,96	2,44	<0,01
Uznávaná/ý	2,84	3,03	2,66	<0,05
Společenská/ý	3,53	3,58	3,48	
Pracovitá/ý	2,86	3,03	2,70	
Zajímavá/ý	3,13	3,04	3,21	
Vzdělaná/ý	3,09	3,07	3,10	
Milá/ý	4,05	4,08	4,03	
Hodná/ý	3,86	3,86	3,86	
Příjemná/ý	3,77	3,82	3,71	
Kamarádská/ý	3,48	3,79	3,18	<0,01
Nesnesitelná/ý	2,66	2,55	2,77	
Neoblíbená/ý	2,53	2,52	2,55	
Hysterická/ý	3,71	3,77	3,66	
Vzdělávající	3,02	3,11	2,94	
Vychovávající	3,49	3,70	3,30	<0,05
Pedagogicky talentovaná/ý	3,29	3,33	3,25	
Spravedlivá/ý	3,12	3,15	3,09	
Autoritářská/ý	2,49	2,67	2,32	<0,05
Byrokratická/ý	2,95	3,03	2,87	
Nadřízená/ý	2,66	2,66	2,66	
Přísná/ý	2,39	2,36	2,43	

Druhá část dotazníku:

Charakteristika	Průměrné hodnoty			Sig.
	Celkem	Dívky	Chlapci	
Mladá/ý	2,01	1,89	2,13	
Hezká/ý	2,13	2,07	2,19	
Svobodná/ý	2,81	2,81	2,82	
Sečtělá/ý	2,23	2,10	2,35	
Všestranná/ý	1,84	1,85	1,83	
Inteligentní	1,51	1,52	1,51	
Čestná/ý	1,49	1,53	1,45	
Praktická/ý	1,89	1,93	1,84	
Uznávaná/ý	2,15	2,12	2,17	
Společenská/ý	1,59	1,52	1,65	
Pracovitá/ý	1,97	1,85	2,09	
Zajímavá/ý	1,89	1,89	1,90	
Vzdělaná/ý	1,51	1,41	1,60	
Milá/ý	1,47	1,40	1,55	
Hodná/ý	1,51	1,40	1,61	
Příjemná/ý	1,41	1,37	1,44	
Kamarádská/ý	1,64	1,62	1,66	
Nesnesitelná/ý	4,59	4,64	4,55	
Neoblíbená/ý	4,15	4,23	4,06	
Hysterická/ý	4,51	4,64	4,38	
Vzdělávající	1,82	1,85	1,79	
Vychovávající	2,47	2,38	2,56	
Pedagogicky talentovaná/ý	1,85	1,77	1,92	
Spravedlivá/ý	1,39	1,26	1,52	<0,05
Autoritářská/ý	2,94	2,96	2,92	
Byrokratická/ý	3,61	3,55	3,68	
Nadřízená/ý	3,43	3,38	3,48	
Přísná/ý	3,66	3,63	3,69	

Třetí část dotazníku:

Charakteristika	Průměrné hodnoty			Sig.
	Celkem	Dívky	Chlapci	
Mladá/ý	2,04	2,08	2,00	
Hezká/ý	2,19	2,15	2,22	
Svobodná/ý	3,57	3,55	3,58	
Sečtělá/ý	2,31	2,34	2,29	
Všestranná/ý	1,91	1,95	1,88	
Inteligentní	1,52	1,53	1,51	
Čestná/ý	1,63	1,66	1,61	
Praktická/ý	1,95	1,93	1,97	
Uznávaná/ý	2,05	2,04	2,05	
Společenská/ý	1,61	1,67	1,56	
Pracovitá/ý	1,65	1,68	1,62	
Zajímavá/ý	2,03	2,05	2,01	
Vzdělaná/ý	1,39	1,38	1,40	
Milá/ý	1,46	1,45	1,47	
Hodná/ý	1,49	1,44	1,53	
Příjemná/ý	1,54	1,48	1,60	
Kamarádská/ý	1,69	1,67	1,70	
Nesnesitelná/ý	4,49	4,40	4,58	
Neoblíbená/ý	4,22	4,22	4,22	
Hysterická/ý	4,30	4,10	4,49	<0,05
Vzdělávající	1,85	1,89	1,81	
Vychovávající	2,41	2,36	2,45	
Pedagogicky talentovaná/ý	1,89	1,85	1,94	
Spravedlivá/ý	1,55	1,60	1,51	
Autoritářská/ý	2,95	2,99	2,92	
Byrokratická/ý	3,45	3,48	3,42	
Nadřízená/ý	3,27	3,11	3,42	
Přísná/ý	3,76	3,81	3,71	

Příloha 4: Zredukované průměrné hodnoty pro první část dotazníku

Zredukovaná škála - Dotazník 1		
Charakteristika	**N**	**Průměr**
Milá/ý	128	1,9219
Hodná/ý	118	1,8898
Příjemná/ý	115	1,8609
Mladá/ý	107	1,8598
Hezká/ý	108	1,8519
Hysterická/ý	112	1,8482
Společenská/ý	100	1,8000
Vychovávající	102	1,7647
Kamarádská/ý	114	1,7105
Pedagogicky talentovaná/ý	84	1,6786
Sečtělá/ý	80	1,6500
Svobodná/ý	64	1,6094
Vzdělaná/ý	51	1,5882
Spravedlivá/ý	74	1,5811
Zajímavá/ý	78	1,5769
Inteligentní	60	1,5500
Čestná/ý	78	1,5385
Všestranná/ý	108	1,5185
Vzdělávající	73	1,5068
Byrokratická/ý	85	1,4588
Uznávaná/ý	91	1,4286
Pracovitá/ý	82	1,4268
Praktická/ý	113	1,3717
Nesnesitelná/ý	95	1,2842
Nadřízená/ý	90	1,2778
Autoritářská/ý	95	1,2526
Neoblíbená/ý	97	1,2268
Přísná/ý	105	1,2095

Příloha 5: Průměrné hodnoty jednotlivých charakteristik vypočítané napříč ročníky

První část dotazníku:

Charakteristika	6. Ročník	7. Ročník	8. Ročník	9. Ročník
Mladá/ý	3,81	3,71	3,58	3,32
Hezká/ý	4,35	3,71	3,52	3,56
Svobodná/ý	3,08	3,13	3,03	3,24
Sečtělá/ý	3,11	3,27	3,16	3,24
Všestranná/ý	2,92	3,13	2,94	3,12
Inteligentní	3,00	3,23	2,90	3,00
Čestná/ý	3,03	3,00	3,10	3,06
Praktická/ý	2,81	2,85	2,58	2,44
Uznávaná/ý	3,00	3,33	2,23	2,53
Společenská/ý	3,57	3,60	3,61	3,29
Pracovitá/ý	2,70	2,65	3,16	3,06
Zajímavá/ý	3,30	3,12	3,16	2,91
Vzdělaná/ý	3,27	3,06	2,94	3,06
Milá/ý	4,03	4,00	4,26	3,97
Hodná/ý	3,84	4,00	3,84	3,71
Příjemná/ý	3,97	3,81	3,68	3,56
Kamarádská/ý	3,35	3,33	3,97	3,38
Nesnesitelná/ý	2,46	3,12	2,42	2,44
Neoblíbená/ý	2,22	2,77	2,42	2,65
Hysterická/ý	3,22	3,77	3,61	4,26
Vzdělávající	3,16	3,02	3,03	2,85
Vychovávající	3,08	3,50	3,52	3,91
Pedagogicky talentovaná/ý	3,41	3,04	3,32	3,47
Spravedlivá/ý	3,11	3,19	2,97	3,18
Autoritářská/ý	2,49	2,96	2,42	1,91
Byrokratická/ý	2,76	3,27	2,68	2,94
Nadřízená/ý	2,46	2,92	2,55	2,62
Přísná/ý	2,05	2,73	2,06	2,59

Druhá část dotazníku:

Charakteristika	6. Ročník	7. Ročník	8. Ročník	9. Ročník
Mladá/ý	2,03	1,90	2,03	2,15
Hezká/ý	2,16	1,87	2,13	2,47
Svobodná/ý	3,05	2,71	2,81	2,71
Sečtělá/ý	2,22	2,27	2,19	2,21
Všestranná/ý	1,97	1,75	1,77	1,88
Inteligentní	1,41	1,58	1,65	1,41
Čestná/ý	1,46	1,54	1,48	1,47
Praktická/ý	1,81	1,88	1,90	1,97
Uznávaná/ý	2,11	2,15	2,16	2,18
Společenská/ý	1,57	1,67	1,61	1,47
Pracovitá/ý	1,84	2,21	1,87	1,88
Zajímavá/ý	2,14	1,87	1,81	1,74
Vzdělaná/ý	1,54	1,54	1,39	1,53
Milá/ý	1,35	1,44	1,52	1,62
Hodná/ý	1,32	1,50	1,52	1,71
Příjemná/ý	1,30	1,38	1,48	1,50
Kamarádská/ý	1,35	1,67	1,84	1,74
Nesnesitelná/ý	4,65	4,58	4,58	4,56
Neoblíbená/ý	4,46	3,94	4,06	4,18
Hysterická/ý	4,59	4,35	4,71	4,44
Vzdělávající	1,73	2,06	1,84	1,56
Vychovávající	2,22	2,65	2,39	2,59
Pedagogicky talentovaná/ý	2,00	1,73	1,84	1,85
Spravedlivá/ý	1,30	1,48	1,45	1,32
Autoritářská/ý	2,76	3,17	2,74	3,00
Byrokratická/ý	3,62	3,69	3,35	3,74
Nadřízená/ý	3,51	3,33	3,26	3,65
Přísná/ý	4,08	3,46	3,45	3,68

Třetí část dotazníku:

Charakteristika	6. Ročník	7. Ročník	8. Ročník	9. Ročník
Mladá/ý	2,05	1,90	1,77	2,47
Hezká/ý	2,08	2,10	2,23	2,38
Svobodná/ý	3,57	3,06	3,81	4,06
Sečtělá/ý	2,05	2,58	2,03	2,47
Všestranná/ý	1,78	2,02	1,68	2,12
Inteligentní	1,41	1,48	1,61	1,62
Čestná/ý	1,62	1,52	1,58	1,85
Praktická/ý	1,95	1,83	1,97	2,12
Uznávaná/ý	1,86	2,15	2,13	2,03
Společenská/ý	1,49	1,62	1,55	1,79
Pracovitá/ý	1,57	1,69	1,48	1,85
Zajímavá/ý	2,08	1,81	2,10	2,24
Vzdělaná/ý	1,46	1,42	1,26	1,41
Milá/ý	1,27	1,44	1,19	1,94
Hodná/ý	1,38	1,37	1,29	1,94
Příjemná/ý	1,38	1,54	1,23	2,00
Kamarádská/ý	1,49	1,65	1,48	2,15
Nesnesitelná/ý	4,70	4,46	4,71	4,12
Neoblíbená/ý	4,49	4,15	4,26	4,00
Hysterická/ý	4,70	4,25	4,32	3,91
Vzdělávající	1,65	2,08	1,84	1,74
Vychovávající	2,14	2,60	2,26	2,56
Pedagogicky talentovaná/ý	1,95	1,85	1,90	1,88
Spravedlivá/ý	1,49	1,50	1,48	1,76
Autoritářská/ý	2,84	3,46	2,71	2,59
Byrokratická/ý	3,62	3,50	3,13	3,47
Nadřízená/ý	3,41	3,33	3,10	3,18
Přísná/ý	4,16	3,75	4,03	3,09

Příloha 6: Procentuální zastoupení odpovědí při porovnání první a druhé části dotazníku

Odpovědi v první a druhé části dotazníku (z kontingenčních tabulek)					
Charakteristika	**Učitel**	**Učitelka**	**Ideální**	**Neideální**	**N**
Mladá/ý	14,8%	85,2%	92,0%	8,0%	88
Hezká/ý	16,7%	83,3%	92,3%	7,7%	78
Svobodná/ý	46,4%	53,6%	71,4%	28,6%	28
Sečtělá/ý	38,2%	61,8%	98,2%	1,8%	55
Všestranná/ý	52,7%	47,3%	97,8%	2,2%	93
Inteligentní	42,1%	57,9%	96,5%	3,5%	57
Čestná/ý	46,5%	53,5%	95,8%	4,2%	71
Praktická/ý	62,2%	37,8%	93,3%	6,7%	90
Uznávaná/ý	55,1%	44,9%	89,9%	10,1%	69
Společenská/ý	17,4%	82,6%	96,7%	3,3%	92
Pracovitá/ý	56,9%	43,1%	87,7%	12,3%	65
Zajímavá/ý	42,0%	58,0%	94,2%	5,8%	69
Vzdělaná/ý	44,7%	55,3%	97,9%	2,1%	47
Milá/ý	8,5%	91,5%	98,3%	1,7%	117
Hodná/ý	11,0%	89,0%	97,2%	2,8%	109
Příjemná/ý	13,6%	86,4%	99,1%	0,9%	110
Kamarádská/ý	30,4%	69,6%	99,0%	1,0%	102
Nesnesitelná/ý	71,9%	28,1%	2,2%	97,8%	89
Neoblíbená/ý	74,4%	25,6%	4,9%	95,1%	82
Hysterická/ý	15,0%	85,0%	5,6%	94,4%	107
Vzdělávající	50,8%	49,2%	98,3%	1,7%	59
Vychovávající	24,6%	75,4%	78,3%	21,7%	69
Pedagogicky talentovaná/ý	32,9%	67,1%	91,4%	8,6%	70
Spravedlivá/ý	40,6%	59,4%	95,7%	4,3%	69
Autoritářská/ý	75,0%	25,0%	54,7%	45,3%	64
Byrokratická/ý	45,3%	54,7%	11,3%	88,7%	53
Nadřízená/ý	68,4%	31,6%	24,6%	75,4%	57
Přísná/ý	80,5%	19,5%	23,4%	76,6%	77

Příloha 7: Procentuální zastoupení odpovědí při porovnání druhé a třetí části dotazníku

Odpovědi v druhé a třetí části dotazníku (z kontingenčních tabulek)					
Charakteristika	**Ideální**	**Neideální**	**ANO**	**NE**	**N**
Příjemná/ý	99,2%	0,8%	94,5%	5,5%	128
Kamarádská/ý	99,2%	0,8%	94,2%	5,8%	120
Čestná/ý	98,5%	1,5%	93,8%	6,2%	130
Vzdělaná/ý	98,5%	1,5%	98,5%	1,5%	130
Milá/ý	98,5%	1,5%	94,6%	5,4%	130
Všestranná/ý	98,2%	1,8%	93,7%	6,3%	111
Spravedlivá/ý	97,8%	2,2%	95,6%	4,4%	137
Inteligentní	97,7%	2,3%	96,2%	3,8%	130
Hodná/ý	97,7%	2,3%	94,5%	5,5%	128
Vzdělávající	97,3%	2,7%	92,9%	7,1%	112
Sečtělá/ý	97,0%	3,0%	86,4%	13,6%	66
Společenská/ý	96,7%	3,3%	97,6%	2,4%	123
Praktická/ý	96,2%	3,8%	94,3%	5,7%	106
Pedagogicky talentovaná/ý	95,3%	4,7%	95,3%	4,7%	107
Mladá/ý	94,9%	5,1%	90,9%	9,1%	99
Zajímavá/ý	93,9%	6,1%	93,9%	6,1%	99
Uznávaná/ý	93,3%	6,7%	91,1%	8,9%	90
Pracovitá/ý	92,5%	7,5%	99,1%	0,9%	106
Hezká/ý	89,9%	4,1%	93,2%	6,8%	74
Vychovávající	79,7%	20,3%	83,8%	16,2%	74
Svobodná/ý	77,4%	22,6%	29,0%	71,0%	31
Autoritářská/ý	57,1%	42,9%	51,8%	48,2%	56
Nadřízená/ý	21,0%	79,0%	27,4%	72,6%	62
Přísná/ý	20,5%	79,5%	14,8%	85,2%	88
Byrokratická/ý	11,7%	88,3%	18,3%	81,7%	60
Hysterická/ý	4,7%	95,3%	7,1%	92,9%	127
Neoblíbená/ý	2,7%	97,3%	9,9%	90,1%	111
Nesnesitelná/ý	0,8%	99,2%	4,8%	95,2%	126

Příloha 8: Procentuální zastoupení odpovědí při porovnání první a třetí části dotazníku

Odpovědi v první a třetí části dotazníku (z kontingenčních tabulek)					
Charakteristika	**Učitel**	**Učitelka**	**ANO**	**NE**	**N**
Mladá/ý	15,1%	84,9%	90,7%	9,3%	86
Hezká/ý	13,4%	86,6%	90,2%	9,8%	82
Svobodná/ý	34,8%	65,2%	26,1%	73,9%	46
Sečtělá/ý	33,3%	66,7%	89,5%	10,5%	57
Všestranná/ý	47,4%	52,6%	91,6%	8,4%	95
Inteligentní	45,0%	55,0%	95,0%	5,0%	60
Čestná/ý	45,3%	54,7%	94,7%	5,3%	75
Praktická/ý	58,7%	41,3%	90,2%	9,8%	92
Uznávaná/ý	57,5%	42,5%	86,3%	13,7%	73
Společenská/ý	19,8%	80,2%	96,5%	3,5%	86
Pracovitá/ý	52,9%	47,1%	98,5%	1,5%	68
Zajímavá/ý	39,7%	60,3%	92,1%	7,9%	63
Vzdělaná/ý	40,8%	59,2%	95,9%	4,1%	49
Milá/ý	8,1%	91,9%	93,5%	6,5%	123
Hodná/ý	11,7%	88,3%	93,7%	6,3%	111
Příjemná/ý	14,7%	85,3%	92,7%	7,3%	109
Kamarádská/ý	28,2%	71,8%	92,2%	7,8%	103
Nesnesitelná/ý	72,1%	27,9%	3,5%	96,5%	86
Neoblíbená/ý	77,3%	22,7%	11,4%	88,6%	88
Hysterická/ý	17,0%	83,0%	9,0%	91,0%	100
Vzdělávající	50,0%	50,0%	90,0%	10,0%	60
Vychovávající	21,2%	78,8%	80,3%	19,7%	66
Pedagogicky talentovaná/ý	30,4%	69,6%	100,0%	0,0%	69
Spravedlivá/ý	42,5%	57,5%	95,9%	4,1%	73
Autoritářská/ý	53,2%	46,8%	43,5%	56,5%	62
Byrokratická/ý	50,0%	50,0%	25,0%	75,0%	48
Nadřízená/ý	54,1%	45,9%	34,4%	65,6%	61
Přísná/ý	80,0%	20,0%	15,0%	85,0%	80